

Møteinnkalling

Utval:	Yrkesopplæringsnemnda
Møtestad:	Forskjønnelsen, 8. etasje, Wigandgården, Agnes Mowinckelsgate 6
Dato:	29.01.2019
Tid:	10.00

Program

Kl 10:00 Saksbehandling

Innkallinga gjeld valde medlemmer i yrkesopplæringsnemnda, og varamedlem for lærlingerepresentanten.

Ved eventuelle forfall frå faste medlemmer vil varamedlem bli kalla inn særskilt.

Dersom nokon av nemnda sine medlemmer ikkje kan møta og må melda forfall, vert dei bedne om å gjere dette snarast ved å gi melding på www.hordaland.no/forfall.

Roger Pilskog
utvalsleiar

Sakliste

Utvals- saknr	Innhald	Arkiv- saknr	U.Off.
PS 1/19	Godkjenning av møteinnkalling og saksliste		
PS 2/19	Godkjenning av møtebok - Yrkesopplæringsnemnda 07.01.2019	2019/371	
PS 3/19	Referatsaker (meldingar)		
RS 1/19	Løypemelding pilotprosjekt Bømlo - samarbeid skule og næringsliv	2017/4991	
RS 2/19	Løypemelding samarbeidsprosjekt Nordhordland	2014/10030	
PS 4/19	Ymse		
PS 5/19	Plan for kompetanseutvikling 2016-2020, tiltak 2019	2018/17373	
PS 6/19	Høyring - om endringar i opplæringslova, friskulelova og folkehøgskulelova. Reglane om politiattest	2019/212	
PS 7/19	Høyring - om endringar i barnehagelova, opplæringslova og friskulelova - løyve til å kreve butid for utanlandske arbeidstakarar som skal tilsettast i barnehage eller skule	2019/216	

PS 1/19 Godkjenning av møteinnkalling og sakliste

Arkivnr: 2019/371-1
Saksbehandlar: Ann-Magritt Juvik

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	2/19	29.01.2019

Godkjenning av møtebok - Yrkesopplæringsnemnda 07.01.2019

Forslag til vedtak

Møtebok frå yrkesopplæringsnemnda sitt møte 07.01.2019 vert godkjent.

Ingrid Kristine Holm Svendsen
kst. fylkesrådmann

Torbjørn Mjelstad
fagopplæringssjef

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrif

Utval: Yrkesopplæringsnemnda
Møtestad: Nordhordland, Fylkeshuset, Agnes Mowinckelsgt. 5, Bergen
Dato: 07.01.2019
Tidspunkt: 10.0.-12:00

Følgjande faste medlemmer møtte:

Namn	Funksjon	Representerer
Roald Stenseide	Medlem	FRP
Tom Knudsen	Nestleiar	NHO
Birgitte Svanevik	Medlem	NHO
Sølvi Olrich Sørebo	Medlem	KS
Roger Pilskog	Leiar	LO
Rita Jordal	Medlem	LO
Atle Rasmussen	Medlem	LO

Følgjande medlemmer hadde meldt forfall:

Namn	Funksjon	Representerer
Anne Gine Hestetun	Medlem	A
Fredrik Øsleby	Medlem	Lærlingrepr.

Følgjande varamedlemmer møtte:

Namn	Møtte for	Representerer
Tor André Ljosland	Anne Gine Hestetun	KRF

Merknader

Frå administrasjonen møtte:

Namn	Stilling
Torbjørn Mjelstad	Fagopplæringssjef
Signe Sætre	Leiar prøve og dokumentasjon
Kristine Angelsen	Rådgiver/jurist
Janne Damba	Rådgiver/jurist
Magne Hagesæter	Rådgiver
Sigrid Isdal	Elev- og lærlingombod
Ann-Magritt Juvik	Sekretær

Sakliste

Utvals-saknr	Innhald	Arkiv-saknr	U.Off.
PS 63/19	Godkjenning av møteinnkalling og sakliste		
PS 64/19	Godkjenning av møtebok - Yrkesopplæringsnemnda 20.11.2018	2018/679	
PS 65/19	Referatsaker (meldingar)		
PS 66/19	Ymse		
PS 67/19	Høyring - endringar i opplæringslova. Opplæring i kvensk. Yrkesopplæringsnemnder	2018/16828	

PS 63/19 Godkjenning av møteinnkalling og sakliste

Saksprotokoll i yrkesopplæringsnemnda - 07.01.2019

Vedtak

Møteinnkalling og sakliste vart godkjent.

PS 64/19 Godkjenning av møtebok - Yrkesopplæringsnemnda 20.11.2018

Forslag til vedtak

Møtebok frå yrkesopplæringsnemnda sitt møte 20.11.2018 vart godkjent.

Saksprotokoll i yrkesopplæringsnemnda - 07.01.2019

Vedtak

Møtebok frå yrkesopplæringsnemnda sitt møte 20.11.2018 vart godkjent.

PS 65/19 Referatsaker (meldingar)

Saksprotokoll i yrkesopplæringsnemnda - 07.01.2019

Vedtak

Det var ingen referatsak til dette møtet.

PS 66/19 Ymse

Saksprotokoll i yrkesopplæringsnemnda - 07.01.2019

Det blir fellesmøte mellom yrkesopplæringsnemnda i Hordaland og fagopplæringsnemnda i Sogn og fjordane 04.02.2019 på Lavik. Torbjørn Mjelstad sender ut innkalling.

Signe Sætre orienterte om notat som er sendt ut. Hausten 2019 skal det oppnemnast nye prøvenemnder i alle fag saman med Sogn og fjordane. Det er i notatet mellom anna lista opp ein del kriteria for arbeid i prøvenemnd. Vil også bli tema i fellesmøtet 04.02.2019.

Fagopplæringskontoret la fram sak kor ein ber om råd i samband med at ein vurderer godkjenninga til ei opplæringsbedrift. Dette på bakgrunn av innkomne klager. Etter diskusjon kom ein fram til at Fagopplæringskontoret, i ein periode på ½ år vil ha tett oppfølging av bedrifta. Det vil bli lagt fram evaluering hausten 2019.

Torbjørn Mjelstad orienterte : Løypemelding pr. d.d. - med bakgrunn i tilsyn 2017 Fylkeskommunen sitt ansvar for godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrifter.

I fylkestinget i desember så blei det satt fram følgjande verbalforslag:

Fagopplæring Fylkestinget ber om at Hordaland Fylkeskommune saman med opplæringskontora syt for at det vert gjennomført bedriftsbesøk tidleg i opplæringsperioden slik at eventuelle manglar knytt til arbeidsmiljø, lønn eller opplæringsplan kan rettast opp tidleg. Dette arbeidet kan koordinerast med partane i arbeidslivet, lærlingombodet, opplæringskontora og andre aktørar som har kontakt med lærebedriftene.

Fagopplæringskontoret vil på bakgrunn av ovannemnde starte arbeid med å få satt ned ei arbeidsgruppe, det vil bli sendt ut melding til partane med spørsmål om deltaking.

PS 67/19 Høyring - endringar i opplæringslova. Opplæring i kvensk. Yrkesopplæringsnemnder

Forslag til innstilling

1. Hordaland fylkeskommune ønsker at fylkeskommunane sjølv skal kunne bestemme kor mange medlemmar yrkesopplæringsnemnda skal ha.
2. Hordaland fylkeskommune meiner at samansettinga av yrkesopplæringsnemndene skal spegle 3-partssamarbeidet, og at samansettinga av nemnda skal ta omsyn til dei regionale føresetnadene som gir nemnda best mogleg mandat til å ivareta sitt mandat.

Saksprotokoll i yrkesopplæringsnemnda - 07.01.2019

Tilråding frå yrkesopplæringsnemnda

1. Hordaland fylkeskommune ønsker at fylkeskommunane sjølv skal kunne bestemme kor mange medlemmar yrkesopplæringsnemnda skal ha.
2. Hordaland fylkeskommune meiner at samansettinga av yrkesopplæringsnemndene skal spegle 3-partssamarbeidet, og at samansettinga av nemnda skal ta omsyn til dei regionale føresetnadene som gir nemnda best mogleg mandat til å ivareta sitt mandat.

PS 3/19 Referatsaker (meldingar)

Notat

Dato: 14.01.2019
Arkivsak: 2017/4991-22
Saksbehandlar: torsan12

Til: Yrkesopplæringsnemnda
Utval for opplæring og helse
Fylkesutvalet
Fylkestinget

Frå: Fylkesrådmannen

Løypemelding pilotprosjekt Bømlo - samarbeid skule og næringsliv

Fylkestinget fatta i oktober 2016 (sak 72/16) vedtak om å greie ut eit pilotprosjekt på Bømlo som skal styrkje samarbeidet mellom næringsliv og skule slik at opplæring som krev kostbare investeringar i verkstader og bygg innan yrkesfag kan gjennomførast ute i bedrift.

Frå vedtak vart fatta i FT i 2016 vart det satt i gang eit arbeid med å utforme oppdragsspesifikasjon. Prosjektorganisasjonen blei endeleg sett i januar 2018, og prosjektplan blei handsama i fylkesutvalet i mai 2018 (sak 186/2018). Prosjektgruppa har levert ein rapport som har vore handsama og godkjent i styringsgruppa, som ligg til grunn for vidare arbeid for å styrke samarbeidet mellom skule og arbeidsliv.

Denne rapporten blir lagt fram som løypemelding for prosjektet. Rapporten har blitt skriva frå februar til hausten 2018, og arbeid knytt til dei enkelte tilrådingane er sett i gong. Tiltak på dei sju funna rapporten peikar på som forbettringsområde, er difor under arbeid, og status per i dag kan vere noko annleis enn kva som var status då prosjektgruppa ferdigstilte rapporten.

Funn og innhald i rapporten må sjåast i samanheng med dei prosessane som framover skjer rundt samanslåing av skulane, programmering og utarbeiding av rom- og funksjonsprogram. Det inkluderer arbeid rundt moglege løysingar knytt til utforming og lokalisering av verkstadareal. Dette arbeidet vil fylkesrådmannen kome tilbake til på eit seinare tidspunkt. Tiltak for å styrke kvalitet i opplæringa og samhandling mellom alle aktørane i opplæringsløpet vil implementerast frå skulestart 2019 (implementeringsfasen i prosjektet).

Pilotprosjektet har gjennomført ei omfattande informasjonsinnsamling frå skule og arbeidsliv, og har tilrådd å arbeide vidare med ei forbetring av dagens opplæringsmodell i piloteringsperioden 2019 – 2023 der ein arbeider med følgjande:

1. Betre rekruttering til fagarbeidaryrket
2. Heilskapleg oppfølging av elev frå Vg1 fram til fagbrev
3. Betre samarbeid skule og arbeidsliv
4. Utnytte fleire arenaer for praksisopplæring enn i dag
5. Auke involvering av bedrift i praksisopplæringa, både i skule og bedrift
6. Betre styring av praksisopplæring
7. Auke grad av hospitering av lærarar

Betre rekruttering til fagarbeidaryrket

Prosjektgruppa tilrår å arbeide med å betre rekruttering til fagarbeidaryrket ved at kommunen legg til rette for å vekke den praktiske interessa hos barn og unge gjennom barne- og ungdomsskulen. Informantar peikar på at dette kan skje gjennom praktiske oppgåver, gjerne med problemstillingar frå arbeidslivet. I tillegg må skulen, og andre som driv rekrutteringsarbeid, vere flinkare til å vise kva ein fagarbeidar leverer – sluttproduktet – ut til ungdommar på arenaer der ein treffest.

Prosjektgruppa peikar òg på at bedrifter må bli flinkare til å spisse kommunikasjonen mot ungdom som målgruppe når dei skal selje inn fagarbeidaryrket, vise konkrete eksempel på kva ein fagarbeidar leverer av prosjekt og gjerne bruke lærlingar og unge tilsette i kommunikasjonsarbeidet.

Heilskapleg oppfølging av elev frå Vg1 fram til fagbrev

Det kjem fram i informasjonsinnsamlinga at det er uklart kven som har ansvar for eleven i dei ulike fasane frå dei startar på vgs fram til fagbrev. Prosjektgruppa tilrår at det blir gjort ei rolleavklaring for kven som gjer kva i arbeidet med å sikre at ein elev som startar på yrkesfagleg utdanning har eit godt fagbrev i handa etter 4 (4,5) år, for å sikre ei heilskapleg oppfølging av elev frå Vg1 fram til fagbrev. Kva gjer skulen, kva gjer fagopplæringskontor, kva gjer opplæringskontoret, kva gjer arbeidslivet og så bortetter. Dette bør beskrivast på ein slik måte at det blir intuitivt og enkelt for både elev, skule og bedrift til å finne ut kven ein skal forholde seg til i dei ulike fasane i utdanningsløpet.

Betre samarbeid skule og arbeidsliv

Det kjem tydeleg fram gjennom informasjonsinnsamlinga at det må leggjast betre til rette for å betre samarbeid og samhandling mellom skule og arbeidsliv, og at det er ein føresetnad at det blir etablert ein koordinatorfunksjon i skulen til å styre dette arbeidet i ein periode. Stillinga bør inn i pilotprosjektet snarast råd er. Koordinatoren må jobbe tett med elevar som skal ut i lære, skule og fagopplæringskontor, og ut mot bedriftene, og sjåast i samheng med skuleleiar sitt ansvarsområde. Koordinatorrolla er førebels, og målet er at oppgåvene skal takast i vare gjennom ordinære leiaroppgåver ved skulen.

Det bør òg etablerast ei styringsgruppe frå det lokale arbeidslivet som representerer breidda av bedrifter, både i forhold til bransje og storleik, og denne må ha ein tydeleg leiar som koordinerer og vidareformidlar innspel frå gruppa til skulen, og omvendt. Opplæringskontoret bør òg vere del av denne gruppa. Alternativt kan allereie eksisterande og relevante arenaer nyttast for å koordinere innspel frå næringslivet til skulen.

Koordinator i skulen må ta ansvar for planlegging og koordinering av praksis i bedrift på eit overordna nivå, koordinering av samarbeidet ungdomsskule, vgs, arbeidsliv, kommune, opplæringskontor og fagopplæringskontor, og det må etablerast ein samfunnskontrakt mellom arbeidsliv og skule som forpliktar samarbeidet. Vidare må koordinator etablere ein felles møteplass for nemnde interessentar.

Utnytte fleire arenaer for praksisopplæring enn i dag

Mange bedrifter gjev tilbakemelding på at dei er usikre på kor mykje kapasitet dei har for å gje meir praksisopplæring i bedrift enn kva dei tilbyr i dag, både med tanke på tilgjengeleg utstyr og på kompetanse. Enkelte melder til og med om utfordringar med å drive innovasjonsarbeid i eiga bedrift, då verktøy og maskiner der er i full produksjon. Arbeidslivet har difor løfta tanken om at kanskje skulen sitt areal for praksisopplæring i yrkesfaga EL og TIP kunne vore ein arena der små og mellomstore (SMB)-bedrifter kunne få tilgang til maskiner og utstyr for å drive testing, prototyping og utvikling av nye løysingar. Pilotprosjektet peikar difor på at ein bør utnytte fleire arenaer for praksisopplæring enn i dag, og tydeleg definere kva arena ein har.

Fleire SMB-bedrifter har gjerne behov for same type verktøy og maskinar, men kan ikkje forsvare ei investering på eiga hand. Då kunne ein vurdert eit spleiselag mellom bedrifter og skule, og utplassert slikt utstyr i verkstaden til «nye» Bømlø vgs. Motorlab-prosjektet som ikkje blei sett i gang i 2016 er eitt

eksempel på noko arbeidslivet på Bømlø framleis ønskjer å få til saman med skulen, der elevar kan ha eit fullt operativt motorrom med ein hybridmotor på land, og drive oppgåve- og problemløysing på ein moderne motorlab. Bedrifter kan då også drive testing, utvikling og andre forsøk. I tillegg blir det trekt fram at ein prøvestasjon for automasjon (for bruk ved førebuing til fagprøve), og anna utstyr arbeidslivet ønskjer å dele med skulen, som til dømes 3D-skrivar og robotarmar, med fordel kan vurderast inn som utstyr i skulen sitt verkstadareal. Innkjøpet kan vurderast som eit spleiselag mellom skule og arbeidslivet, mot at arbeidslivet får tilgang til slikt utstyr for prototyping og testing i sitt innovasjonsarbeid.

Teknologisenteret til UNITECH som no er under oppføring på Rubbestadneset, er òg del av ein norsk katapult for berekraftig maritim industri, som er eit nasjonalt katapultsenter innanfor ulike typar energisystem som batteri, brenselceller og hybride system til havnæringane og relatert industri. Teknologisenteret vil òg ha utstyr som oppdrettsanlegg, renseanlegg for fisk, container for transport av levande sjømat, sensorar for å måle tilstand i ulike vasskar osv. ved teknologisenteret, som vil vere tilgjengeleg for utviklings- og utdanningsformål. Her ønskjer ein velkommen utdanningsinstitusjonar, forskarar og arbeidsliv til å bidra og til å lære å bruke ny teknologi, noko som inkluderer elevar og lærarar ved vidaregåande skule, og dette er ein arena ein absolutt må dra nytte av i praksisopplæringa ved vidaregåande skule.

Eit katapultsenter vil tiltrekkje seg bedrifter frå heile landet, òg utlandet, og opnar opp for å gje praksis til elevar i skulen saman med bedrifter som ein vanlegvis ikkje finn i regionen, men som arbeider og utviklar ny og spanande teknologi. I tillegg vil ein komme tett på innovasjonsarbeid og innovasjonsprosessar.

Ein moderne skule for yrkesfagleg utdanning, tett på industrien, meiner arbeidslivet er ein føresetnad for å få til den omstillinga og kunnskapsoverføringa som må til mellom ulike næringar, for å skape framtidens teknologi og arbeidsplassar. Det blir trekt fram at det er viktig at skulen sitt verkstadareal er fysisk tett på, då det vil gje nærleik til kompetanse og rollemodellar som lett kan komme og hjelpe ved praktisk opplæring og oppgåveløysing i skule.

Pilotprosjektgruppa meiner difor at det bør vurderast å gjere verktøy og maskiner i skulen tilgjengeleg for arbeidslivet i periodar der skulen ikkje bruker dei sjølv, og sjå yrkesfagleg utdanning opp mot teknologi- og katapultsenteret som no er under etablering på Rubbestadneset.

Auke involvering av bedrift i praksisopplæringa, både i skule og bedrift

Pilotprosjektet ser på korleis ein kan auke involvering av bedrift i praksisopplæringa, både i skule og bedrift. I informasjonsinnsamlinga som er gjort, kjem det fram at arbeidslivet synest det er utfordrande å leggje til rette for meir praksis i bedrift i Vg1 og Vg2. Årsakene til dette er fleire, t.d. aldersgrense på 18 år for bruk av verktøy og maskiner og krav om HMS- og dokumentert opplæring før bruk. Sistnemnde er tidkrevjande øvingar om det skal gjennomførast for mange elevar som skal ut i bedrift, og kanskje på ulike tidspunkt. Arbeidslivet er elles klare på at ei grunnleggjande basisopplæring må vere på plass før ein kjem ut i bedrift, både for å ha ein viss kompetanse, men òg slik at elevane kan lære og feile i trygge omgjevnader. Elles må det nemnast at arbeidslivet er tydeleg på at læretida på 2 (2,5) år er noko dei ønskjer å behalde, for dei opplever at denne ordninga fungerer godt.

Når det gjeld integrert praksisopplæring i bedrift, har det vore uklårt for arbeidslivet kva og kor mykje opplæring det er snakk om, når den skal finne stad, og korleis det skal organiserast. Det er mange måtar å involvere bedriftene på, men eitt alternativ er at skulen tek ansvar for å trekkje fleire bedrifter inn på ein workshop for å definere ei problemstilling elevar kan jobbe med som eit prosjekt gjennom eit skuleår, som kan involvere fleire bedrifter i ein verdikjede, og som kan gå på tvers av programfaga. Bedriftene stiller med mentorar, og gjev tilgang til det verktøy og maskiner som er naudsynt for å gjennomføre oppgåva, og som skulen gjerne ikkje har tilgang til. I tillegg kan ein leggje opp til å bruke verktøy og maskiner på andre arenaer ved behov, og skulen må ta ansvar for å avklare dette med dei det gjeld.

Arbeidslivet må syte for at oppgåva som blir utarbeidd ikkje krev meir kapasitet enn bedrifta kan tilby, og skulen må saman med bedrift organisere opplæringa slik at det er ledig kapasitet på dei verktøy og maskiner som er aktuelle å bruke gjennom opplæringa.

Betere styring av praksisopplæring

Tilbakemeldingar frå arbeidslivet er at det i dag er det tilfeldig og personavhengig om korleis praksis blir planlagt og gjennomført i bedrift i Vg1 og Vg2. Skal ein få til meir integrert praksisopplæring i bedrift, er det ei klar forventning frå arbeidslivet at ein først får ei **betere styring av praksisopplæring** og ryddigare struktur på praksisopphald, og klarer å demonstrere at ein når praksismål, før ein ev. aukar mengda praksis i bedrift.

Pilotprosjektgruppa tilrår difor å etablere eit godt og brukarvennleg styringsverktøy for å støtte opp under praksisopplæring i bedrift. Her må praksis vere knytt opp mot læreplanmål, bedrifter må kunne dokumentere praksis som er gjennomført, og ikkje minst må bedrifter kunne melde inn kapasitet og ledig tidspunkt for praksisopplæring i bedrift. Lærarar må kunne bruke verktøyet for å planlegge gjennomføring av praksisen.

Auka grad av hospitering av lærarar

Pilotprosjektgruppa meiner, når det gjeld **auka grad av hospitering av lærarar**, at får ein til ein god modell for integrert praksisopplæring i bedrift, der lærar og elev kjem tettare på bedrift gjennom praktisk oppgåveløysing, vil dette gje lærar eit godt bilete av kva bedrifter driv med gjennom undervisnings-situasjonen, og i mykje større grad enn i dag.

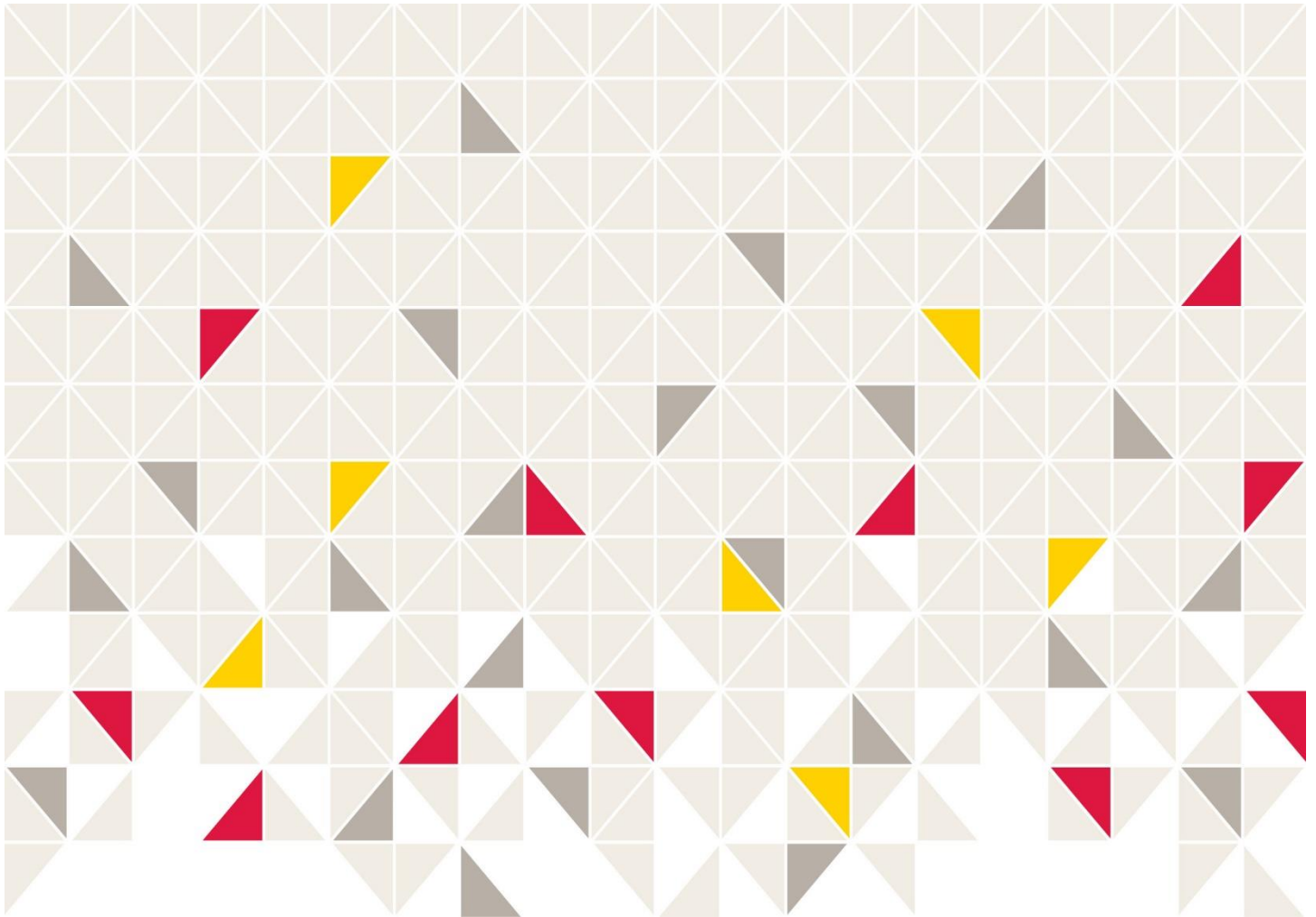
Utover dette tilrår pilotprosjektet at lærarar og tilsette i bedrift hospiterer hos kvarandre i tråd med ordninga som finst i dag. Hospitering bør elles inngå som ein naturleg del av skulen sitt arbeid med kompetanse-utvikling, og følgjast opp med same styringsverktøy som nemnt i avsnittet over.

Å utarbeide og implementere ein ny opplæringsmodell for utdanning av fagarbeidarar er i all hovudsak eit endringsprosjekt, der både skule, arbeidsliv og andre sentrale aktørar må arbeide annleis enn i dag. Skal ein lukkast med dette prosjektet, må alle involverte aktørar vite kva prosjektet går i, involverast i arbeidet framover og ta eigarskap til dei aktivitetane som skal utførast ved implementering av ny modell.

Det er mange **risikoar i pilotprosjektet**, men den største er at det er svært mange aktivitetar som går føre seg i parallell. I tillegg til å arbeide med innhaldet i sjølve piloten, som å styrkje samarbeid skule – arbeidsliv, læreplanarbeid, og utvikling av styringsverktøy for oppfølging av praksis i bedrift, skal to skular slåast saman til éin, det skal gjennomførast ein design- og planleggingsfase for nytt verkstadareal ved «nye» Bømlø vgs på Bremnes, nytt verkstadareal skal byggjast, og Rubbestadnes vgs skal samstundes oppretthalde normal drift.

Vedlegg

1 Rapport pilotprosjekt Bømlø

HORDALAND
FYLKESKOMMUNE

Hausten 2018

Pilotprosjektet - Bømlo vidaregåande skule

Forslag til opplæringsmodell

OM RAPPORTEN

Ansvarleg avdeling/eining: Opplæringsavdelinga
Kontaktinformasjon/ e-post: Tor Ivar Sagen Sandvik
Dato:

INNHALD

1.	SAMANDRAG	5
2.	INNLEIING	8
2.1	Bakgrunn for pilotprosjektet	8
2.2	Formål med denne rapporten	8
2.3	Avgrensingar	9
2.4	Lesarar	9
2.5	Rapporten si oppbygning	9
3.	BAKGRUNNSINFORMASJON	9
3.1	Organisering av Rubbestadnes VGS	11
3.2	Opplæringskontor	11
3.3	Gjeldande regelverk og forskrifter	12
3.4	Dagens opplæringsmodell for TIP og EL	12
3.5	Alternative opplæringsmodellar	18
4.	OM INFORMASJONSINNSAMLINGA I PROSJEKTET	20
5.	KARTLEGGING – DAGENS SKULE	22
5.1	Arbeid med rekruttering	22
5.2	Arbeid med kvalitet i skulen	22
5.3	Arbeid med læreplan	23
5.4	Knytning mellom teori og praksis	23
5.5	Praksisopplæring i skule	24
5.6	Praksisopplæring i bedrift	24
5.7	Verktøy og maskinar i bedrift	25
5.8	Styring av praksisopplæring	25
5.9	Læretid	25
5.10	Samarbeid skule og arbeidsliv	26
6.	INNSPEL TIL SKULEN I FRAMTIDA	28
6.1	Arbeid med rekruttering	28
6.2	Arbeid med kvalitet i skulen	28
6.3	Arbeid med læreplan	29
6.4	Knytning mellom teori og praksis	29
6.5	Praksisopplæring i skule	30
6.6	Praksisopplæring i bedrift	31
6.7	Verktøy og maskinar i bedrift	33
6.8	Styring av praksisopplæring	34

6.9	Læretid.....	34
6.10	Samarbeid skule og arbeidsliv	34
7.	DISKUSJON OG INNSPEL TIL MODELL.....	36
7.1	Diskusjon.....	36
7.2	Risikoar i pilotprosjektet.....	41
7.3	Innspel til opplæringsmodell.....	41
7.4	Vurdering av modellen	42
7.5	Modellen sin overføringsverdi	42
8.	VEGEN VIDARE	44
	VEDLEGG A. PROSJEKTPLAN, PILOTPROSJEKTET.....	45
	VEDLEGG B. EVALUERINGSKRITERIAR OG INDIKATORAR	56
	VEDLEGG C. OVERORDNA STRATEGI HFK - OPPLÆRING	58
	VEDLEGG D. PRAKSIS I SKULEN I DAG (TIP OG EL)	59
	VEDLEGG E. OVERSIKT OVER ELEVAR OG LÆREPLASS	60
	VEDLEGG F. INVOLVERTE INTERESSENTAR	61
	VEDLEGG G. STIKKORD TIL KARTLEGGING	64
	VEDLEGG H. INITIELL KARTLEGGING AV VERKTØY OG MASKINAR I BEDRIFT	66
	VEDLEGG I. SWOT-ANALYSE	69

1. Samandrag

Som ein del av rullering av Skulebruksplan 2017-2030, gjorde fylkestinget i Hordaland vedtak knytt til skule og tilbudsstruktur på Bømlo. Fylkestinget fatta i oktober 2016 vedtak om at dei to vidaregåande skulane på Bømlo skulle slåast saman til ein skule, ha eit fullverdig studietilbod som i dag og lokalisert på Bremnes.

Vidare vedtok fylkestinget at det blir utgreidd eit pilotprosjekt ved skulen som skal styrke samarbeidet mellom skule og næringsliv slik at m.a. opplæring som krev kostbare investeringar i verkstadar og bygg innan yrkesfag (TIP) kan gjennomførast ute i bedrift.

Pilotprosjektet har gjennomført ei omfattande informasjonsinnsamling frå skule og arbeidsliv, og tilrår å arbeide vidare med ein forbetring av dagens opplæringsmodell i piloteringsperioden 2019 – 2023 der ein arbeider med følgjande:

1. Bättre rekruttering til fagarbeidaryrket
2. Heilskapleg oppfølging av elev frå VG1 fram til fagbrev
3. Bättre samarbeid skule og arbeidsliv
4. Utnytte fleire arenaer for praksisopplæring enn i dag
5. Auke involvering av bedrift i praksisopplæringa, både i skule og bedrift
6. Bättre styring av praksisopplæring
7. Auke grad av hospitering av lærarar

Prosjektgruppa tilrår å arbeide med å **bättre rekruttering til fagarbeidaryrket** ved at kommunen legg til rette for å vekkje den praktiske interessa hos barn og unge gjennom barne- og ungdomsskulen. Informantar peikar på at dette kan skje gjennom praktiske oppgåver, gjerne med problemstillingar frå arbeidslivet. I tillegg må skulen, og andre som driv rekrutteringsarbeid, vere flinkare til å vise kva ein fagarbeidar leverer – sluttproduktet – ut til ungdommar på arenaer der ein treffest.

Prosjektgruppa peikar òg på at bedrifter må bli flinkare til å spisse kommunikasjonen mot ungdom som målgruppe når dei skal selje inn fagarbeidaryrket, vise konkrete eksempel på kva ein fagarbeidar leverer av prosjekt, og gjerne bruke lærlingar og unge tilsette i kommunikasjonsarbeidet.

Det kjem fram i informasjonsinnsamlinga, at det er uklart kven som har ansvar for eleven i dei ulike fasane frå dei startar på VGS fram til fagbrev. Prosjektgruppa tilrår at det blir gjort ei rolleavklaring for kven som gjer kva i arbeidet med å sikre at ein elev som startar på yrkesfagleg utdanning har eit godt fagbrev i handa etter 4 (4,5) år, for å **sikre ei heilskapleg oppfølging av elev frå VG1 fram til fagbrev**. Kva gjer skulen, kva gjer fagopplæringskontor, kva gjer opplæringskontoret, kva gjer arbeidslivet og så bortetter. Dette bør beskrivast på ein slik måte at det blir intuitivt og enkelt for både elev, skule og bedrift til å finne ut kven ein skal førehalde seg til i dei ulike fasane i utdanningsløpet.

Det kjem tydeleg fram gjennom informasjonsinnsamlinga at det må leggjast bättre til rette for å **bättre samarbeid og samhandling mellom skule og arbeidsliv**, og at det er ein føresetnad at det blir etablert ein koordinatorfunksjon i skulen til å styre opp dette arbeidet i ein periode. Stillinga bør inn i pilotprosjektet snarast råd er. Koordinatoren må jobbe tett med elevar som skal ut i lære, skule og fagopplæringskontor, og ut mot bedriftene, og sjåast i samheng med skuleleiars ansvarsområde. Koordinatorrolla er førebels, og målet er at oppgåvene skal takast i vare gjennom ordinære leiaroppgåver ved skulen.

Det bør òg etablerast ei styringsgruppe frå det lokale arbeidslivet som representerer breidda av bedrifter, både i forhold til bransje og storleik, og denne må ha ein tydeleg leiar som koordinerer og vidareformidlar dei innspela frå gruppa til skulen, og omvendt. Opplæringskontoret bør òg vere del av denne gruppa. Alternativt kan allereie eksisterande og relevante arenaer nyttast for å koordinere innspel frå næringslivet til skulen.

Koordinator i skulen må ta ansvar for planlegging og koordinering av praksis i bedrift på eit overordna nivå, koordinering av samarbeidet ungdomsskule, VGS, arbeidsliv, kommune, opplæringskontor og fagopplæringskontor, og det må etablerast ein samfunnskontrakt mellom arbeidsliv og skule som forpliktar samarbeidet. Vidare må koordinator etablere ein felles møteplass for nemnde interessantar.

Mange bedrifter gjer tilbakemelding på at dei usikre på kor mykje kapasitet dei har for å gje meir praksisopplæring i bedrift enn kva dei tilbyr i dag, både med tanke på tilgjengeleg utstyr og kompetanse. Enkelte melder til og med om utfordringar til å drive innovasjonsarbeid i eiga bedrift, då verktøy og maskinar der er i full produksjon. Arbeidslivet har difor løfta tanken om at kanskje skulen sitt areal for praksisopplæring i yrkesfaga EL og TIP kunne vore ein arena der små og mellomstore (SMB)-bedrifter kunne få tilgang til maskinar og utstyr for å drive testing, prototyping og utvikling av nye løysingar. Pilotprosjektet peikar difor på at ein bør **utnytte fleire arenaer for praksisopplæring enn i dag**, og tydeleg definere kva arena ein har.

Fleire SMB-bedrifter har gjerne behov for same type verktøy og maskinar, men kan ikkje forsvare ei investering på eiga hand. Då kunne ein vurdert eit spleiselag mellom bedrifter og skule, og utplassert slikt utstyr i verkstaden til «nye» Bømlø VGS. Motorlab-prosjektet som ikkje blei sett i gang i 2016 er eitt eksempel på noko arbeidslivet på Bømlø framleis ønskjer å få til saman med skulen, der elevar kan ha eit fullt operativt motorrom med ein hybridmotor på land, og drive oppgåve- og problemløysing på ein moderne motorlab. Bedrifter kan då også drive testing, utvikling og andre forsøk. I tillegg blir det trekt fram at ein prøvestasjon for automasjon (for bruk ved førebuing til fagprøve), og anna utstyr arbeidslivet ønskjer å dele med skulen, som til dømes 3D-skrivar og robotarmar, med fordel kan vurderast inn som utstyr i skulen sitt verkstadareal, og innkjøpet kan vurderast som eit spleiselag mellom skule og arbeidslivet, mot at arbeidslivet får tilgang til slikt utstyr for prototyping og testing i sitt innovasjonsarbeid.

Teknologisenteret til UNITECH som no er under oppføring på Rubbestadneset, er òg del av ein norsk katapult for berekraftig maritim industri, som er eit nasjonalt katapultsenter innanfor ulike typar energisystem som batteri, brenselceller og hybride system til havnæringane og relatert industri. Teknologisenteret vil òg ha utstyr som oppdrettsanlegg, renseanlegg for fisk, container for transport av levande sjømat, sensorar for å måle tilstand i ulike vasskar, osv. ved teknologisenteret, som vil vere tilgjengeleg for utviklings- og utdanningsformål. Her ønskjer ein velkommen utdanningsinstitusjonar, forskarar og arbeidsliv til å bidra og til å lære å bruke ny teknologi, noko som inkluderer elevar og lærarar ved vidaregåande skule, og dette er ein arena ein absolutt må dra nytte av i praksisopplæringa ved vidaregåande skule.

Eit katapultsenter vil tiltrekkje seg bedrifter frå heile landet, òg utlandet, og opnar opp for å gje praksis til elevar i skulen saman med bedrifter som ein vanlegvis ikkje finn i regionen, men som arbeider og utviklar ny og spanande teknologi. I tillegg vil ein komme tett på innovasjonsarbeid og innovasjonsprosessar.

Ein moderne skule for yrkesfagleg utdanning, tett på industrien, meiner arbeidslivet er ein føresetnad for å få til den omstillinga og kunnskapsoverføringa som må til mellom ulike næringar, for å skape framtidens teknologi og arbeidsplassar. Det blir trekt fram at det er viktig at skulen sitt verkstadareal er fysisk tett på, då det vil gje nærleik til kompetanse og rollemodellar som lett kan komme og hjelpe ved praktisk opplæring og oppgåveløysing i skule.

Pilotprosjektgruppa meiner difor at det bør vurderast å gjere verktøy og maskinar i skulen tilgjengeleg for arbeidslivet i periodar der skulen ikkje bruker dei sjølv, og sjå yrkesfagleg utdanning opp mot teknologi- og katapultsenteret som no er under etablering på Rubbestadneset.

Pilotprosjektet ser på korleis ein kan **auke involvering av bedrift i praksisopplæringa, både i skule og bedrift**. I informasjonsinnsamlinga som er gjort, kjem det fram at arbeidslivet synest det er utfordrande å leggje til rette for meir praksis i bedrift i Vg1 og Vg2. Årsakene til dette er fleire, t.d. aldersgrense på 18 år for bruk av verktøy og maskinar og krav om HMS- og dokumentert opplæring før bruk. Sistnemnde er tidkrevjande øvingar om det skal gjennomførast for mange elevar som skal ut i bedrift, og kanskje på ulike tidspunkt. Arbeidslivet er elles klare på at ei grunnleggjande basisopplæring må vere på plass før ein kjem ut i bedrift, både for å ha ein viss kompetanse, men òg slik at elevane kan lære og feile i trygge omgjevnader. Elles må det nemnast at arbeidslivet er tydelege på at læretida på 2 (2,5) år er noko dei ønskjer å behalde, for dei opplever denne ordninga fungerer godt.

Når det gjeld integrert praksisopplæring i bedrift, har det vore uklårt for arbeidslivet kva og kor mykje opplæring det er snakk om, når den skal finne stad, og korleis det skal organiserast. Det er mange måtar å involvere bedriftene på, men eitt alternativ er at skulen tek ansvar for å trekkje fleire bedrifter inn på ein workshop for å definere ei problemstilling elevar kan jobbe med som eit prosjekt gjennom eit skuleår, som kan involvere fleire bedrifter i ein verdikjede, og som kan gå på tvers av programfaga. Bedriftene stiller med mentorar, og gjer tilgang til det verktøy og maskinar som er naudsynt for å gjennomføre oppgåva, og som skulen gjerne ikkje har tilgang til. I tillegg kan ein leggje opp til å bruke verktøy og maskinar på andre arenaer ved behov, og skulen må ta ansvar for å avklare dette med dei det gjeld.

Arbeidslivet må syte for at oppgåva som blir utarbeidd ikkje krev meir kapasitet enn bedrifta kan tilby, og skulen må saman med bedrift organisere opplæringa slik at det er ledig kapasitet på dei verktøy og maskinar som er aktuelle å bruke gjennom opplæringa.

Tilbakemeldingar frå arbeidslivet er at det i dag er det tilfeldig og personavhengig om korleis praksis blir planlagt og gjennomført i bedrift i Vg1 og Vg2. Skal ein få til meir integrert praksisopplæring i bedrift, er det ein klar forventning frå arbeidslivet at ein først får ein **betre styring av praksisopplæring** og ryddigare struktur på praksisopphald, og klarar å demonstrere at ein når praksismål, før ein ev. aukar mengda praksis i bedrift.

Pilotprosjektgruppa tilrår difor å etablere eit godt og brukarvennleg styringsverktøy for å støtte opp under praksisopplæring i bedrift. Her må praksis vere knytt opp mot læreplanmål, bedrifter må kunne dokumentere praksis som er gjennomført, og ikkje minst må bedrifter kunne melde inn kapasitet og ledig tidspunkt for praksisopplæring i bedrift. Lærarar må kunne bruke verktøyet for å planlegge gjennomføring av praksisen.

Pilotprosjektgruppa meiner, når det gjeld **auka grad av hospitering av lærarar**, at får ein til ein god modell for integrert praksisopplæring i bedrift, der lærar og elevlar kjem tettare på bedrift gjennom praktisk oppgåveløysing, vil dette gje lærar eit godt bilete av kva bedrifter driv med gjennom undervisningssituasjonen, og i mykje større grad enn i dag.

Utover dette tilrår pilotprosjektet at lærarar og tilsette i bedrift hospiterer hos kvarandre i tråd med ordninga som finnes i dag. Hospitering bør elles inngå som ein naturleg del av skulen sitt arbeid med kompetanseutvikling, og følgjast opp med same styringsverktøy som nemnt i avsnittet over.

Å utarbeide og implementere ein ny opplæringsmodell for utdanning av fagarbeidarar er i all hovudsak eit endringsprosjekt, der både skule, arbeidsliv og andre sentrale aktørar må arbeide annleis enn i dag. Skal ein lukkast med dette prosjektet, må alle involverte aktørar vite kva prosjektet går i, involverast i arbeidet framover, og tar eigarskap til dei aktivitetane som skal utførast ved implementering av ny modell.

Det er mange **risikoar i pilotprosjektet**, men den største er at det er svært mange aktivitetar som går føre seg i parallell. I tillegg til å arbeide med innhaldet i sjølve piloten, som å styrkje samarbeid skule – arbeidsliv, læreplanarbeid, og utvikling av styringsverktøy for oppfølging av praksis i bedrift, skal to skular slåast saman til éin, det skal gjennomførast ein design- og planleggingsfase for nytt verkstadareal ved «nye» Bømlø vgs på Bremnes, nytt verkstadareal skal byggjast, og Rubbestadnes vgs skal samstundes oppretthalde normal drift.

Det er ein høg risiko å gjennomføre alle desse endringsprosjekta i parallell, slik det i utgangspunktet er lagt opp til, og ein bør vurdere å strekke delar av oppgåvene lengre ut i tid.

2. Innleiing

2.1 BAKGRUNN FOR PILOTPROSJEKTET

Som ein del av rullering av Skulebruksplan 2016-2030, gjorde fylkestinget i Hordaland vedtak knytt til skule og tilbodsstruktur på Bømlo. Fylkestinget fatta følgjande vedtak i oktober 2016, sak 72/16:

*Rubbestadnes og Bømlo VGS vert slått saman til ein skule og skal heita Bømlo VGS, den nye skulen vert lokalisert på Bremnes.
Det vert utgreidd eit pilotprosjekt ved skolen som skal styrkja samarbeidet mellom arbeidsliv og skule slik at m.a opplæring som krev kostbare investeringar i verkstadar og bygg innan yrkesdag (TIP), kan gjennomførast ute i bedrift. Kommune og arbeidsliv vert invitert med i denne prosessen. Dimensjonering og studietilbod ved den nye skulen skal sikra eit fullverdig tilbod i høve til det ein har i dag og sjåast i samanheng med det øvrige tilbodet i regionen. Det skal vera tilbod innan yrkesfaga TIP og EL på skolen. På sikt skal ein vurdere nytt utdanningstilbod innan havbruk.*

I tillegg var det under budsjetthandsaminga i fylkestinget 2016, sak 91/16, fatta slikt vedtak:

Arbeidet med pilotprosjektet på Bømlo skal starta opp like over nyttår. Målet er ei vidaregåande opplæring basert på tett samarbeid mellom skule og arbeidsliv. Det skal utarbeidast eit mandat som er tydeleg på eit utviklingsdyktig studietilbod. Rammer for mandatet bør m.a. ta omsyn til at arbeidslivets behov og moglegheiter for bistand til opplæring vil variere. Det skal etablerast ei prosjektgruppe i tett samarbeid med, og med representantar for, skule, kommune og arbeidsliv. Dette arbeidet skal vera starta opp innan januar 2017, og forslag til innhald i, og gjennomføring av prosjektet skal vera klart innan utgangen av juni. Kostnadane knytt til pilotprosjektet vert dekkja over opplæringsavdelinga sitt budsjett.

3. oktober 2017 vedtok fylkestinget oppdragsspesifikasjon for pilotprosjektet (sak 79-17). Denne oppdragsspesifikasjonen ligg til grunn for utarbeiding av prosjektplan.

Formålet med pilotprosjektet er å utarbeide og teste ut ein opplæringsmodell basert på tett samarbeid mellom skule og arbeidsliv.

Prosjektet har følgjande effektmål:

1. «Nye» Bømlo vgs skal i samarbeid med lokalt arbeidsliv utdanne kompetente fagarbeidarar.
2. Modellen skal sikre høg kvalitet i opplæringa og bidra til lågt fråfall og høgt læringsutbytte.
3. Modellen skal ha overføringsverdi til andre utdanningsprogram både lokalt og nasjonalt.
4. Det skal utarbeidast evalueringskriterium i utviklingsfasen som skal leggjast til grunn i vurderinga av modellen.

Styringsgruppa i prosjektet beslutta 29. mai at opplæringsmodellen skal vurderast mot følgjande kategoriar:

- Kvalitet (40)
- Praksis (30)
- Rekruttering (20)
- Kost (10)

Det er elles utarbeidd ein prosjektplan for pilotprosjektet som vart godkjent i Utval for opplæring og helse 5. juni 2018. Prosjektplanen finst i vedlegg A, og evalueringskriterier i vedlegg B. Kriteriene er etter innspel frå utval for opplæring og helse utvida til å inkludere måleindikatorar på berekraft og miljø, sett opp mot læreplansmålarbeidet.

2.2 FORMÅL MED DENNE RAPPORTEN

Formålet med denne rapporten er å beskrive forslag til ny opplæringsmodell.

Opplæringsmodellen skal understøtte dei ambisjonane og målsettingane som ligg i vedtaket, og støtte opp under strategien Hordaland fylkeskommune har for opplæring.

OVERORDNA MÅL 1 Opplæring skal setje regional kompetanseutvikling på dagsorden og ruste innbyggjarane i Hordaland til å møte framtidige kompetansebehov Strategiar 1.1 Styrkje kunnskapsgrunnlaget for rette tilbod med rett dimensjonering 1.2 Styrkje samhandlinga med kommunane og med regionalt arbeids- og næringsliv	OVERORDNA MÅL 2 Opplæring skal utvikle og sikre utdanningstilbod som er kjenneteikna av heilskap, kvalitet og tenleg organisering og som svarar på behova i arbeids- og næringsliv Strategiar 2.1 Bygge ein framtidretta skule- og tilbodsstruktur med rom for profilerte tilbod og med kapasitet for omstilling	OVERORDNA MÅL 3 Opplæring skal medverke til at elevane og lærlingane utviklar kunnskap, dugleik og haldningar som gjer at dei kan meistre liv sine og delta i arbeid og fellesskap i samfunnet Strategiar 3.1 Sikre god gjennomføring og fagleg kvalitet gjennom tydeleg resultatfokus og systematisk kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling på alle nivå

2.3 AVGRENSINGAR

Denne rapporten vil i hovudsak fokusere på innhald og gjennomføring av TIP og EL ved Rubbestadnes vgs i dag, og korleis opplæringsmodellen for desse linjene skal vere ved «nye» Bømlo vgs, samt moglegheita for å på sikt utvide med havbruk.

Rapporten vil ikkje detaljere ut ein plan for sjølve piloteringa, eller kostnads- og ressursberekne denne. Dette vil bli gjennomført først etter at styringsgruppa har godkjent denne rapporten. Rapporten tek heller ikkje føre seg samanslåinga av Bømlo vgs og Rubbestadnes vgs til ein skule med felles administrasjon, eller oppføring av bygning for å huse maskinar, utstyr og verktyø der elevar kan motta ei grunnopplæring i yrkesfaga TIP og EL, og som på sikt kan utvidast til å inkludere opplæring innan havbruk.

2.4 LESARAR

Dei som vil ha interesse av å lese denne rapporten er politisk nivå i HFK, opplæringsavdelinga i HFK, skuleleiing, rådgjevarar, tillitsvalde og lærarar ved dei vidaregåande skulane på Bømlo og i Sunnhordland, elevrådsleiingar, opplæringskontor, rådgjevarar og rektorar på ungdomsskulen, kommunalsjefar, og leiarar og tilsette i bedrifter i Sunnhordland som tek inn elevar i praksis og læretid.

2.5 RAPPORTEN SI OPPBYGNING

Rapporten vil først gje informasjon om yrkesfagleg opplæring i dag, og dei viktigaste interessentane rundt den yrkesfaglege utdanninga.

Deretter vil rapporten presentere kva som er gjort av kartleggingar og informasjonsinnsamling, før funn blir presentert, og til slutt ein diskusjon og konklusjon av arbeidet til no.

3. Bakgrunnsinformasjon

Rubbestadnes vidaregåande skule blei starta i 1950. Lokal industri hadde stor trong for arbeidskraft innan mekaniske- og elektrofag, og mange ufaglærte kom til bedriftene på Rubbestadneset og spurte etter arbeid.

Bedriftene måtte lære dei opp, men etter kvart tok dette så mykje tid, at dei såg dei trong ein skule som kunne utdanne og lære fagfolka opp i arbeidet som skulle utførast. Dermed vart Rubbestadnes yrkesskole etablert, og plassert like ved industriklynga på Rubbestadneset.

Skulen er i dag sertifisert av Sjøfartsdirektoratet og DNV GL, og har følgjande utdanningstilbod:

- Vg1 Teknikk og industriell produksjon
- Vg1 Elektrofag
- Vg2 Automatisering
- Vg2 EI-energi
- Vg2 Maritime fag (skulen har eige opplæringsfartøy)
- Vg2 Industriteknologi
- Vg3 Automasjonsfaget

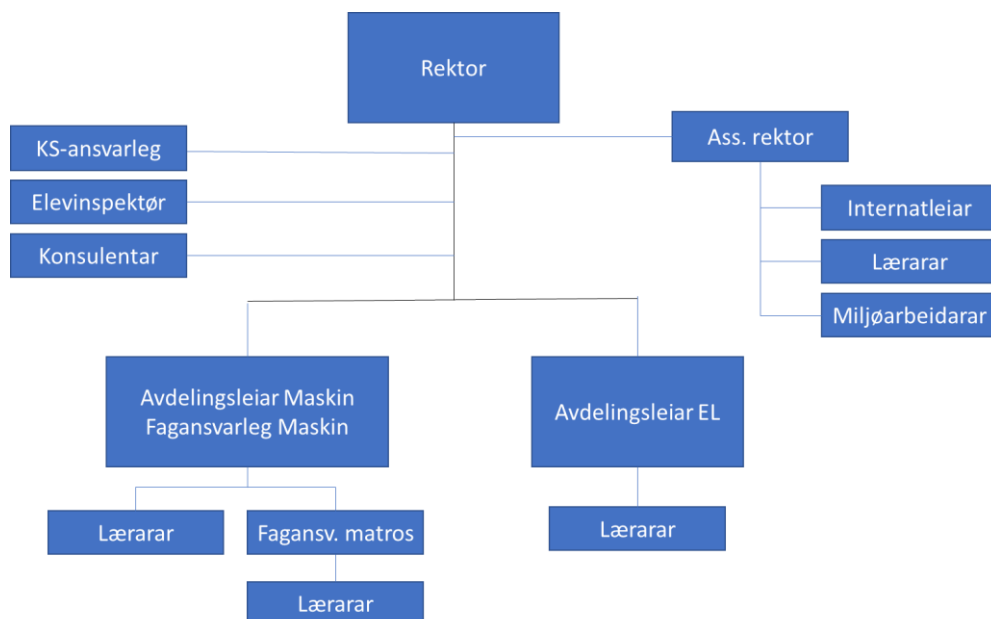
Rubbestadnes vgs har hatt ein sterk posisjon i teknologiutvikling, og hatt ei sentral rolle for arbeidslivet i Sunnhordland sidan etableringa i 1950. Arbeidslivet på Bømlo har ein kultur for å vere gode på teknologiutvikling, entreprenørskap og innovasjon, og mange lokale firma har eigarar som har gått på Rubbestadnes VGS, og som har vakse med ressursar frå Rubbestadnes vgs. Ein kan til dømes nemne LOS Gruppen som i dag er eit stort konsern innan elektro, høgspenst og skipsservice med om lag 400 tilsette, Servogear med om lag 50 tilsette som utviklar framdriftssystem og deltek i store, nyskapande innovasjonsprosjekt som til dømes fullelektriske skip, Marinus Aquaservice som gjer det stort innan tenesteleveransar mot oppdrettsnæringa, samt mange mindre bedrifter som leverer spesialutvikla teknologi retta mot maritim næring, fiskeri og havbruk. I tillegg har ein fleire store bedrifter i nærmiljøet som hentar fagfolk frå Rubbestadnes VGS, slik som Eidesvik, Wärtsilä Norway og Bremnes Seashore.

I 2016 starta UNITECH arbeidet med oppføring av eit teknologiutviklingsssenter på Rubbestadneset for utvikling av ny teknologi innan maritim, olje- og gass, fiskeri og havbruk. Teknologisenteret er på plass i 2019, og er del av det norske katapultsenteret for berekraftige maritime industri. Vidare pågår eit forprosjekt for bygging av ein 165 meter lang tørrdokk i same område, samt oppføring av ein flytande kabelproduksjonsfabrikk. Alt i alt er det forventa ein auke på om lag 300 nye arbeidsplassar berre i Rubbestadneset dei neste par åra.

Utdanning av relevant fagarbeidarkompetanse er difor meir relevant enn nokon gong før for industrimiljøet på Rubbestadneset og Bømlo. Arbeidslivet ønskjer å sikre sterke maritime og industrielle verdier gjennom eit endå tettare samarbeid med skulen, og spele inn kompetansebehov og arbeide saman med å rekruttere og utdanne fagfolk som er dyktige på teknologiutvikling og innovasjonsarbeid, og som evnar å arbeide med omstilling og innovasjon i praksis.

3.1 ORGANISERING AV RUBBESTADNES VGS

Rubbestadnes vidaregåande skule har i skuleåret 2017/2018 følgjande organisering:

Rektor, assisterande rektor og avdelingsleiar tek seg av personaloppfølging saman med tillitsvalde og verneombod. Eine avdelingsleiar er i tillegg kvalitetssikringsansvarleg (30 % stilling). Avdelingsleiar er ansvarleg for den faglege delen, men det vert òg lagt mykje på faglærarane/lærarstaben. Faglærarar får òg moglegheit til fagleg opplæring der det lar seg gjere.

Når det gjeld støttefunksjonar har skulen ein elevinspektør¹ som driv med sosialrådgjeving og ein rådgjevar som driv med yrkesretta rådgjeving. Kontaktlærar tek òg litt av dei sosialpedagogiske oppgåvene. Skulen har i tillegg to miljøfagarbeidarar som hjelper elevar som treng noko ekstra, både fagleg og sosialt.

3.2 OPPLÆRINGSKONTOR

Eit opplæringskontor er eit selskap som er eigd av ulike verksemder, som oftast innanfor ein og same bransje, men kan også vere tverrfaglege og famne om ulike bransjar. Ein av opplæringskontora sine viktigaste oppgåver er å skaffe nok læreplassar for elevar som vil ut i lære, og nok lærlingar til sine medlemsbedrifter. Dei skal også rettleie lærebedrifter og lærlingar fram til lærlingen har bestått fag- eller sveineprøva. Skulen og opplæringskontora har tett dialog og samarbeider om ulike aktivitetar gjennom skuleåret.

Det er etablert fleire opplæringskontor som følgjer opp elevar gjennom læretida, etter dei er ferdige med opplæringa i skulen. Her følgjer ei oversikt over dei som er mest i kontakt med elevar frå Rubbestadnes VGS:

- OME - Opplæringskontoret for mekaniske fag og elektrofag, Bømlo
Medlemsbedriftene er godkjente opplæringsbedrifter etter fullført
 - Vg2 Elenergi
 - Vg2 Maritime Fag
 - Vg2 Industriteknologi
 - Vg3 Automatiseringsfaget ++
- HSO - Haugaland og Sunnhordland opplæringskontor for elektrofag
Medlemsbedriftene er godkjente opplæringsbedrifter etter fullført
 - Vg2 Elenergi
 - Vg3 Automatiseringsfaget ++

¹ Elevinspektørordninga blei avvikla hausten 2018.

- YSO - Ytre Sunnhordland Opplæringskontor (Stord, Fitjar)
Medlemsbedriftene er godkjente opplæringsbedrifter etter fullført
 - Vg2 Elenergi
 - Vg2 Industriteknologi
 - Vg3 Automatiseringsfaget ++
- MarOpp - Maritimt opplæringskontor
Medlemsbedrifter er rederi som er godkjente opplæringsbedrifter etter fullført
 - Vg2 Maritime Fag
 - Vg2 Elenergi (forutset VG3 Maritim Elektrikerfag) ++

Opplæringskontor arbeider òg med praksiskandidatar, og hjelper bedrift med å konkretisere læreplanar, og legge til rette for undervisning på nett. Når teorien er tatt, kan dei melde seg på fagprøven. Opplæringskontoret OME har òg arbeid med å lage eigne fagkurs for å heve statusen på enkelte arbeidsområde, som industrimalarfaget, lagerarbeidarfaget osv. I desse tilfella vart kurs kjøpt frå Rubbestadnes vgs.

3.3 GJELDANDE REGELVERK OG FORSKRIFTER

[Opplæringslova](#) med tilhøyrande [forskrifter](#) set rammer for organisering og gjennomføring av vidaregåande opplæring. Praktiske døme på [bruk av fleksibel fag- og timestfordeling](#) finnes hos Utdanningsdirektoratet.

3.4 DAGENS OPPLÆRINGSMODELL FOR TIP OG EL

Opplæringsmodellen for TIP i dag følgjer ein 2+2-modell, med to år opplæring i skule og to år opplæring i lærebedrift. EL har ein 2+2,5-modell.

Prosjektgruppa har utarbeida ein overordna modell som viser fasane i dagens opplæringsmodell: Rekruttering → VG1 → VG2 → VG3 (Automasjon) → Læretid. Modellen viser sentrale aktørar som bidrar i utdanningsløpet med ulike aktivitetar. Alle aktivitetar er merka med ein fargekode knytt opp mot dei evalueringskriteria dei påverkar, og som ligg til grunn i prosjektet, nemleg kost, kvalitet, rekruttering og praksis.

3.4.1 Sentrale aktørar i utdanningsløpet (roller)

Dei sentrale aktørane i utdanningsløpet som er teke med i modellen er:

- Ungdomsskule
- VGS
- Bedrift
- Lengre utdanning
- Vaksenopplæring
- Opplæringskontor
- Fagopplæringskontor
- Atheno

Rolla **Ungdomsskule** inkluderer lærarar, elevar og andre støttefunksjonar. Ungdomsskulen er den mest sentrale aktøren når det gjeld utdanning og utvikling av elevar før dei startar på vidaregåande opplæring.

Rolla **VGS** inkluderer lærarar, elevar og andre støttefunksjonar.

Rolla **Bedrift** inkluderer både leiarar i bedriftene, dei som har ansvar for elevar i bedrift og lærlingar, og andre i bedrifta som støtter opp om desse.

Rolla til utdanningsinstitusjonar som tilbyr **Lengre utdanning**, inkluderer både fagskule, høgskule, universitet og andre forskingsinstitusjonar.

Rolla **Vaksenopplæring** inkluderer både lærarar, elevar og andre støttefunksjonar ved Bømlo Vaksenopplæring.

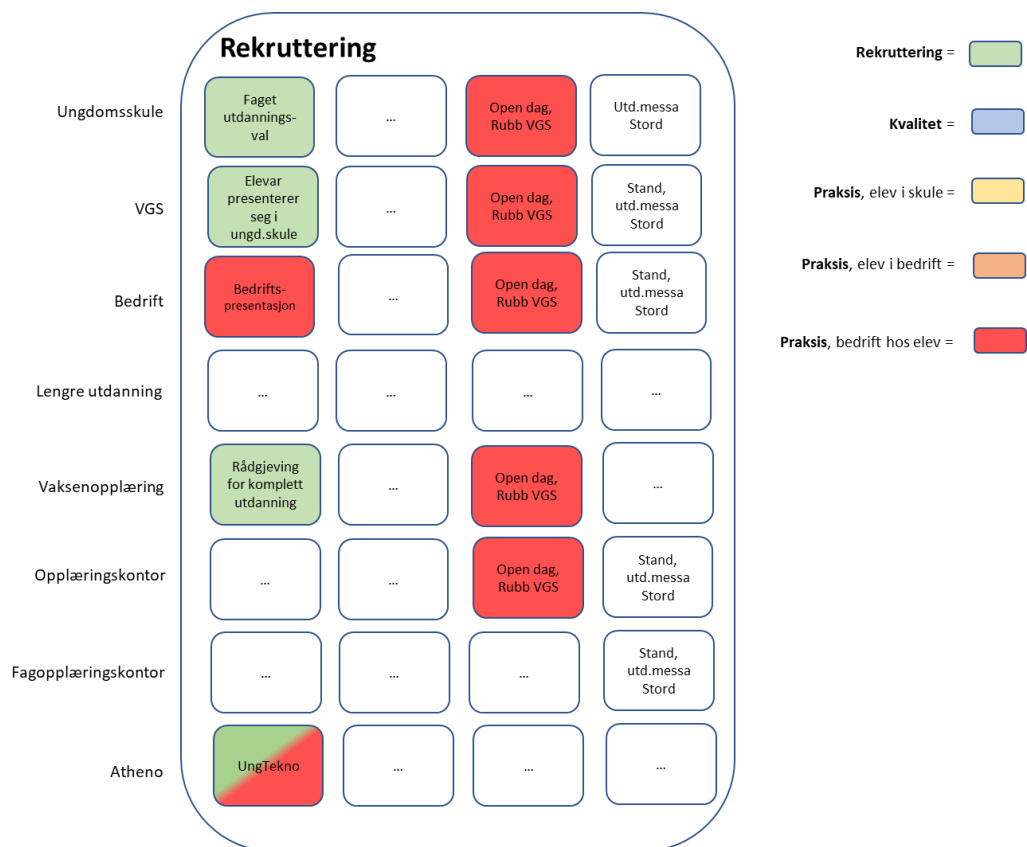
Rolla **Opplæringskontor** inkluderer alle opplæringskontor innan dei opplæringstilboda skulen har

Rolla **Fagopplæringskontor** har ansvar for kontroll og godkjenning av lærebedrift, oppfølging av elevar i lære, tilrettelegging ved spesielle behov osv.

Rolla **Atheno** peikar på industrinettverket i Sunnhordland og arbeidet deira innan UngTekno, ungt entreprenørskap og ringar av vatn.

3.4.2 Rekruttering

Figuren under viser kva aktivitetar dei ulike rollene har i arbeidet med å rekruttere inn elevar til yrkesfaglege utdanningsprogram. Kort forklaring av kva aktivitetane inneber, er forklart under figuren.

Ved ungdomsskulen har ein faget **utdanningsval**, der elevane får eit innblikk i kva yrker og utdanningsmoglegheiter som ligg føre dei. Elevane har dette faget både i 8., 9. og 10 klasse. Faget gjer elevane ein god moglegheit til å bli betre kjent med seg sjølv og reflektera over kva val dei skal gjera når det til dømes kjem til karriereval. Elevane får besøk av arbeidslivet og vidaregåande skular i dette faget. Arbeidslivet presenterer ulike yrker og korleis det er å arbeida, medan vidaregåande skular fokuserer på skuledelen og korleis det er å vera elev hjå dei. Det er i dette faget elevane får moglegheita til å hospitera i vidaregåande skule. I tillegg har skulen ei rådgevingsteneste som rettleiar ungdom i samband med utdanningsval.

Bømlo vaksenopplæring driv **rådgeving for komplett utdanning**, og førebur elevane sine på norske forhold og hjelper med å formalisere/komplettere kompetansen deira. Dei får òg rådgeving i forhold til formalisering/komplettering av kompetanse, og nokre blir rettleia inn mot vidaregåande skule, medan andre søkjer arbeid i arbeidslivet.

Ein dag i året inviterer Rubbestadnes vgs alle skulane på Bømlo, foreldre og andre interesserte, til **ein open dag på Rubbestadnes vgs**. Samarbeidspartnarane til skulen, bedrifter og opplæringskontor, riggar til ei yrkesmesse, og heile skulen er open for publikum. Det er ein innhaldsrik dag der elevane stolt viser fram kva dei har lært. Dei som deltek får omvising på skulen, miniseminar, yrkesmesse og god tid til å få svar på spørsmål ein måtte sitte inne med. Dei siste åra har det vore om lag 600 personar innom skulen på dette

arrangementet. Både elevar ved ungdomskule, vidaregåande skule og frå vaksenopplæringa deltek på arrangementet.

Stord Rotary klubb arrangerer **utdanningsmessa på Stord** kvart år. Opplæringskontoret for mekaniske og elektrofag, OME, koordinerer ei Bømlo-gate der alle bedrifter og skular frå Bømlo står samla. Gjennom dette klarar dei å gje ungdommen eit meir samla bilete av kva som finnes av bedrifter på Bømlo. Bedriftene prøver å ta med seg lærlingar og unge tilsette som kan relatere seg til dei som skal ta val, slik at ungdommen får møte desse.

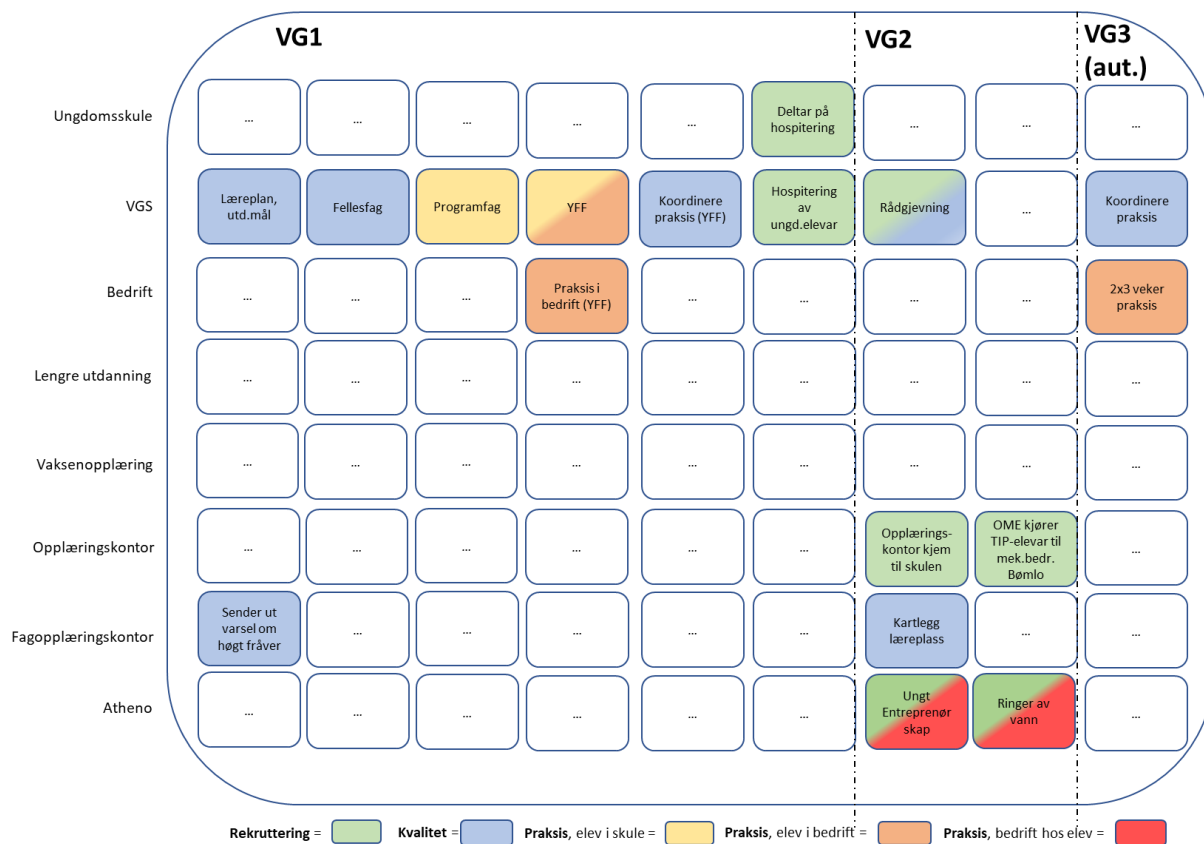
Elevar frå vgs reiser ut til ungdomsskulane der **elevane presenterer seg i skulen**, og fortel om kva dei lærer, og deler tankar og erfaringar rundt dette. Målet er at dei som er på ungdomsskolen skal få betre kjennskap til kva moglegheiter som finnes etter ungdomsskolen.

Bedriftspresentasjon på førespurnad. Skulane kontaktar bedrifter og ber om å komme å ha bedriftspresentasjonar, ev. få omvising i bedrift. Bedrifter synes dette er viktig og gjer det dei kan for å få dette til.

Atheno har våren 2018 gjennomført pilotprosjektet **UngTekno** i samarbeid med skular og lokale verksemdar. Bedrifter stiller med konkrete problemstillingar og mentorar frå arbeidslivet, og ungdomsskolen med elevar for å løyse problem. Målet er å inspirere niandeklassingar til å tenkje teknologiutvikling og entreprenørskap samt auke interessa for yrkesfag. Tilbakemeldingane har vore svært gode.

3.4.3 VG1, VG2, VG3 (automasjon)

Figuren under viser kva aktivitetar dei ulike rollene har i arbeidet med utdanning på Vg1, Vg2 og Vg3 automasjon. Aktivitetane for Vg2 er tilleggsaktivitetar som er for Vg2 utover dei som er modellert for Vg1. Vg3 har same aktivitetar som Vg1 og Vg2, bortsett frå programfag og YFF. Kort forklaring av kva aktivitetane inneber, finnes under figuren.

Rubbestadnes vgs tilbyr **hospitering av ungdomsskuleelevar**. Elevar i 9. og 10. trinn i ungdomsskolen får mogelegheita til å delta i aktivitetar i vidaregåande skule. Elevane får på denne måten prøve ut eit fag i praksis, og har med seg ein elev frå vidaregåande som instruktør. Dette er som regel lærerike dagar for

både ungdomskuleelev og elev i vidaregåande skule. Rubbestadnes vgs tilbyr til dømes hospitering for elevar 10. klasse kvar haust. Dei får då delta i programfag hos Vg2. Dei prøver eit programområde ein dag, til dømes automatisering, og eit anna påfølgjande dag, som til dømes elenergi. I tillegg kan elevar frå 9. klasse koma på liknande besøk om våren hos Vg1. Då følgjer dei eit utdanningsprogram på Vg1 over to dagar.

Elevane frå ungdomsskulen får **delta på hospitering** gjennom faget Utdanningsval.

For kvart år i det vidaregåande utdanningsløpet, vert det utarbeida ein **lokal læreplan** i skulen basert på nasjonale læreplanar. I løpet av det første året av vidaregåande opplæring skal elevane ha fellesfag og programfag der dei lærer seg ulike arbeidsprosessar, bruk av verktøy og metodar som er typiske for dei enkelte utdanningsprogramma, samt yrkesfagleg fordjupning, som er ein kombinasjon av teori og praksis ute i bedrift. År to i utdanninga, Vg2, byggjer på Vg1, og her vel elevane eit programområde, og får mogelegheita til å spesialisere seg i større grad enn på Vg1. Etter Vg2 går dei fleste elevane ut i lære, men det Vg3 automasjon har eit ekstra år i skule før dei går ut i lære.

Fellesfag er obligatoriske fag som alle elevar skal ha. Faga norsk, engelsk, matematikk, naturfag, samfunnsfag og kroppsøving må alle elevane gjennom uavhengig av kva utdanningsprogram dei går på. Fellesfaga utgjer 30 % av opplæringstida det første året, og om lag 25 % det andre året, og Vg3 automasjon har berre kroppsøving.

Fag	Timar VG1	Timar VG2	Timar VG3
Norsk	56	56	0
Naturfag	56	0	0
Matematikk	84	0	0
Engelsk	84	56	0
Kroppsøving	56	56	56
Samfunnsfag	0	84	0
Sum per år	336	252	252

Programfag er felles for alle som går på same utdanningsprogram. I dei felles programfaga skal elevane lære seg ulike arbeidsprosessar, og bruk av verktøy og metodar typiske for dei enkelte utdanningsprogramma. Elevane lærer òg om HMS tilpassa utdanningsprogrammet dei har valt. Programfaga utfyller kvarandre og må sjåast i samanheng. Dei felles programfaga utgjer ~50 % av opplæringa det første året, og ~50 % det andre året. Tabellen under viser kor mykje praksis det er i dei ulike programfaga. Det er delar av denne tida ein ønskjer å få gjennomført ute i bedrift i pilotprosjektet.

Utdanningstilbod	Fag med praksis	Tal timar praksis pr elev	Tal timar totalt
Vg1 TIP	Produksjon	152	6 840
<i>Tal elevar: 45</i>	Tekniske tenester	95	4 275
Vg1 EL	Automatiseringssystem	114	3 420
<i>Tal elevar: 30</i>	El-energisystem	105	3 150
	Data og elektronikk	99	2 970
Vg1: Sum praksis/år			20 655
Vg2 Industriteknologi	Produksjon	114	1 710
<i>Tal elevar: 15</i>	Reperasjon og vedlikehold	113	1 695
Vg2 Maritime fag	Drift og reparasjon	57	2 565
<i>Tal elevar: 45</i>	Skipstekniske tenester	57	2 565
	Dokumentasjon og kvalitet	38	1 710
	Valfag, dekk	140	3 150
	Valfag, maskin	140	3 150
Vg2 Automasjon	Automatiseringssystem	152	2 280

Tal elever: 15	Elenergisystem	84	1 260
Vg2 Elenergi	Automatiseringssystem	91	1 365
Tal elever: 15	Elenergisystem	114	1 710
	Data og elektronikk	81	1 215
Vg2: Sum praksis/år			18 075

Yrkesfagleg fordjuping (YFF) skal gi elevane mogelegheit til å prøve ut eitt eller fleire aktuelle lærefag. Dei skal få erfaring med innhald, oppgåver og arbeidsmåtar som karakteriserer yrka i utdanningsprogrammet. Dei skal også få mogelegheit til å fordjupe seg i kompetansemål frå læreplanane på Vg3 opplæring i bedrift. Formålet er at elevane skal få delta i realistiske arbeidssituasjonar, og gje elevane eit godt grunnlag for å ta gode val av lærefag, knytte elevar og bedrifter nærare saman og å gje elevane større variasjon i læringsarenaer.

I YFF er det spesielt tilrettelagt i forskrifta for at elevar skal vera ute i arbeidslivet. Timeplanen til skulen er tilpassa slik at det er mogleg å arbeide heile dagar ute i bedrift. Det er populært å ha jobb i arbeidslivet i dette faget framfor å vera på skulen, men det har vist seg at i eit turbulent marknad er det ikkje alltid like lett å finna praksisplassar til ungdommane.

YFF utgjer 20 % av opplæringstida det første året, og 25 % det andre året. På Vg2 Maritime fag vert praksisen samla slik at den passar med turnusar i dei ulike rederia, og her er elevane utplasserte på sjøen i november og desember. På Vg2 Elenergi vert elevane utplasserte i bedrift eit par veker samanhengande i forbindelse med vinterferie. Tabellen under viser kor mykje praksis det er forventat at skal skje i bedrift per elev per linje per år, og samla tid totalt. Tal i parentes er timetal YFF etter læreplan.

Utdanningstilbod	Fag med praksis	Tal timar praksis pr elev	Tal timar totalt
Vg1 TIP			
Tal elever: 45	YFF	133 (168)	1 995
Vg1 EL			
Tal elever: 30	YFF	168 (168)	5 040
Vg1: Sum praksis/år			7 035
Vg2 Industriteknologi			
Tal elever: 15	YFF	253 (253)	3 795
Vg2 Maritime fag			
Tal elever: 45	YFF	220 (253)	9 900
Vg2 Automasjon			
Tal elever: 15	YFF	240 (253)	3 600
Vg2 Elenergi			
Tal elever: 15	YFF	253 (253)	3 795
Vg2: Sum praksis/år			21 090

Slik det er i dag prøver elevane å finne seg utplasseringsbedrift og **koordinere praksis (YFF)** på eiga hand. Lærar hjelper til der det er behov for det. Skulen held kontakten med praksisbedriftene og kjem på sporadiske besøk der det er mogleg. Bedriftene fyller ut evalueringsskjema til lærar etter at praksisen er gjennomført.

Skulen har dialog med dei andre vidaregåande skulane om å ikkje har utplasseringsperiodar på same tidspunkt. Slik at bedriftene slepp for stor belastning/pågang.

Dei ulike **opplæringskontora kjem til skulen** og presenterer siste nytt frå medlemsbedriftene deira, og faga bedriftene representerer. Opplæringskontora er representerte på open dag og utdanningsmessa, men dei kjem og på besøk når søknadsfristen nærmar seg.

OME **køyrer TIP-elevar ut til mekaniske bedrifter** på Bømlo, og gjer dei ei omvising av kva dei arbeider med der. På denne måten får dei eit bilete av kva dei kan komme til å jobbe med hos dei ulike verksemdene etter at tida på skulen er omme.

Fagopplæringskontoret **sender ut varsel om fråvær** når elevar nærmar seg så mykje fråvær at dei risikerer å ikkje får karakterar i eit fag. Dei **kartlegg kven som har fått læreplass**, og arbeider for at dei som ikkje har fått seg læreplass kjem seg ut i lære.

I YFF kan elevar starte eiga verksemd, og drive denne heile Vg2. Her lærer dei det formelle rundt registrering, rekneskap og drift av ei verksemd. I tillegg lærer dei mykje om produktutvikling, marknadsføring og sal. Elevane følgjer opplegget til **Ungt Entreprenørskap** og får god oppfølging frå dei. Her får dei tilbod om informasjonsmøte, online hjelpemiddel, bankkonto og rekneskapskurs. Dei deltar óg på Fylkesmessa i Bergen der dei lagar og står på stand for å selje produktet sitt. Tilbakemeldingar frå dei som har deltatt er udelt positive og dei har lært mykje. Det er som regel ein del av klassen som har ungdomsbedrift i YFF.

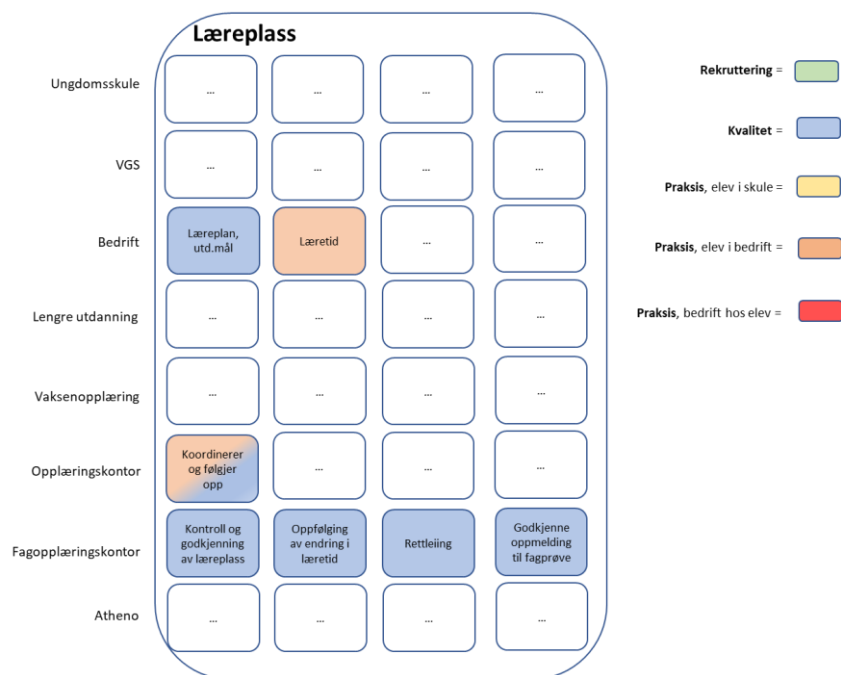
I «**Ringer av vann**» skal elevane bruke kreativiteten sin og utvikle nye produkt og tenester som kan bidra til auka verdiskaping og fleire arbeidsplassar innan sjømat. Atheno gjennomfører i dette prosjektet ein innovasjonscamp for å oppnå målet, som er ein innovativ læringsmetode for kreativitet og nyskaping der elevane arbeider i tverrfaglege team på tvers av både yrkesfag og studiespesialiserande. I løpet av ein avgrensa tidsperiode leverer dei så den beste løysninga på ei reell utfordring frå ein oppdragsgjevar.

I tredje året på automasjon, er elevane **2x3 veker i praksis** i bedrift, som vist i tabellen under:

Utdanningstilbod	Fag med praksis	Tal timar praksis pr elev	Tal timar totalt
Vg3 Automasjon	Automatiseringssystem	295	4 425
<i>Tal elevar: 15</i>	Elenergisystem	62	930
	Mekaniske fag	137	2 055
Vg3: Sum praksis/år			7 410

3.4.4 Læreplass

Figuren under viser kva aktivitetar rollene har i arbeidet med å støtte elevane i gjennomføring av læretida fram mot fagbrev. Kort forklaring av kva aktivitetane inneber kjem etter figuren.

Bedrifta må legge opp til ei læretid som tilfredsstillar krava i **læreplan**. Fagopplæringskontor og opplæringskontor kursar og rettleier bedrifta i tilrettelegging av læretida for lærlingen.

Elevane startar vanlegvis å søkje etter læreplass vårsemesteret på Vg2. **Læretida** finn stort sett stad i bedrifter. Elevar som ikkje får læreplass i bedrift, har rett på andre tilbod, som til dømes å gjennomføre læretida over eitt år i skule.

Både opplæringskontor og fagopplæringskontor **koordinerer og følger opp** lærlingar i bedrift. Nokre av opplæringskontora bruker verktøyet som OLK Web eller Safir for oppfølging av lærlingar i bedrift. Både opplæringskontor, lærling og bedrift har tilgang. Andre opplæringskontor, som MarOpp, har utvikla eigne verktøy for oppfølging.

Fagopplæringskontoret har ansvar for å **kontrollere og godkjenne læreplassar** der elevar kan ta fagbrevet sitt, og har ansvar for **oppfølging av endring i læretid**, og hjelpe til med tilrettelegging der det skulle vere behov for dette. Fagopplæringskontoret driv i tillegg **rettleiing** av både bedrift og elev gjennom læretida, og **godkjenner oppmelding til fagprøve**, og har ansvar for å tildele sensor og oppgåve til kandidaten som skal opp til fagprøve.

3.5 ALTERNATIVE OPPLÆRINGSMODELLAR

I dette kapittelet blir det gjeve ei kort forklaring av ulike typar opplæringsmodellar som blir brukt i dag.

3.5.1 Vekslingsmodellen

Vekslingsmodellen er eit fireårige opplæringstilbod der innhald, kompetansemål og forholdet mellom fellesfag og programfag er lik hovudmodellen for yrkesfaga. Vekslingsmodellen skil seg frå 2+2(2,5)-modellen ved at opplæringa i skule og bedrift skjer i ein annan rekkefølge og vekslar oftare. Vekslingsmodellar skil seg frå 1+3- og 0+4-modellar ved at den totale opplæringa i skule og bedrift ikkje er særleg annleis enn det som følgjer av læreplanverket.

Det finst ikkje ein standardisert definisjon av vekslingsmodellar. Fleire fylkeskommunar, inkludert Hordaland fylkeskommune, prøver i dag ut ulike vekslingsmodellar. I Hordaland fylkeskommune har følgjande skular vekslingsmodell²:

- Slåtthaug videregående skole (Tømrrarfaget)
- Olsvikåsen videregående skole (Helsefagarbeidar og barne- og ungdomsarbeidar)

² Ein evaluering av vekslingsmodellen finn ein her: <https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/forskningsrapporter/fafo-delrapport-1-veksling-ferdig-utgave.pdf>

- Årstad vidaregåande skole (Frisørfaget)

3.5.2 TAF-modell

TAF-modellen fører ungdommen i løpet av fire år fram til både studiekompetanse og fagbrev. Under utdanning kombinerer ein arbeid i bedrift med å gå på skule. Dei første to åra har ein status som elev, dei to siste som lærling med lærekontrakt. I Hordaland fylkeskommune tilbyr Austrheim, Knarvik og Fusa vidaregåande skular TAF.

3.5.3 Alternativ organisering i skule og bedrift

Det er mogeleg å teikne lærekontrakt eller opplæringskontrakt som inneheld unntak frå den vanlege opplæringsordninga ved at:

- Ein større del av opplæringa enn det som følgjer av læreplanen, skjer i bedrift
- Opplæringa i skule og bedrift skjer i ei anna rekkefølge enn læreplanen fastset

Dette betyr at ein ungdom t.d. kan starte som lærling etter VG1 i skule.

Fleksibilitet i fag- og timefordelinga³ opnar opp for å leggje til rette for meir tilpassa tilbod for ulike elevgrupper. Tidlegare måtte skuleeigar søkje om forsøk dersom dei ønskte å fråvike fag- og timefordeling for grupper av elevar. Men med den fleksibiliteten som finnes no, opnar ein opp for å leggje fag på andre trinn enn det som går fram i den nasjonale fag- og timefordelinga i Udir 1-2015. Fleire skular nyttar denne fleksibiliteten i dag, og her følgjer nokre dømer:

- Laksevåg VGS og Stord VGS Elektrofag med spesiell studiekompetanse. Opplæringsløpet er 3-årig og består av programfag elektrofag, realfag og fellesfag.
- Nordahl Grieg VGS tilbyr Helse- og oppvekstfag med studiekompetanse⁴. Opplæringa har same fag og timetal som summen av ordinært toårig yrkesfagleg løp og VG3 påbygg. Fellesfag, programfag og utplassering i bedrift blir jamt fordelt over alle tre åra, slik at elevane unngår eit teoritungt påbyggingsår på VG3.

3.5.4 Særløp

Særløp finnes for lærefag som er for små til at det kan opprettast egne VG2. I særløpsfag går eleven berre VG1 i skule, og deretter tre år læretid i bedrift.

3.5.5 Teknologi-linje

Teknologiline er eit spesialisert tilbod innanfor teknologiske fag som fører fram mot arbeid som ingeniør, sivilingeniør eller andre tekniske/naturvitskapelege jobbar. Sotra vidaregåande har dette tilbodet.

3.5.6 Lærekandidat

Lærekandidat er eit alternativ for elevar som veit det kan bli vanskeleg å fullføre eit fag- eller sveinebrev. Lærekandidat er ein grunnkompetanse, som kan byggast vidare til yrkeskompetanse.

3.5.7 Praksiskandidat

Praksisbrev er eit alternativ for elevar som har høgt fråvær og svake karakterar, men som ikkje har særskilte opplæringsbehov. Elevane skal over tid kunne oppnå kompetansemåla ved ei meir praktisk opplæring i bedrift. Opplæringa avsluttast med ein praksisbrevprøve, og det blir gitt dokumentasjon på praksisbrev. Kandidaten skal etter praksisbrevprøven kunne fortsette opplæringa og oppnå full kompetanse i lærefaget i løpet av ordinær opplæringstid.

³ Meir om fleksibilitet i fag- og timefordeling kan ein lese [her](#).

⁴ Alternativ opplæringsmodell ved Nordahl Grieg VGS, (lokal forskrift), frå side 10: <http://einnsyn.hfk.no/einnsyn/Dmb/ShowDmbDocument?mId=591&documentTypeId=MI>

4. Om informasjonsinnsamlinga i prosjektet

2018 er frå nasjonalt hald peikt på som fagarbeidaren sitt år. Tal viser at det er behov for at fleire utdannar seg innan fagarbeidaryrket, og innan 2030 viser statistikk at 50 % av alle som går på skule bør ha eit fagbrev. Dette har pilotprosjektet tatt innover seg, og lagt til rette for at alle som har interesse av nok og relevant fagarbeidarkompetanse i framtida har fått gjeve sine innspel gjennom prosjektet. Gjennom ei kartlegging, framtidsverkstad, SWOT-analyse og ein workshop om fagarbeidaren, har pilotprosjektet fått mange verdifulle innspel til framtidas skule. I arbeidet har ein hatt fokus på å få til meir integrert praksisopplæring saman med bedrift, men samstundes få på bordet problemstillingar ein opplever rundt utdanning av fagarbeidarar i dag, og innspel til korleis desse kan løysast.

Over hundre personar har delteke med sine tilbakemeldingar, og omlag halvparten av desse kjem frå arbeidslivet. Resten er elevar, lærarar, rådgjevarar og skuleleiing frå ungdomsskular og vidaregåande skular, høgskulen, kommuneleiing, opplæringsavdelinga og fagopplæringskontoret i HFK og ulike nettverk og næringsråd i Sunnhordlandsområdet som arbeider tett på arbeidslivet.

Informasjonen blitt samla inn på ulike måtar:

- Kartlegging gjennom semi-strukturerte intervju av nøkkelpersonar
- Framtidsverkstad (kafédialog)
- SWOT-analyse
- Dokumentstudie
- Workshop om fagarbeidaren

I kartlegginga er det gjennomført semi-strukturerte intervju med deltakarane i prosjektgruppa. Eit semi-strukturert intervju, der spørsmålsformuleringa ikkje er nøyaktig nedteikna, men formulert i form av stikkord og kategoriar som intervjuaren tek utgangspunkt i når spørsmål vert formulert. Stikkorda kan ein sjå i Vedlegg G. Stikkord til kartlegging, og oversikt over kven som vart intervjuet i Vedlegg F. Involverte interessentar. I samband med kartlegginga er det sendt ut ein førespurnad til ei rekkje bedrifter på Bømlo med spørsmål om kva utstyr og maskinar dei har i sine bedrifter, og kva krav det er knytt til desse for å drive opplæring i bedrift. Ei oversikt finnes i Vedlegg H. Verktøy og maskinar i bedrift.

Det er òg gjennomført ein framtidsverkstad, der det vart invitert inn folk frå styringsgruppa til pilotprosjektet, tilsette ved begge vidaregåande skulane, rektorar og rådgjevarar ved ungdomsskulane på Bømlo, elevrådsleiingar og tilsette ved bedrifter som har ansvar for oppfølging av elevar i praksis og lære. Oversikt over kven som deltok finnes i Vedlegg F. Involverte interessentar. Framtidsverkstaden vart gjennomført som ein kafédialog.

Kafédialog er ein metode som eignar seg for grupper frå 15 personar og oppover. Den tek utgangspunkt i at det ofte er i dei uformelle møta ein opplever meningsfulle nye samtalar og utviklar gode idear, derav namnet. På kort tid får ein fram mange konkrete innspel og idear til dei tema ein ønskjer å få belyst, og alle får moglegheit til å bidra. Metoden har òg ein sosial og nettverksbyggjande effekt, då ein kjem i kontakt med mange menneske over kort tid. Deltakarane på framtidsverkstaden rullerte over fem bord, der dei diskuterte følgjande tema:

- Korleis kan yrkesfagleg opplæring organiserast i framtida?
- Korleis kan vi i framtida legge betre til rette for integrert praksis i bedrift?
- Korleis sikre relevant opplæring og kompetanse i framtida?
- Korleis skape ein læringsfremjande vurderingspraksis gjennom samarbeid lærar – bedrift - elev?
- Korleis legge til rette for at ungdomar blir inspirerte og motiverte til å velje eit opplæringsløp som gir gode moglegheiter i arbeidslivet?

Vidare er det gjennomført to arbeidsmøter der representantar frå prosjektgruppa og frå arbeidslivet har møttest og utarbeidd ein SWOT- analyse (styrkar, svakheit, moglegheit, truslar). Ei oversikt over kven som deltok i dette arbeidet finn ein i Vedlegg F. Involverte interessentar. Sjølv SWOT-analysen finst i Vedlegg I. SWOT-analyse. Gjennom SWOT-analysa har informantar i prosjektet peika på styrkar og svakheit for:

- Dagens skule med læreplass
- Dagens skule med utplasseringsperiodar (praksis gjennom YFF)
- Framtidas skule med meir praksis i bedrift

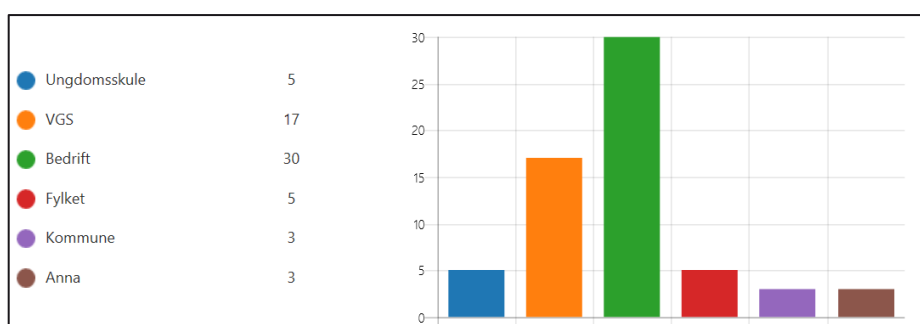
For å få mest mogeleg kunnskap om opplæring og skule, er det òg gjennomført ein gjennomgang av ulik dokumentasjon som til dømes.

- Lister frå fagopplæringskontoret på lærlingar frå Rubbestadnes vgs, og kor dei har læretida si
- HFK sin overordna strategi, men særleg fokus på opplæring
- Artiklar og avisinnlegg på nettet om yrkesfagleg utdanning
- ++

Det er òg gjennomført ein workshop med tema «Korleis sikre nok og relevant fagarbeidar kompetanse for industrien i framtida», der 104 deltok frå skule og arbeidsliv. Fullstendig deltakarliste finnes i Vedlegg F. Involverte interessentar. Workshop-en vart arrangert av industriklynga NMEC, saman med Bømlø næringsråd, Atheno og deira program Fagarbeidar 4.0 og HFK pilotprosjektet. Deltakarane fekk informasjon om status og trendar rund fagarbeidaren og behov for fagarbeidarkompetanse i framtida, og informasjon om arbeidet i pilotprosjektet til no. Etterpå var det oppgåveløysing, der deltakarane vart delt inn i 7 grupper, og fekk følgjande oppgåver:

- Korleis kan me betre status til fagarbeidaryrket og auke rekruttering til yrkesfag?
- Korleis kan me bruke digitalisering for å legge til rette for meir praksis i bedrift?
- Korleis bør ein organisere læretida i framtida ved meir praksis i bedrift, og få ein meir «rettferdig» modell for lengre utdanningsløp?
- Kan me få til ein betre knytning mellom teori og praksis i den vidaregåande skulen?
- Kan me skape ein arena for læring og utvikling, der ein utdannar elevar og der bedrifter kan utføre utviklingsprosjekt?
- Korleis kan me sikre tett samarbeid mellom arbeidsliv og skule, slik at skulen utdannar nok og relevant fagkompetanse?
- Elevoppgåve: Kva tankar har ungdommen om yrkesfagleg utdanning, kva tankar gjer dei seg om praksis, samhald i klasserommet, og forholdet mellom teori og praksis i undervisninga?

Etter workshopen er det gjennomført ei kort spørjeundersøking i etterkant av fagarbeidarworkshopen. Figuren under viser ei oversikt over fordelinga av dei (63/104) deltakarane som svarta på undersøkinga i etterkant.

Figur 1 - Oversikt over kven som har svarta på spørjeundersøking etter workshop om fagarbeidaren.

5. Kartlegging – dagens skule

Det er gjennomført ei kartlegging med prosjektgruppa til pilotprosjektet. Dette kapittelet gjengjer dei viktigaste funna sett opp mot gjennomføring av yrkesfagleg utdanning, TIP og EL slik det er i dag.

5.1 ARBEID MED REKRUTTERING

I kartlegginga kjem det fram at Rubbestadnes vgs arbeider systematisk med rekruttering ut mot ungdomsskular i distriktet. Dei besøker ungdomsskular i heile Sunnhordland, og samarbeider med ungdomsskulane i faget «Utdanningsval». Då får ungdomsskuleelevane arbeide i verkstaden, eller vere med på opplæringsfartøyet Klas. Elevar ved Rubbestadnes vgs får konkrete oppgåver for å følgje opp elevar som hospiterer, og blant anna har dei som mål å gjennomføre billøp med eigenproduserte bilar som vert laga desse to dagane. Arbeidet får høg prioritet av både lærarar og elevar. Ungdomsskuleelevane som deltek er positive, og mange melder om at dei gjerne vil vurdere yrkesfag etter hospiteringa er omme.

Rubbestadnes vgs har òg etablert faste møter med rådgjevarane på ungdomskulane i Bømlø, og OME, saman med rådgjevarar på ungdomsskulen, har eit opplegg retta mot 8. klasse på grunnskulen, der ein forsøker å vise dei kva utdanningsløp som er tilgjengelege lokalt, og kva jobbar desse utdanningsvala kan gje.

Informantane peikar vidare på at Rubbestadnes vgs kvart år arrangerer ein open dag der ungdomsskuleelevar vert invitert inn og får ei omvising på skulen. Der får ein møtt både skulen og lokale bedrifter som tilbyr læreplassar. Dagen vert sett på som ein viktig dag i forhold til rekrutteringsarbeidet, og kanskje spesielt i forhold til å få kontakt med foreldra til elevane, og gitt informasjon til dei om moglegheitene som finnes for fagarbeidaren.

Ein informant peikar på at skulen og arbeidslivet ved fleire høve har arbeidd saman for å sikre rekruttering til fag der ein treng kompetanse. Til dømes mista Rubbestadnes vgs ein klasse industriteknologi skuleåret 2017/18. Skulen og arbeidslivet arbeidde då saman med rekruttering, og arbeidslivet gav læreplassgarantiar til dei som søkjer dette programområdet skuleåret 2018/19. Arbeidet har resultert i større søknadsmasse, og oppstart av klassen igjen.

Informantar i kartlegginga fortel vidare at det tradisjonelt sett ikkje er mange elevar ved Rubbestadnes vgs som vel påbygg. Dei siste åra har det likevel vore ein liten auke på bakgrunn av vanskelegare tider i industrien. Det vert ikkje gjort noko spesiell tilrettelegging for elevar som utpeikar seg som sannsynlege kandidatar til lengre utdanningsløp, då dei fleste elevane som er ingeniørspirer oftast ikkje er klar over dette sjølv etter vidaregåande. Fleire endar derimot opp med å gå ingeniørstudiar etter dei har fullført læretida si.

Når det gjeld samhandling med fagskule/høgskule/universitet, seier informantane i kartlegginga at det ikkje er noko strukturert opplegg frå høgskule/universitet for å rekruttere elevar som går på yrkesfag vidare inn på lengre utdanningsløp. Lærarane i dei vidaregåande skulane har heller ikkje noko strukturerte kontaktpunkt mot skular/universitet for lengre utdanningsløp.

5.2 ARBEID MED KVALITET I SKULEN

Informantane fortel at som følgje av den maritime utdanninga er Rubbestadnes VGS sertifisert av Sjøfartsdirektoratet og DNV/GL, og blir revidert kvart år av DNV/GL. Då sjekkast undervisningsplan opp, det blir gjennomført intervju med lærar, observasjonar i klassen, intervju med skuleleiing mv. Dersom det er avvik blir det følgt opp i etterkant. Krava er sett av Sjøfartsdirektoratet, og oppfølgingsarbeidet av dette blir sett på som ein fordel for skulen, då det betyr at ein må gjennomføre kontroll og sjekkar av alt arbeidet som blir gjort. Fokuset er retta mot den maritime utdanninga, men ein dreg nytte av dette arbeidet og over på dei andre faga. Ein av avdelingsleiarane er kvalitetssikringsansvarleg, og har sett av 30 % tid til dette arbeidet. I tillegg til Rubbestadnes vgs, er det berre Austevoll vgs og Bergen Maritime vgs som har slik kompetanse av dei vidaregåande skulane i HFK.

Informantar frå skulen fortel vidare at praktisk pedagogisk utviklingsarbeid i klassen vert initiert av lærar. Avdelingsleiarane vurderer resultat knytt til eiga avdeling, og har samtaler med dei det gjeld ved behov for å sikre god kvalitet. Til dømes vert det spela inn forslag til forbetringar om endra undervisningsmetodar eller liknande. I tillegg arbeider skulen systematisk med å heve kvalitet der dei veit det er utfordringar. Det vert gjennomført kartleggingsprøvar på alle nye elevar kvar haust i alle fellesfag slik at ein får teikna eit bilete på korleis elevane ligg an. Informasjonen blir brukt vidare for å sjå korleis oppfølging og undervisning skal gjennomførast og om nokon ev. skal meldast inn for ekstra støtte.

Når det gjeld matematikkunnskapane til elevane som kjem frå ungdomsskulen, peikar informantar frå skulen på at over 50 % av dei som starta på TIP og EL i 2017 hadde utfordringar (karakter 2 og lågare). Svake ferdigheiter får gjerne følgjeproblem i andre fag der matematikk er viktig, og det kan gjere at elevane ikkje får utnytta eige fagleg potensiale. For å løfte elevane med svakast resultat, vert klassane difor delt i to. Ein set inn to assistentar og tre lærarar for å gjennomføre undervisninga, og har eit ekstra fokus på dei elevane frå ungdomsskulen med dårleg karakter i matematikk (1 og 2), slik at desse vert løfta til eit høgare nivå. Informantane frå skulen peikar vidare på viktigheita av kommunen sitt arbeid for å ruste elevane i dette faget har dette blitt meldt tilbake til kommunen via rådmann. Skulen kjenner ikkje til korleis dette blir følgt opp vidare.

Informantane frå skulen peikar i kartlegginga på at ei anna tilnærming til kvalitetsarbeid er å jobbe med elevane sin sosiale kompetanse. Det er stor skilnad på elevane, og skulen gjennomfører tiltak for å sosialisere dei.

Dei tilsette ved skulen som deltok i kartlegginga fortel òg at skulen arbeider mykje med å sikre at elevar ikkje sluttar på skulen før dei er klare til å gå ut i lære, og Rubbestadnes vgs har nær ingen elevar som hamnar i kategorien IV (ikkje vurdering).

5.3 ARBEID MED LÆREPLAN

Informantane frå skulen seier at det å lage lokal læreplan er ein rolle skulen tek heilt og fullt. Utdanningsdirektoratet (Udir) seier at lokalt læreplanarbeid skal skje saman med bedrift, men det viser seg vanskeleg å få til i praksis. Ein får ikkje alltid dei innspela ein treng i forhold til kva kompetanse arbeidslivet har behov for, og per i dag er det ingen oppsette arena der skule og arbeidslivet møtes for å diskutere dette.

Arbeidslivet peikar på at dei ikkje bidrar inn i læreplanarbeid, men stiller med praksis- og læreplassar. Dei seier til dels kva behov dei har via opplæringskontoret, og så vidareformidlar opplæringskontora behovet til skulen, og omvendt. Arbeidslivet vil gjerne vere med å diskutere gjennomføringa av enkelte fag der ein ser det må gjerast tiltak for at elevane skal vere betre rusta til å gjennomføre praksis og læretid. Til dømes matematikk bør vere eit tema for diskusjon i forhold til korleis det kan gjerast endå meir praktisk (anvendt matematikk) med det mål for auga at resultatata til elevane vert betre.

Opplæringskontoret for maritime og elektrofag, OME, inkluderer fiskeri- og salsfag i tillegg til maritim og elektro, og har oppfølging av lærlingar i sveisefaget, CNC-operatørfaget, industrimekanikarfaget, automatikarfaget, industrirørleggjarfaget, rørleggjarfaget, fiskerifaget, matrosfaget, motormannfaget, tavlemontørfaget, salsfaget, kontor- og administrasjonsfaget og akvakulturfaget. OME sit i dag med mykje informasjon om skule og bedrift, og er eit viktig bindeledd i samarbeidet mellom desse aktørane, har jamnleg kontakt med begge partar, og gjer skulen viktige innspel til læreplanen.

Til slutt må det nemnast at alle informantane peikar på at det burde vore ein felles arena der ungdomsskule, vidaregåande skule, opplæringskontor og bedrifter møtte regelmessig for å snakke meir om læreplan, forventningar, status og ev. gap på kompetanse, og saman utarbeide tiltak for å heile vegen betre løpet for utdanning av elevar.

5.4 KNYTING MELLOM TEORI OG PRAKSIS

I kartlegginga peikar informantane på at har ein årsplanar som dokumentasjon på arbeid med fellesfagleg yrkesfagleg relevans (FYR) i den daglege undervisninga, og som viser kva kompetanssmål ein dekker. I tillegg peikar informantane på, at ein òg har eit ekstra fokus på samarbeid mellom fellesfag og programfag når ein har elevar med sosiale og/eller faglege utfordringar.

Utover dette, knytast fellesfag til verkstaden gjennom å vise og forklare kva utstyr heiter på engelsk, og ein les brukarmanualar på engelsk for å lære fagterminologi. Automasjon har mykje engelsk integrert i seg, same gjeld EL-faget. Når det gjeld matematikk forsøker ein å vise kalkulasjonar i tilknytning av sveis. Matematikken er integrert i elektrofaga heile tida, og til ein viss grad innan TIP-faga. På elenergi trekkjer ein inn formlar og reknestykkjer som dei veit kjem inn i elenergi seinare, men i kor stor grad elevane ser denne samanhengen er uviss. På maritime fag dreg ein òg inn fellesfaga i programfaga. Når dei til dømes er fire veker i praksis på båt, og skal skrive rapportar på norsk og engelsk når dei kjem tilbake, blir dette gjort i samheng mellom felles- og programfag, noko som lettar arbeidet for elevane.

5.5 PRAKSISOPPLÆRING I SKULE

Den praksisen som går føre seg i skulen i dag, går føre seg tett på klasseromma, og når elevane går ut i arbeidslivet, har dei grunnleggjande praksis og relevant opplæring i sekken. Dette blir stadfesta i kartlegginga av arbeidslivet.

I kartlegginga peikar informantar på at den tette samhandlinga mellom klasserom og verkstad, der ein i eine augneblinken gjennomgår noko teori, før ein går ut i verkstaden like ved og viser korleis det går føre seg i praksis, har stor verdi for læringa til eleven. Det at verkstaden på Rubbestadnes vgs er tilgjengeleg for undervisninga til ein kvar tid og at ein lett kan trø ut i verkstaden og gje elevane praktisk informasjon, vert trekt fram som svært positivt. Arealet har vore godt, men då ein nyleg måtte stenge av ein del av kjellaretasjen i den eldste bygningen, har ein no fått mindre areal enn før.

Informantane på skulen peikar på at ein treng både opplæringa på skulen for å få breidde i faget, og opplæring ute i bedrift for å få praksis. Det er viktig å merke seg at læreplanen er breiare enn det industrien i Bømlo tilbyr av lære- og arbeidsplassar, slik at skulen må ha tilgang til meir utstyr enn det industrien kan tilby for å sikre at eleven får ei solid og brei utdanning.

Når det gjeld tilstand og maskinpark fortel informantar i kartlegginga at det er gjort nokre investeringar på TIP, slik at dei har godt utstyr til å gjennomføre undervisning. Blant anna er det nyleg handla inn brennebord som er CNC-styrt, og både TIP og industri- og automasjonsmekanikarar dreg nytte av dette. På automasjon har dei nyleg fått ein robotarm. Informantar peikar på at sjølv om nokre oppgraderingar er gjort, burde det på nokre område vore meir utstyr. For meir avanserte fag som automasjon, er det ei stor utfordring å skaffe det utstyret som trengs for å gje elevane relevant utdanning, då dette fort blir utdatert. Lærarane peikar på at det er viktig å passe på at etter kvart som elevane går frå Vg1 til Vg2 og Vg3, må dei få tilgang til verktøy og maskinar som er oppdaterte og rustar dei til arbeidslivet.

5.6 PRAKSISOPPLÆRING I BEDRIFT

Gjennom faget yrkesfagleg fordjuping, YFF, skal elevane ha frå 133-253 timar med praktisk erfaring ute i bedrift, ev. drive ei ungdomsbedrift. Lærar snakkar med både elevar og bedrift når ein arbeider med å få dei ut i praksis, og under oppfølging etterpå. Kontaktlærar har i utgangspunktet ikkje andre oppgåver når praksisperioden førgår, slik at han skal vere tilgjengeleg for oppfølging. Det hender likevel at kontaktlærar blir brukt som vikar i andre fag når eigne elevar er ute i praksis. Denne praksisen gjeld heile skulen, og fungerer stort sett greitt sett frå skulen sin ståstad. Arbeidslivet melder likevel om at det ikkje nødvendigvis er veldig mykje kontakt mellom bedrift og skule om praksisutplasseringa. Det hender òg at dei ikkje har særleg kontakt med lærar under opphaldet.

Arbeidslivet fortel at dei har erfaring med å ha elevar i praksis, både på vår og haust, og dei har òg innom elevar frå ungdomsskulen. Dei strekkjer seg langt for å gje eleven relevante praksisoppgåver når dei har tatt dei inn, men kommenterer at det er tidkrevjande å ha elevar i praksis, og dette må planleggjast særskilt. Industrien er utsett for svingingar, og dette påverkar òg kapasiteten til å ha inne elevar i praksis. Alle elevar som kjem innom i praksis må gjennom ein informasjonsrunde, vernerunde, dei må ha naudsynt verneutstyr mv., og for mindre bedrifter er berre desse aktivitetane såpass tidkrevjande, at dei kanskje vegrar seg for å ta inn praksiselevar. Det vert kommentert at det nok er enklare for større bedrifter å ta inn elevar i praksisperiodar enn for små, då større bedrifter har fleire støttefunksjonar som kan hjelpe til med å planleggje for, ta i mot og følgje opp av eleven i tillegg til fagarbeidarane i bedrifta.

Dei elevane som får avtale med bedrift og vert sende ut, blir evaluert av bedrift på innsats og evner i etterkant. Det er kanskje åtferd som har størst fokus i denne evalueringa. I tillegg tek elevar bilete (om dei får

lov) og skriv rapport ein gong i månaden gjennom heile perioden faget går, i tillegg til årsrapport som vert levert på slutten av året. Arbeidslivet kommenterer at det er sjeldan dei mottok kopi av denne rapporten, sjølv om dei gjerne kunne tenkt seg det.

Informantane frå skulen fortel at for dei elevane som ikkje får praksisplass i bedrift, eller er med i ei ungdomsbedrift, blir praksisen gjennomført på skule. Då plukkar ein ut praktiske oppgåver som elevane får jobbe med, og lærarar er tilgjengelege for å hjelpe.

5.7 VERKTØY OG MASKINAR I BEDRIFT

I kartlegginga vart det sendt ut ein førespurnad til ei rekkje bedrifter for å finne ut kva verktøy og maskinar dei har i sine bedrifter. Dei som har gjeve innspel er:

- Servogear
- Wärtsilä Norway, Rubbestadneset
- Westcon Olvondo
- Bremnes Seashore
- Lerøy Sjøtroll
- Siemens, Brubakken
- LOS Elektro

Ei oversikt over deira tilbakemeldingar finnes i Vedlegg F. Verktøy og maskinar i bedrift. Alt er sortert inn under følgjande kategoriar:

- Basisverktøy
- Enkle produksjonsmaskinar (robotarm, 3D-print)
- Manuelle maskinar (fres, dreiebenk)
- Maskinar spesialtilpassa produksjon og produkt
- Mindre styrte maskinar
- Større styrte maskinar og maskineringscenter
- Utstyr for demo/opplæring
- Anna

Det er i kartlegginga òg merka av om verktøya eller maskinane finnes i skulen i dag.

Oppsummert er funna frå informasjonsinnsamlinga at det er mykje spesialverktøy og -maskinar i bedriftene i dag. Det er knytt aldersgrense til bruk av mykje av verktøyet tilgjengeleg i bedrift, i tillegg til krav til HMS- og dokumentert opplæring. Vidare melder dei fleste bedriftene om at det er lite tilgjengeleg kapasitet, både på verktøy, maskinar og fagfolk, til å drive opplæring i bedrift. Sjølv om bedriftene strekker seg langt i å gje elevar meningsfulle praksisoppgåver når dei er utplassert, hender det at dei blir satt til rydding og kosting av golv, fordi fagfolk og maskinar blir nøydde å arbeide med forretningskritiske oppgåver.

5.8 STYRING AV PRAKSISOPPLÆRING

Informantane frå skulen peikar i kartlegginga på at planlegging av praksis i bedrift anten skjer ved at lærar kontaktar sitt nettverk ute i bedrifter og forsøker å få elev ut i praksis, eller at eleven sjølv skaffar seg praksisplass. Ordninga med praksis i bedrift er lite styrt, og det hender at elevane må ha praksisen i skule. Det er ingen systematisk oppfølging av elevane ute i bedrift, eller system for å sikre at elevar kjem når dei skal, gjer det dei skal osv., og informantane saknar betre struktur og verktøy for planlegging, gjennomføring og oppfølging av elevar i praksis.

Arbeidslivet opplever at planlegging og gjennomføring av praksisperiodar i bedrift blir gjennomført litt tilfeldig, og det er ulik oppfølging og tilbakemelding frå skulen avhengig av kva lærar som har ansvar for eleven. Dei skulle gjerne likt å ha betre struktur på dette, òg koordinert opp mot andre vidaregåande skular og ungdomsskular, slik at ikkje alle kjem på ein gong.

5.9 LÆRETID

Når eleven er ferdig på skulen og skal ut i lære, er det ikkje lenger skulen som følgjer opp eleven, men fagopplæringskontoret og opplæringskontora. Informantane frå skulen peikar på at dei har kontakt med opplæringskontora før elevane går ut i lære, og hjelper elevane i forhold til søknadsskriving (norsklærarane).

I tillegg har lærarar følarar ute, og tipsar elevar om kor dei kan søke læreplassar i nærmiljøet og regionalt/nasjonalt.

Opplæringskontora har kontakt med arbeidslivet og bedriftene i forhold til kor mange som kjem til å søkje læreplass, og får tilbakemelding frå bedriftene på deira behov for lærlingar. I tillegg er dei ute i bedriftene og synleggjer kompetanse som manglar i skulen, og diskuterer moglegheiter for å leggje til rette for til dømes omskulering for å få nok kandidatar til å fylla læreplassane. Status på lærebedrift og korleis bedrifta går reint økonomisk har mykje å seie for i kva grad bedrifta tek inn lærlingar, og kor mange. Arbeidslivet sjølv melder om problemstillingar siste år, der folk som har hatt ansvar for lærlingar har blitt permittert eller oppsagt. Dei peikar på at det er ein sårbarheit med dagens 2+2-modell; når ein lærling er inne i ein bedrift som slit med oppdragsmengd og inntening under læretida, vil dette gå utover kvaliteten på opplæringa lærlingen får i bedrift.

Informantane frå skulen og opplæringskontor opplever at dette med å få praksis- og læreplassar er relativt greitt å få til med ei yrkesfagleg utdanning tett på det lokale arbeidslivet, då arbeidslivet er oppatt av å ta inn lokale ungdommar. Bedriftene strekkjer seg langt for å ta inn lærlingar, og tek gjerne inn ungdommar som ikkje nødvendigvis har gode resultat frå skulen. Men i og med at det er eit lokalsamfunn der ein lever relativt tett på kvarandre, kjenner ein ofte ungdommen gjennom andre kanalar, og veit at han eller ho kjem til å levere om moglegheita byr seg. Dette bidrar til at ein høgare grad av dei som tek yrkesfagleg utdanning òg får seg ein læreplass og tek fagbrev.

Dei som har ansvar for lærlingane i bedrift har kurs frå fagopplæringskontoret, og lagar ein plan for opplæring og gjennomføring av læretid. Det blir i grove trekk beskrive kva ein skal jobbe med den tida dei er i lære. Første året er opplæring, og år to er meir deltaking i daglege drifts- og prosjektoppgåver (verdiskapingsår). Opplegget lærlingar med same teoretiske bakgrunn får i dei ulike bedriftene kan vere veldig ulikt. Informanten frå opplæringskontoret OME peikar òg på at det er ulikt mellom bedriftene om kor gode dei er til å ha lærlingar og kva dei får bryne seg på. Lokale bedrifter som har lærlingar har prøvd å lære av kvarandre og hjelpe kvarandre best dei kan.

Arbeidslivet peikar på at den praktiske evna til elevar ikkje er like god som før. Ein av grunnane kan vere at der ungdommen tidlegare skrudde på moped og bil og andre tekniske ting, så er mykje av mekanikken bytt ut med elektronikk og IT. I tillegg er kanskje ikkje foreldra like flinke til å dra dei med ut og gjere praktiske oppgåver. Samtidig peikar informantane vidare på at kandidatane som startar i lære tileignar seg praktiske ferdigheiter fort. Dei fleste av elevane som tek yrkesfagleg utdanning på Rubbestadnes vgs har ei veldig positiv innstilling til det å lære og delta, og det er sjeldan ein opplever passive lærlingar som ikkje deltek aktivt i eiga læring.

Dersom elevar ikkje får læreplass, informerer opplæringskontora eleven om at det er mogeleg å gå meir på skule for å få læreplass innan eit anna fagområde. Informantane frå skulen fortel at for dei elevane som ikkje får læreplass, køyrer skulen eigne løp. I fjor hadde dei eit eige løp for å få elevar fram til fagbrev, men her har dei opplevd foreldre som klagar på at dei ser på dette som eit «B-aktig»-fagbrev. Skulen har i tillegg elevar som tek påbygg fordi dei ikkje fekk læreplass. Nokre elevar får læreplass etter dei er ferdig med påbygg. Skulen har elevplassar for dei som går Vg3 skule, i tillegg til dei som går eit ordinært 2+2-løp. Automasjon er eit 3-årig løp før læreplass. Det er nokre som går Vg3 Automasjon som får fagprøve utan læretid.

5.10 SAMARBEID SKULE OG ARBEIDSLIV

Gjennom kartlegginga peikar informantar på at det er ei utfordring at det ikkje er kontakt mellom skule og bedrift når eleven er ute i lære. Då er kontakten med opplæringskontoret og fagopplæringskontoret. Når bedrifter opplever at elevar ikkje har rett kompetanse, eller er for svake på nokre område har dei ikkje noko etablert kanal med skulen der dei kan melde tilbake om desse funna. I kartlegginga peikar til dømes informantane frå arbeidslivet på at mattekunnskapen ikkje er gode nok når elevar frå vgs kjem ut i lære, og at det ikkje er noko fora å melde dette tilbake til skulen. Arbeidslivet har då berre kontakt med opplæringskontor og fagopplæringskontoret. Tilbakemeldingane arbeidslivet eventuelt gjer gjennom desse kanalane, får ein ikkje tilbakemelding om blir teke vidare til skulen. Informanten frå arbeidslivet kunne til dømes tenke seg ein halvårsevaluering av lærlingar, slik at skulen kan få meir tilbakemeldingar om kva kompetanse lærlingen har, kva forventninga til bedrift er og eventuelt gap, slik at skulen kan justere utdanninga i skulen etter arbeidslivet sine behov.

Det er heller ingen formelle fora for samarbeid, erfaringsdeling eller tilbakemeldingar opp mot skule eller fylkeskommune under læretida, og dette er sakna. Arbeidslivet peikar på at det burde vore eit tettare samarbeid på tvers av bedrifter for å lære meir om det med oppfølging av lærlingar og handtering av ulike situasjonar. Til dømes kunne ein støtta og rådført seg med kvarandre om kva grep ein kan gjere for å få ting til å fungere betre dersom opplæringa ikkje er tilfredsstillande for bedrift og/eller lærling. Bedriftene er flinke til å ha samtalar med lærlingane og får det oftast får til å fungere i slike situasjonar, og av og til har opplæringskontoret blitt henta inn til å hjelpe til. Likevel peikar informantane på at eit tettare nettverk med bedrifter og skule mv. ville vore ein fordel.

6. Innspel til skulen i framtida

Gjennom framtidsverkstaden, SWOT-analyse, fagarbeidarworkshop-en og spørjeundersøkinga i etterkant av denne, har det kome inn mange innspel til kva ein bør arbeide med i tida framover når det kjem til utdanning av fagarbeidarar. Dette kapitlet gjer ei samla oversikt over dei funna som er spela inn til pilotprosjektet og skulen i framtida.

6.1 ARBEID MED REKRUTTERING

På fagarbeidarworkshopen kjem det fram at statusen på yrkesfagarbeidaren er god blant ungdom. Vaksne sine haldingar til fagarbeidaryrket er derimot ikkje like gode, og mange ser på yrkesfag som lågstatusyrke. Frå spørjeundersøkinga i etterkant av fagarbeidarworkshopen peikar mange informantar på at foreldregruppa er viktige i høve til val av utdanning for ungdommane, og foreldregruppa må informerast og oppdaterast i høve til utvikling og utdanning innan yrkesfag. Den eine arbeidsgruppa peikar òg på at elevar bør får betre informasjon om lokale bedrifter og kva personar med ulik utdanning arbeider med, og både lærarar, elevar og foreldre bør få meir informasjon om kva læreplassar, og arbeidsplassar, som er aktuelle i nærmiljøet.

Det vert difor føreslege å drive opplæring og bevisstgjerjing av elevar, foreldre, lærarar og rådgjevarar opp mot kva ein fagarbeidar arbeider med, framsnakke fagarbeidaren og informere om kva arbeidsutsikter og utviklingsmoglegheiter ein fagarbeidar har i dag, kva produkt og tenester fagarbeidaren faktisk leverer og kor stort behov det er for fagarbeidaren i framtida. Bedriftene bør i tillegg vurdere å lage små filmar som kan publiserast på nett, som marknadsfører kva fagarbeidarane i bedrifta driv med, og kva dei leverer. Yrkesfaga må framsnakkas i alle fora, og bedrifter og politikarar er viktige i denne samanhengen, i tillegg til media. I tillegg må informasjon om yrkesfaga nå fram til både til elevar og foreldre tidlegast råd etter oppstart på ungdomsskulen. Ein bør òg arbeide målretta med å få jenter til å velje TIP og EL.

Vidare peikar informantar på at ungdommane ofte gjer sine val ut frå kva tilbod utdanningsinstitusjonane i nærområdet tilbyr. For å kunne halde arbeidskrafta og ungdommane lokalt, er det difor svært viktig at dei fagtilboda som vert gitt har relevans til arbeidsmarknaden som finst i nærområdet. Det er viktig med god kontakt mellom arbeidslivet, dei vidaregåande skulane og rådgjevingstenesta på ungdomsskulane slik at elevane får eit godt innblikk i kva dei ulike fagtilboda gir av mogelegheiter. Det må avtalast eit forpliktande samarbeid mellom skulane og bedriftene slik at elevane er sikra eit tilbod etter skulen, og læreplassgarantiar vert trekt fram som positive for rekruttering.

Elevar bør bli utplassert i bedrifter så tidleg som mogleg, og gjerne allereie i ungdomsskulen. Elevane bør vere innom ulike bedrifter, slik at dei får betre innsikt i kva moglegheiter som finst. Det vert òg føreslege å informere/oppfordre elevane på ungdomsskulen til å velje yrkesfagleg utdanning før ein startar på t.d. ei ingeniørutdanning, då dette vil gje ei solid og allsidig plattform å byggje vidare på i arbeidslivet, og ein vil stå betre rusta til å handtere omstilling.

Vidare vert det trekt fram, både på framtidsverkstaden og fagarbeidarworkshopen, at det må arbeidast meir systematisk og målretta i barne- og ungdomsskulen for å vekkje interesse for praktiske fag, og gjennom dette tidleg skape interesse for fagarbeidaryrker. I spørjeundersøkinga sendt ut i etterkant av workshopen, peikar ein informant på at ein bør styrkje dagens ordning med bedriftsbesøk i skulene, og vurdere moderne kommunikasjonsformer, og vurdere i større grad å bruke lærlingar som representantar i rekrutteringsarbeidet. Dei kan kommunisere til eiga aldersgruppe, og vil gjerne betre formidle kva ein bedrift driv på med til denne målgruppa, enn dei som har vore i arbeidslivet lenge.

6.2 ARBEID MED KVALITET I SKULEN

På framtidsverkstaden peikar informantar frå kommunen på at faget Utdanningsval bør riggast slik at det betre rettleier ungdom inn mot dei utdanningsvala som passar for dei, og betre presenterer kva næring og industri som finnes lokalt, kva tilsette i desse bedriftene leverer av produkt og tenester, kva utdanningsbakgrunn dei som arbeider i dei ulike bedriftene har. For å arbeide godt med dette, og auka kvaliteten i arbeidet med faget Utdanningsval, peikar kommunen vidare på at det er behov for faste kontaktpunkt mellom lokalt arbeidsliv, grunnskule og vgs for å utvikle faget i rett retning og gjennom dette betre rekrutteringa.

Vidare peikar dei på at lærarane må hospitere i bedriftene for å halde seg oppdaterte, og dei ansvarlege ute i bedriftene må kunne får innføring i kva som krevjast for å gje opplæring og god støtte frå fagopplæringskontor og opplæringskontoret når dei har lærlingar, slik at elevane får ein mest mogleg glidande overgang mellom skule og arbeidsliv.

Samfunnet peikar på at det er enda viktigare enn før å leggje til rette for entreprenørskap og innovasjon på andre område enn olje og gass, og særskilt innan grøne og fornybare løysingar innan maritim industri, fiskeri og havbruk. Deltakarar frå arbeidslivet på fagarbeidarworkshopen peikar på at ein moderne skule for yrkesfagleg utdanning må vere tett på industrien, og er ein føresetnad for å få til den kvaliteten og kunnskapsoverføringa som må til mellom ulike næringar, for å skape framtidens teknologi og arbeidsplassar.

Gjennom kartlegginga etter fagarbeidarworkshopen kom det òg tilbakemeldingar om at det må gjevast betre opplæring av rådgjevarar på skulen – både i ungdomsskulen og vidaregåande skule. Rådgjevarrolla må styrkjast, og påleggjast å besøke bedrifter og bli kjend med bedrifter i regionen, og kartlegge kva kompetanse dei har behov for.

Både på framtidsverkstaden og fagarbeidarworkshopen kom det fram at delinga av oppfølging av elev/lærling mellom skule og fagopplæringskontor ikkje alltid er like gunstig. Tilbakemeldingar arbeidslivet har til kompetansen ein lærling når han kjem ut i lære, blir ikkje meldt direkte tilbake til skulen, då skulen er ferdig med sin del av opplæringa, og ansvaret flytta over til fagopplæringskontoret. Det blir difor foreslått å opprette eit nettverk der aktørane rundt elev/lærling blir samde om ei samla opplæring, og ein meir heilskapleg oppfølging av elev, bedrift og skule fram til eleven er ferdig utdanna fagarbeidar.

6.3 ARBEID MED LÆREPLAN

Både på framtidsverkstaden og fagarbeidarworkshopen peikar informantane på at bedriftene må knytast mykje tettare på i lokalt arbeid med læreplan. I dag er dette noko skulen gjer meir eller mindre aleine, og det er inga etablerte fora der ein samarbeider med bedrift om dette.

Bedriftene melder om, både i kartlegginga og framtidsverkstaden, at dei ikkje har nokon plass å spele inn behov for ny kompetanse, og det er ingen etablerte styringsmekanismer der ein gjennomgår læreplan med arbeidslivet i dag, og lukar ut kva kompetanse elevane ikkje treng lengre.

På framtidsverkstaden kjem det fram at det er eit behov for ein oversikt over kva læreplanmål ein bedrift kan vere med på å gje ein elev, og ein elev må gjerne få praksis i fleire bedrifter for å få tilstrekkeleg breiddekunnskap innan faget sitt. Ein må lett kunne dokumentere den samla praksisen som elev har fått – både i skule og ute i bedrift – slik at ein enkelt kan sjå at ein elev har fått praksis innan alle læreplansmåla.

Elles nemner ein informant i spørjeundersøkinga etter fagarbeidarworkshopen, at lokale læreplanar må være fleksible, slik at det er rom for å vektlegge emne som er spesielt viktige i nærområdet.

6.4 KNYTNING MELLOM TEORI OG PRAKSIS

Informantar peikar på, både elevar, lærarar og bedrifter, at det må vere meir representasjon av bedrifter og reelle problemstillingar i arbeidet på skulen.

På framtidsverkstaden peika informantane på at ein må starte tidlegare enn i dag å vekkje den praktiske interessa hos elevane, slik at ein får knaggar å henge teorien på. Allereie i barne- og ungdomsskulen må ein få inn meir reelle praktiske oppgåver i fag, og gjerne knytt opp mot bedrifter og reelle problemstillingar. Vidare bør ungdomsskulen ut i bedrifter siste to åra og sjå kva som skjer, og bedrifter bør inviterast inn i skulen for å halde foredrag om bedrifta og ha fokus på kva jobbar som finst i bedriftene. Bruk av gjesteforelesarar, og bruk av reelle problemstillingar inn i gruppearbeid i skulen, der ressursar frå bedrift kan stille som mentorar, vil òg vere ein fordel. Elevar på vgs bør òg i praksis så tidleg som mogleg, og den bør vere reell, slik at elevane kan førebu seg på kva som ventar dei i arbeidslivet. Dette krev at bedriftene set av ressursar som er interesserte i lære frå seg, følgje opp elevar når dei er i praksis, og kanskje også fungere som ein mentor når elev kjem tilbake til skule og skal binde teori og praksis saman.

På fagarbeidarworkshopen foreslo ei av arbeidsgruppene at ein bør leggje opp til meir arbeid i bolkar med teori og praksis i samarbeid med arbeidslivet. Då kan ein til dømes starte med bolke med teori for

grunnleggjande innføring, deretter reise ut i bedrift og ha praksis med fokus på det som var tema for teori, gå tilbake til skulen for avsluttande bolck med teori, og ha fokus på å binde saman teorien og erfaring frå praksis. Det kan òg vere eit alternativ at ressursar frå bedriftene kjem inn i skulen og gjennomfører praktiske øvingar saman med elevane der. Ein slik måte å jobbe på vil gje ei intensiv læring med fokus på å auke forståing av teori opp mot praktisk bruk, og vonleg auke motivasjonen hos elevane, og vere ei løysing for å få til meir integrert praksisopplæring. Utfordringa kan vere fordeling av lærarressursar, og at bedriftene ikkje klarar å ha fokus på tilstrekkeleg breidde i praksisen saman med elev.

Eit anna innspel frå fagarbeidarworkshop-en var å etablere faget «Kommunikasjon og danning», anten som nytt fag eller integrert i eksisterande fag. Målet må vere at fellesfaga blir meir yrkesretta. Ein kan setje det opp som eit eige fag, der ein samlar elevar frå ulike linjer og får inn folk frå arbeidslivet til å halde innlegg om kommunikasjon og danning i jobblivet, og deretter knyte desse til konkrete eksempel i teorien.

Alternativt kan ein integrere det i andre fag i skulen. Ein kan til dømes ha fokus på skriftleg og munnleg kommunikasjon og praktisk bruk av språket som ved skriving av e-postar, rapportar, prosessbeskrivingar i norskfaget, og lære kor viktig det er å vere grundig med språket fordi det som til dømes vert skrive i ein rapport dannar grunnlag for andre sin jobb på som økonomi, prosjekt, teknisk, kontrakt osv. Det same er aktuelt i engelsk, der ein har fokus på skriftleg kommunikasjon i e-post, hørlegheitsfrasar, vanleg kommunikasjon og gjerne utnytte praksisperiodar i bedrifter/båtar der ein snakkar og skriv engelsk, slik at ein får øvd seg i praktiske situasjonar. Fokus på kulturforståing, moderne historie for å forstå bakgrunn for ulike kulturar og samfunn og fokus på respekt for andre samfunn og interaksjon med andre kan til dømes leggjast inn i t.d. samfunnsfag. Faget bør vidare auke forståinga for at oppførsel og språk kan oppfattast ulikt i ulike kulturar; både internkultur i bedrifter og ulike kulturar i samfunnet og andre land. Grunnleggjande økonomi med fokus på å setje opp kalkylar, litt bedriftsøkonomi og kost-nytte prinsippet bør inn i matematikkfaget. Elevane vil få eit meir aktivt forhold til kva det kostar å produsera noko, kva det kostar å utføre ein jobb, noko som mest truleg vil auke kjensla av eigarskap til kunnskapen. Knyter ein dette opp til praksis i bedrift, vil det vidare gje eit eigarskap til det som blir produsert, og bidra til større stoltheit for jobben som skal gjerast, og yrket i seg sjølv.

Til sist kan det nemnast at arbeidsgrupper frå fagarbeidarworkshopen ønskjer at entreprenørskap blir eit obligatorisk fag i skulen, der ein samlar elevar på tvers av linjer, både yrkesfag og studiespesialiserande, rundt oppgåveløysing av konkrete oppgåver i bedrift. Gjennom dette får ein auka forståing for kvarandre sine fag, kan lære av kvarandre, leggje grunnlag for godt samarbeid mellom ulike yrkesretningar seinare i arbeidslivet. Bedriftene kan vera med som mentorar og drive rettleiing. Anten ved «gjesteforelesing» på skulen eller ved at elevane får kome ut i bedriftene på besøk. Eit slikt samarbeid vil i tillegg til fokus på entreprenørskap og innovasjon, vere eit eksempel på kor viktig det er å bruke tid på forstå heile verdikjeda frå idé til produkt, og forstå verknaden av eigen jobb og kva eigen innsats betyr for andre.

6.5 PRAKSISOPPLÆRING I SKULE

Eine arbeidsgruppa på framtidswerkstaden var tydleg på at skulen må ha ein verkstadarena med basisutstyr, der eleven må ha mogelegheit til å lære og feile under kontrollerte og trygge forhold, noko som er vanskeleg å få til i ei bedrift. Grunnleggjande opplæring må skje på skulen før eleven kjem ut i praksis i bedrift, og spesialisering må kome etter dette. Bedrifter, elevar og lærarar peika alle på dette. Arbeidslivet framhever at elevane må tileigne seg kompetanse for å handtere omstillinga som skjer i teknisk utvikling på ein god måte, det vil seie at dei er trygge på seg sjølve og vågar og prøve og feile, og gjennom dette vere i stand til, å lære seg å bruke ny teknologi. Det er langt viktigare enn at dei kan alt om den siste teknologien som finnes.

Både på framtidswerkstaden og fagarbeidarworkshopen kjem det klart fram frå deltakarane at den praksisen som i dag blir gitt på skulen, er uvurderleg som grunnlag for både praksisopphald i bedrift, vidare fordjuping i faga i skulen og som basis for læretida. Bedrifter fryktar at dersom dette grunnleggjande tilbodet blir redusert og lagt ut til bedrifter, vil elevane sitt grunnlag og evner bli smala inn, og dei får ikkje den breiddekompetansen og forståinga som skulen byggjer i dag. Lærarane på si side er redde for at elevane sine føresetnader til eksamen vert redusert, om for mykje praksis vert flytta ut av skulen.

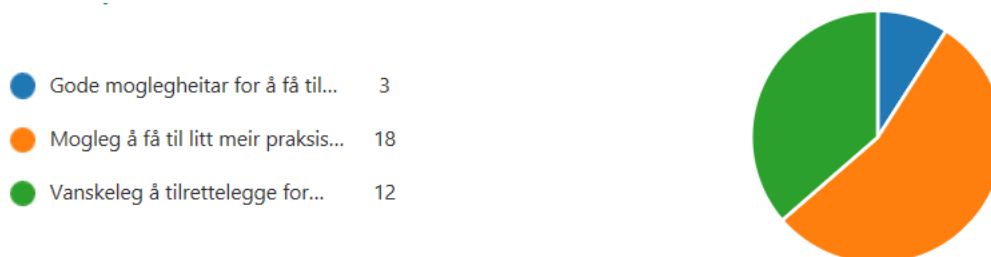
Sjølv om basisopplæring finn stad i skule, peikar informantar i spørjeundersøkinga på at det vil vere ein fordel om basisopplæring finn stad i eit arealeffektivt verkstadbygg tett på andre arenaer i den lokale industrien, slik at ein skapar eit godt miljø tett på kvarandre, der bedrifter og skule dagleg blir minna om kvarandre, og enkelt kan møtast på kvarandre sine arenaer, noko som kan styrkje samarbeidet skule-arbeidsliv. Vidare seier informantar at eit verkstadbygg for skulen tett på industrien vil føre til at ein enkelt

kan samle fleire disiplinær frå ulike verksemder, enten i skulen sin verkstad eller på ein av bedriftene sine utviklingsarenaer, alt etter kva problemstilling det går i, for å arbeide med konkrete problemstillingar. Fleire frå arbeidslivet peikar på at det ofte vil vere like godt å utføre problemløysing på reelle problemstillingar frå ei bedrift i skulen, saman med ressursar frå bedrifta, enn ute i bedrift, då det er vanskeleg å føresei tilgang på utstyr og ressursar i ein bedrift, men enklare å planlegge for at ressursar i bedrift set av tid til å drive opplæringa utanfor bedrifta.

Gjennom spørjeundersøkinga etter fagarbeidarworkshopen peika informantar på at spesialisering etter grunnleggjande opplæring i skulen delvis kan finne stad i bedrift for å få tilgang på spesialisert verktøy og maskinar. Ein må vere klar over aldersgrenser på bruk av ein del desse verktøya og maskinane, krav om HMS-kurs og dokumentert opplæring, i tillegg til at det ikkje er enkelt og forutsigbart å planleggje praksis i bedrifter der aktivitetsnivå er styrt av svingingane i marknaden. Det vil med andre ord krevje god koordinering, planlegging og gjennomføring av slik praksis i bedrift, og skulen må vere leiande i denne planlegginga.

6.6 PRAKSISOPPLÆRING I BEDRIFT

Etter fagarbeidarworkshopen vart det sendt ut ei spørreundersøking om moglegheita for å ha meir praksis i bedrift enn i dag. 33 informantar svara, og avhengig av kva type bedrift dei er tilsett i, har dei svara litt forskjellig.

Som figuren over viser, er det berre tre informantar som meiner det er gode moglegheiter for å til meir praksisopplæring i bedrift, medan 18 informantar meiner det er mogleg å få til litt meir praksis i bedrift. 70 % av informantane som meiner det er mogeleg å få til litt meir praksis i bedrift arbeider i bedrifter med meir enn 50 tilsette, og halvparten med meir enn 250 tilsette. 12 informantar meiner det er vanskeleg med tilrettelegging for meir praksis i bedrift. 7 av desse arbeider i bedrifter med mindre enn 50 tilsette. 3 er tilsett i bedrifter med mellom 50 og 250 tilsette, og 2 i bedrifter med meir enn 250 tilsette. Med andre ord ser det ut til at større bedrifter kan legge til rette for noko meir praksis i bedrift, medan mindre bedrifter vil ha utfordringar med dette.

I dag har mange bedrifter elevar i praksis gjennom faget yrkesfagleg fordjupning. Både på framtidswerkstaden og fagarbeidarworkshopen peikar informantar frå arbeidsliv og skule på at det er behov for ein betre struktur i gjennomføring av YFF-faget. Bedriftene etterlyser ei meir heilskapleg og samkjørt handsaming av YFF frå skulen si side, slik at det ikkje blir opp til den enkelte lærar å organisere.

Arbeidslivet ønskjer skulen og lærarane tettare på i planlegging, gjennomføring og oppfølging av eleven i praksis, og lærarane ønskjer betre verktøy for å koordinere, planlegge og følgje opp eleven som er ute i praksis hos dei ulike bedriftene, og ei betre oversikt over kor ofte, kor mange og kor lenge dei ulike bedriftene kan ta i mot elevar kvart år.

På framtidswerkstaden peika deltakarar på at det må setjast av tid for at bedrift, skule og elev får snakka saman. I forkant (for å få vite) og i etterkant (kva har me lært og kva må det jobbast meir med). Arbeidsplassane handplukkar dei som har praksiselevlar med seg, og gjev dei tid til dette, og må difor vite kva eleven skal lære for å finne rett ressurs til opplæring. Vidare må det utarbeidast ein plan for kva som er målsetjinga for praksisperioden.

Det er viktig for utplasseringsplassen å vite kva som er målet med utplasseringa, og kva som skal lærast. Eleven må òg ha meir informasjon før utplassering for å vite kva som skal lærast. Det er viktig å ikkje gløyme

det sosiale i ein praksisperiode som samarbeid, omstilling, emosjonelle ferdigheiter, m.m., altså dannelsdelen av samfunnsoppdraget. Det er viktig å motivere elevane for praksis, og eleven må vere kjent med kva som vert forventa. Vidare er det alltid svingingar i bedrifter på kor mykje arbeid dei har, og blir det svært travelt, eller svært roleg, er det ikkje alltid like enkelt å yte god praksisopplæring i bedrifta.

På framtidswerkstaden peikar bedriftene òg på at skulane kontaktar bedrifter og ber om å komme å ha bedriftspresentasjonar, ev. få omvising i bedrift. Bedrifter synes dette er viktig, og prøver å få til dette, men saknar litt tydelege bestillingar i forhold til innhald og mål med presentasjonen, og kanskje betre koordinering mellom skulane, slik at til dømes alle førespurnadane kjem på ein gong.

Vedtaket i pilotprosjektet peikar på at ein ny opplæringsmodell skal leggje til rette for meir integrert praksisopplæring i bedrift, men på fagarbeidarworkshopen kjem det fram at ein må «lære å krype før ein kan gå». I YFF-faget i dag er det tilfeldig og personavhengig i forhold til korleis praksis blir planlagt og gjennomført, og skulen klarar ikkje ha alle elevane ute i praksis i forhold til timetalet som er målet. I tillegg seier informantane frå bedriftene at det er viktig at det «grunnleggjande» er på plass før utplassering. Difor er det ein forventning frå arbeidslivet at ein først får ein betre og ryddigare struktur på praksisopphald i YFF-faget, og klarar å demonstrere at ein når praksismål i bedrift i dette faget, før ein aukar mengda praksis i bedrift i programfag.

Når det gjeld integrert praksisopplæring i bedrift i programfaga, kjem det fleire tilbakemeldingar frå arbeidslivet. I SWOT-analyse vert det løfta mange riskar og truslar rundt det med auka praksisopplæring i bedrift. Dei same funna går igjen på framtidswerkstaden og fagarbeidarworkshop-en.

Ein risiko er at ein ikkje har god nok oversikt over kva som skal lærast under praksisperioden, og at dokumentasjonen ikkje er god nok etterpå. På framtidswerkstaden peikar bedriftene på at det må vere ein koordinatorfunksjon som samordnar dei ressursane som skal ut i praksis til ulike bedrifter, og legg til rette for gode praksisperiodar – både for elev, lærar og bedrift. Forplikande avtalar må på plass før praksisperioden startar. Elevane peikar på at det er viktig at ein ikkje har for lange utplasseringsperiodar. Ein mister elevmiljøet i utplasseringsperiodar, og det sosiale og klasse miljøet er viktig. I verste fall meiner ungdommen at ein kan risikere at elevar sluttar på skulen på grunnlag av manglande læringsmiljø.

Vidare peikar deltakarar på framtidswerkstaden på at skulen må ha ansvaret for vurderingsarbeidet med praksis i bedrift, lærar må vere med ut på arbeidsplassen – nok til å få eit inntrykk av eleven i praksis – då eleven har opplæringsrett og vurderingsrett, og det er skulen som må dokumentere og vurdere, og kan ikkje setje dette ut til andre. Det må òg vere avklaring frå fylket om det vert noko kompensasjon til bedriftene dersom dei tek over noko av praksisopplæringa frå fylket, eller kva som blir gjort for å sikre at tilstrekkeleg med lærarar får følgt opp elevar ute i bedrifter under praksisperiodar. Gjennom både SWOT-analyse og spørjeundersøkinga i etterkant av fagarbeidarworkshopen blir det spelt inn at det må klart framgå i ein ny opplæringsmodell korleis skal ein følgje opp elevar som har spesielle behov for tilrettelegging i bedriftene ved meir praksis i bedrift.

I tillegg peikar deltakarar på fagarbeidarworkshopen på at om ein skule i regionen legg opp til meir integrert praksisopplæring, er det ein risiko for at meir praksis for elevar frå «nye» Bømlø vgs vil redusere moglegheita for andre skular å få praksisopphald i bedrift. Det er difor eit innspel frå bedrifter som tek inn elevar frå fleire skular, at det er viktig at pilotprosjektet kjem opp med ei løysing for meir praksis i bedrift, som gjer minst mogleg belastning på bedriftene si daglege drift. Det er positivt at elevane vekslar mellom ulike bedrifter for å få ein best mogleg bakgrunn i faget, men ein del frå arbeidslivet er redd at dette samstundes kan føra til auka belastning på bedriftene med opplæring frå botnen av med stadig nye folk. Fleire bedrifter peikar på, både på framtidswerkstad, i SWOT-analyse og fagarbeidarworkshopen, at det er ein risiko for at meir praksis i bedrift kan gå ut over arbeidet med lærlingar og talet på lærlingar ein bedrift kan ta inn.

På framtidswerkstaden trekkjer deltakarar frå bedriftene fram at å ta i mot elevar i praksis er viktig for rekruttering. Kjem elevane ut for tidleg, er dei gjerne umodne og gjer eit dårlegare inntrykk enn om dei har fått litt meir tid på skulen først, noko som kan øydeleggje for deira moglegheit for læreplass i bedrifta på eit seinare tidspunkt. Vidare har ikkje deira fagfolk sosialpedagogisk kompetanse til å følgje opp elevar på slike område medan dei er ute i praksis, og denne rolla må skulen ta. Dersom læraren er med ut i bedrift i praksisperioden kan lærar ta dette ansvaret, og fordelene vil då vere at læraren kan nytte høvet med å hospitere i bedrifta medan elevar har integrert praksisopplæring.

Andre riskar som er trekt fram rundt integrert praksisopplæring, er at det er utfordrande for små- og mellomstore bedrifter å auke praksis i bedrift. Vidare er det ikkje alle fag det er like enkelt å legge til rette for

integriert praksisopplæring i, som til dømes elektrikarar som reiser ut i bilar to og to til kunde for å utføre arbeid, og som ikkje har plass til ein ekstra elev i bilen. Det er heller ikkje sikkert at kundar i ulike bedrifter vil tillate at elevar er med f r dei har ein viss basiskompetanse eller alder. Andre bedrifter kommenterer i spørjeundersøkinga etter fagarbeidarworkshopen at organisering av integriert praksisopplæring i bedrift må følgje bedriftene si arbeidstid, og ikkje skuletida. Her vert det  g kommentert at integriert praksisopplæring bør helst skje på Vg2, d  elevar har vore gjennom ei grunnleggjande basisopplæring og blitt litt meir vaksen. Det må  g vere klare krav til kva som skal vere innhaldet i utplasseringsperioden, og både bedrift, elev og skule må vere inneforstått med dette.

Deltakarar på fagarbeidareworkshopen peikar vidare på at integriert praksisopplæring ikkje berre treng skje i bedrifter, men  g hos høgskular, universitet og kompetansesenter der dei har ulike verktøy og maskinar tilgjengelege, teknologisenter og norske katapultsenter. Dette må pilotprosjektet sj  nærmare på.

6.7 VERKTØY OG MASKINAR I BEDRIFT

I kartlegginga av verktøy og maskinar som finst i eit utval av bedrifter i det lokale arbeidslivet på Bømlo, kommenterte bedriftene at sjølv om dei hadde verktøy og utstyr, er maskinane oftast i bruk på forretningskritiske aktivitetar, og det er lite kapasitet til å drive opplæring av elevar. Det er difor viktig at skulane har oppdatert og variert utstyr til bruk i grunnopplæringa for å gje elevar ei basisopplæring. Elevar som kjem ut i bedrift for å f a integriert praksisopplæring må ein difor førebu godt, på førehand i forhold til kva praksisopplæring dei vil f a, d  det ikkje er like tilrettelagt ute i bedrift å drive teoriopplæring saman med praktisk opplæring på staden, som det er i skulen. Det må  g må utarbeidast individuelle planar per bedrift for korleis ein skal kunne utnytte deira kapasitet og kompetanse best mogleg i ein utdanningsituasjon.

I kartlegginga melder nokre bedrifter tilbake at dei knapt har kapasitet til eige innovasjonsarbeid på egne maskinar, slik at dei løfta tanken om kanskje verkstaden til den yrkesfaglege utdanninga kunne vore ein arena der SMB-bedrifter kunne f a tilgang til maskinar og utstyr for å drive testing, prototyping og utvikling av nye løysingar for bedriftene i nærmiljøet. Fleire bedrifter har gjerne behov for same utstyr, men kan ikkje forsvare ei investering aleine, og d  kunne ein vurdert eit spleiselag mellom bedrifter og skule, og utplassering av slikt utstyr i verkstaden til «nye» Bømlo VGS. P  fagarbeidarworkshop-en blir dette med motorlab-prosjektet trekt fram, noko arbeidslivet på Bømlo framleis ønskjer å f a til saman med skulen, der elevar kan ha ein fullt operativt hybridmotor på land, og drive oppgåve- og problemløysing på ein moderne motorlab⁵. Vidare blir det trekt fram at ein prøvestasjon for automasjon (for bruk ved førebuing til fagr ven), og anna utstyr arbeidslivet ønskjer å dele med skulen, som til dømes 3D-skrivar og robotarmar, med fordel kan vurderast inn som utstyr i verkstadarealet, og innkjøpet kan vurderast som eit spleiselag mellom skule og arbeidslivet, mot at arbeidslivet f r tilgang til slikt utstyr for prototyping og testing i sitt innovasjonsarbeid.

På fagarbeidarworkshopen kjem det fram at teknologisenteret (UNITECH) som no er under oppføring på Rubbestadneset er teke opp som del av ein norsk katapult for berekraftig maritim industri, og vil vere del av eit nasjonalt katapultsenter⁶ innanfor ulike typar energisystem som batteri, brenselceller og hybride system til havnæringane og relatert industri. Teknologisenteret vil  g ha utstyr som oppdrettsanlegg, renseanlegg for fisk, og container for transport av levande sjømat, sensorar for å måle tilstand i ulike vasskar osv. i og ved teknologisenteret som vil vere tilgjengeleg for utdannings- og utviklingsformål. Her ønskjer ein velkommen inn utdanningsinstitusjonar og arbeidsliv til å bidra og til å lære å bruke ny teknologi, noko som inkluderer elevar og lærarar ved vidaregåande skule. Havbruksn ringa er i framleis vekst på Bømlo, og har sterkt behov for formell kompetanse. Næringa melder tilbake at dei vil garantere for inntil 15 l rlingplassar om ein f r i stand eit undervisningstilbod på «nye» Bømlo VGS.

Vidare kjem det på fagarbeidarworkshopen opp at ein  g må sj  mot andre arenaer (bygg med verktøy og maskinar i, verkstadhallar, kompetansesenter, teknologisenter, andre skular, osv.) i Hordaland/ Sunnhordland, Haugalandet eller andre stadar om det finnes verktøy og maskinar som ein kan dra nytte av når det gjeld å f a til integriert praksisopplæring i bedrift. Ein annan arena som blir nemnd er YouTube, og det å lage ein YouTube-kanal for oppl ringsfilmar som demonstrer bruk av avansert utstyr i bedrift.

⁵ Her er eksempel på ein motorlab: <https://www.skipsrevyen.no/article/faar-ny-motor-aa-mekke-paa/>

⁶ Det er fleire aktørar som er del av senteret: Utstyr innan el-energiløysingar og automasjon (the Switch, Sagv g), testsenter for havvind (MetCenter, Eigersund), testb tar (Solstad, Knutsen) og fjernliggjande samfunn for testing av sj lvforsyning av gr n energi i avsidesliggjande strok (Utsira/Wärtsilä++)

6.8 STYRING AV PRAKSISOPPLÆRING

På fagarbeidarworkshopen arbeidde ei gruppe bestående av personar frå skule, arbeidsliv, opplæringskontor og fagopplæringskontor med korleis ein kan bruke digitalisering for å betre styring av praksisopplæringa i bedrift. Arbeidsgruppa var samd i at det manglar eit godt styringssystem, inkludert verktøy, for å planlegge, gjennomføre, følge opp og dokumentere praksis i bedrift. Det finnes verktøy i dag som blir brukt av skular og opplæringskontor som til dels kan gje noko styring, men dei heng ikkje saman, og er ikkje brukt til dette i dag. Vidare er ikkje systema særleg brukarvennelege eller intuitive, og elevar, lærlingar og bedrifter må bruke mange ulike grensesnitt. Dei er ikkje designa slik at ein elev vert rettleia gjennom utdanningsløpet på ein heilskapleg, intuitiv og oversiktleg måte, og det er heller ikkje lett for ein bedrift å komme inn og enkelt planleggje å følge opp praksis i bedrift saman med skulen.

Det er ei sterk anbefaling frå arbeidsgruppa om å sjå nærmare på dette med å etablere ein brukarvenleg felles portal som kan fungere som eit styringsverktøy for praksisopplæring i bedrift – uavhengig om det er praksisopphald gjennom YFF eller praksis i programfag, og teste ut ei slik løysing i piloten. Eit slikt styringsverktøy bør innehalde funksjonalitet som til dømes:

- Kople praksis med mål i læreplan
- Vise årshjulet for kvart år
 - o Kor mykje praksis som skal skje i skulen
 - o Kor mykje praksis skal skje i bedrift
- Mogleggjere registrering av ledig kapasitet til opplæring i bedrift
- Mogleggjere registrering av kva opplæring bedrift kan gje etter læreplan
- Mogleggjere registrering av behov for praksisplassar
- Foreslå måte bedrifter/skule kan velgje ut praksisplassar til elevar
- Mogleggjere registrering av behov for HMS-kurs og andre kurs for å gjennomføre praksis i bedrift etter ulike mål i læreplanen
- Registrere, lagre og følge opp samarbeidsavtalar skule - bedrift
- Registrere elev og kva kurs dei har
- Bruke digitalisering til å gjennomføre kurs
- Anna

Maritimt Opplæringskontor har utvikla fleire støttesystem for opplæring av lærlingar og kadettar (WebLærling og WebKadett), og det bør vurderast om dette, eller andre verktøy i marknaden kan utvidast til å bli eit godt styringsverktøy for praksisopplæring i bedrift, eller om skuleeigar bør utvikla eit eige system.

Pilotprosjektgruppa meiner det vil vere ein føresetnad for å få til meir integrert praksisopplæring i bedrift, at ein først får betre styring og kontroll på den praksisen som finn stad gjennom YFF-faget, før ein ev. aukar mengda opplæring ute i bedrift.

6.9 LÆRETID

I både SWOT-analysen, på framtidswerkstaden og i spørjeundersøkinga etter fagarbeidarworkshopen kjem det svært tydelege tilbakemeldingar frå bedriftene om at dei er godt nøgd med dagens løysing på 2+2 (2,5) år, og at denne løysinga må vidareførast. Ein bør jobbe meir med å få på plass læreplassgarantiar som òg gjeld i «dårlege tider», og som er meir bindande enn den i dag, heller enn å endre modellen. Skulen må gje bilete av behov for lærlingplassar på tidleg tidspunkt, og utfordre arbeidslivet på garantiar.

Både på framtidswerkstaden og fagarbeidarworkshopen kjem det fram at bedriftene er uroa for at meir praksis i bedrift vil gå ut over moglegheita til å ta inn fleire lærlingar, eller må redusere talet på elevar som får praksis då kvar elev vil ta opp fleire timar i bedrift. Dei tek òg opp dette at ein i pilotprosjektet bør inkludere eit forslag til korleis elevar som har brukt opp ungdomsretten sin òg kan bli lærlingar.

6.10 SAMARBEID SKULE OG ARBEIDSLIV

Både i kartlegginga, på framtidswerkstaden og fagarbeidarworkshopen vart det understreka at det er behov for eit tettare samarbeid mellom skule og arbeidsliv for å sikre nok og relevant fagarbeidarkompetanse i framtida.

Det blir peika på at det må vere ei betre samordning mellom grunnskule, vidaregåande skule og bedrift for koordinering av skulebesøk, bedriftsbesøk og utplassering. På framtidswerkstaden vert det føreslege at til dømes eit eige utval koordinerer skulebesøk, bedriftsbesøk og utplassering, slik at ikkje alt treff på ein gong. Ein kan òg forsøke å få til at mange elevar får reise ut til bedrifter i periodar der bedrifter har god kapasitet til slikt, og prioritere dei med størst behov for bedriftsbesøk i periodar der arbeidslivet av ulike årsaker har mindre kapasitet til besøk og utplasseringsselevar. Forventningar før bedriftsbesøk og utplasseringsperiodar bør òg avklarast tydeleg i forkant i eit slikt utval.

På fagarbeidarworkshopen peika ei av arbeidsgruppene på at det er behov for betre dimensjonering av studietilbod, og betre handsaming av svingingar i arbeidslivet. Kunnskapsgrunnlaget finst, men ein må arbeide med strukturane. Arbeidsgruppa peika vidare på at ein må tenke langsiktig når det gjeld lære plassar og utvikling av kompetansar, og fylket må ha tettare dialog med næringane før dei legg ned eksisterande tilbod ved vidaregåande skular.

Arbeidsgruppa foreslår vidare at det vert utarbeidd ein samfunnskontrakt mellom fylkeskommunen og arbeidsliv, for å forplikte eit tettare samarbeid i arbeidet med å sikre utdanning av nok, og relevant fagarbeidarkompetanse, utplasseringsplassar, lære plassar osv. Det bør vidare etablerast ein fast møteplass for skule, kommune og arbeidsliv, der følgjande står på agendaen:

- Auka kvalitet i opplæringa
 - o Tilbakemeldingar på kvalitet i opplæringa – både skule og bedrift
 - o Sikre rett nivå av breidde og spissing i utdanninga
- Sikre kunnskapsflyt mellom aktørane
 - o Innhente informasjon om behov for grunnleggjande kompetanse
 - o Skulen informerer om søkjarbiletet
 - o Arbeidslivet informerer om behov til lærlingar
 - o Kalibrere behov og kompetanse
 - o Avklare kven som gjer kva
- Einast om dimensjonering
 - o Lære plassar
 - o Praksis plassar
- Anna

Arbeidsgruppa peikar vidare på, at det er ein føresetnad at det blir etablert ein koordinatorfunksjon i skulen for dette arbeidet. Både ungdomsskule og vidaregåande skule bør vere del av møta, og skuleeigar og elevar bør inviterast inn der det er tenleg.

7. Diskusjon og innspel til modell

Når det skal utarbeidast forslag til ny opplæringsmodell, er det viktig å ta med seg innspela som har kome inn gjennom informasjonsinnsamlinga, og beskrive ein modell som vidarefører det som fungerer godt i skulen i dag, og tek tak i det som må bli betre for at «nye» Bømlø VGS i framtida òg skal levere nok, og relevant, fagarbeidarkompetanse til industrien i regionen.

Å utarbeide og implementere ein ny opplæringsmodell for utdanning av fagarbeidarar er i all hovudsak eit endringsprosjekt, der både skule, arbeidsliv og andre sentrale aktørar må arbeide annleis enn i dag. Skal ein lukkast med dette prosjektet, må alle involverte aktørar vite kva prosjektet går i, involverast i arbeidet framover, og tar eigarskap til dei aktivitetane som skal utførast ved implementering av ny modell.

I dette kapitlet følgjer ein diskusjon av dei viktigaste funna gjennom informasjonsinnsamlinga, før eit overordna forslag til modell blir presentert, samt innspel til vegen vidare for prosjektet.

7.1 DISKUSJON

Ein opplæringsmodell skal sikret at eleven og lærlingen har nok og relevant kompetanse når han eller ho kjem ut i arbeidslivet. Fagarbeidaren skal ha gjennomført skule og læretid og nådd dei læreplanmåla som er sett, og vere ein attraktiv ressurs for arbeidslivet. Det vert peika på som svært viktig at skulen utdannar fagarbeidarar med omstillingskompetanse og evne til å tenkje sjølv, og som evnar å våge å ta i bruk nytt utstyr etter kvart som dei blir introdusert for dette i arbeidslivet.

Teknologiutviklinga går svært raskt, og verktøy og maskinar vil ha høgare utskiftingsgrad i framtida enn korleis det har vore i fortida. Kostnaden ved å halde ein oppdatert skule for yrkesfagleg utdanning er i dag høg, og vil auke i framtida. Skal fylkeskommunen klare å oppretthalde skular for yrkesfagleg utdanninga utover dei regionale sentera, er ein nøydd for å finne løysingar der arbeidsliv og skule og ev. andre arenaer samarbeider i større grad enn i dag med å gje elevane opplæring på verktøy og maskinar som vil vere for kostbare for fylkeskommunen å kjøpe inn til skulen. Samstundes er det viktig at elevane får grunnleggjande basisopplæring i trygge omgjevnader der ein kan prøve og feile, nemleg i skulen.

Det er viktigare enn før å leggje til rette for entreprenørskap og innovasjon på andre område enn olje og gass, og særskilt innan grønne og fornybare løysingar innan maritim industri, fiskeri og havbruk. Fagarbeidaren er sentral i dette grønne skiftet og omstillinga med å auke inntening til Noreg frå andre næringar enn olje og gass. Ein moderne skule for yrkesfagleg utdanning, tett på industrien, meiner arbeidslivet er ein føresetnad for å få til den omstillinga og kunnskapsoverføringa som må til mellom ulike næringar, for å skape framtidas teknologi og arbeidsplassar.

Slik prosjektgruppa les vedtaka som er fatta kring pilotprosjektet, peikar følgjande seg ut som viktige fokusområde når ein skal pilotere ein ny modell frå 2019 – 2023:

1. Betre rekruttering til fagarbeidaryrket
2. Heilskapleg oppfølging av elev frå VG1 fram til fagbrev
3. Betre samarbeid skule og arbeidsliv
 - Legge til rette for betre samhandling og samarbeid mellom skule og arbeidsliv, og gjennom dette ta tak i dei utfordringane som ligg i grensesnittet mellom skule og arbeidsliv i dag
4. Utnytte fleire arenaer for praksisopplæring enn i dag
 - Sikre at dei som blir fagarbeidarar får relevant praksis på oppdatert og moderne verktøy og maskinar der skulen vil ha utfordringar med å halde tritt i teknologiutviklinga
 - Leggje til rette for å utnytte kapasitet på verktøy og maskinar i bedrifter eller andre arenaer der dette er tilgjengeleg
 - Arbeidslivet forventar grunnleggjande basisopplæring i skule
5. Auke involvering av bedrift i praksisopplæringa, både i skule og bedrift
6. Betre styring av praksisopplæring
7. Auke grad av hospitering av lærarar

7.1.1 Betre av rekrutteringsprosessen for fagarbeidaryrket

2018 er fagarbeidaren sitt år. Tal viser at det er behov for at fleire utdannar seg innan fagarbeidaryrket, og innan 2030 viser statistikk at 50 % av alle som går på skule bør ha eit fagbrev. Difor er det særst viktig å arbeide med rekrutteringa, og funn i informasjonsinnsamlinga peiker på at dette må starte så tidleg som mogleg. Prosjektgruppa tilrår difor at kommunen legg til rette for å vekke den praktiske interessa hos barn og unge gjennom barne- og ungdomsskulen. Informantar peikar på at dette kan skje gjennom praktiske oppgåver, gjerne med problemstillingar frå arbeidslivet.

I tillegg må skulen, og andre som driv rekrutteringsarbeid, vere flinkare til å vise kva ein fagarbeidar leverer – sluttproduktet – ut til ungdommar på arenaer der ein treffest. Ein sveisar sveiser ting saman, men i staden for å vise ein sveisar som sveiser ei plate, vis fram det endelege produktet der plata er med i, som til dømes eit topp moderne skip. Då vil ein få eit langt betre bilete av kor sentral og viktig fagarbeidaren er i realisering av sluttleveransa. Slikt bør òg leggjast fram til andre interessentar som er med og påverkar yrkesvala til ungdommen, som foreldre og rådgjevarar.

Til slutt må bedrifter bli flinkare å spisse kommunikasjonen inn mot ungdom som målgruppe når dei skal selje inn fagarbeidaryrket, og gjerne bruke lærlingar og unge tilsette i dette arbeidet – folk som ungdommen identifiserer seg med.

7.1.2 Heilskapleg oppfølging av elev frå VG1 fram til fagbrev

Det kjem fram i informasjonsinnsamlinga at det er uklart kven som har ansvar for eleven i dei ulike fasane frå dei startar på vgs fram til fagbrev. Det bør difor gjerast ei rolleavklaring for kven som gjer kva i arbeidet med å sikre at ein elev som startar på yrkesfagleg utdanning har eit godt fagbrev i handa etter 4 (4,5) år. Kva gjer skulen, kva gjer fagopplæringskontor, kva gjer opplæringskontoret, kva gjer arbeidslivet og så bortetter. Dette bør beskrivast på ein slik måte at det blir intuitivt og enkelt for både elev, skule og bedrift til å finne ut kven ein skal førehalde seg til i dei ulike fasane i utdanningsløpet.

Ein bør òg gjennomgå om ein treng alle rollene som finnes i dag, om nokre kan slåst saman, om nokon bør vere fysisk nærmare kvarandre, eller om ein bør endre på nokre av strukturane. Ressursar frå fagopplæringskontoret og fleire opplæringskontor bør uansett inkluderast langt sterkare i det vidare arbeidet i pilotprosjektet, for å sikre at resultatata blir best mogleg.

7.1.3 Betre samarbeid skule og arbeidsliv

Det kjem svært tydeleg fram gjennom informasjonsinnsamlinga at det må leggjast betre til rette for samarbeid og samhandling mellom skule og arbeidsliv, og at det er ein føresetnad at det blir etablert ein koordinatorfunksjon i skulen til å styre opp dette arbeidet. Stillinga bør inn i pilotprosjektet snarast råd er, og det må forventast høgt pådrag i oppstartsfasen av pilotprosjektperioden. Koordinatoren må jobbe tett med elevar som skal ut i lære, skule og fagopplæringskontor, og ut mot bedriftene. Dette er oppgåver som ligg til leiarnivået i skulen og må etter kvart inngå som ein del av skuleleiar si portefølje og ansvarsområde. Det må òg etablerast ei styringsgruppe frå det lokale arbeidslivet som representerer breidda av bedrifter, både i forhold til bransje og storleik, og denne må ha ein tydeleg leiar som koordinerer og vidareformidlar dei innspela frå gruppa til skulen, og omvendt. Opplæringskontoret bør òg vere del av denne gruppa. Eksisterande relevante fora arbeidslivet har kan nyttast.

Koordinator i skulen må ta ansvar for planlegging og koordinering av praksis i bedrift på eit overordna nivå, koordinering av samarbeidet ungdomsskule, vgs, arbeidsliv, kommune, opplæringskontor og fagopplæringskontor, og det må etablerast ein samfunnskontrakt mellom arbeidsliv og skuleeigar som forpliktar samarbeidet. Vidare må koordinator etablere ein felles møteplass for nemnde interessentar for å diskutere:

- Auka kvalitet i opplæringa
 - o Tilbakemeldingar på kvalitet i opplæringa – både skule og bedrift
 - o Sikre rett nivå av breidde og spissing i utdanninga
- Sikre kunnskapsflyt mellom aktørane
 - o Innhente informasjon om behov for grunnleggjande kompetanse
 - o Skulen informerer om søkjarbiletet
 - o Arbeidslivet informerer om behov til lærlingar

- Kalibrere behov og kompetanse
- Avklare kven som gjer kva
- Dimensjonering
 - Læreplassar
 - Praksisplassar
- Anna

Ein slik møteplass vil gje ein større nærleik mellom desse aktørane enn det som er i dag.

7.1.4 Utnytte fleire arenaer for praksisopplæring enn i dag

Gjennom informasjonsinnsamlinga kjem det fram fleire gode innspel til korleis ein kan leggje til rette for meir praksisopplæring, både i skule, bedrift og digitalt.

Ein moderne skule for yrkesfagleg utdanning, tett på industrien, meiner arbeidslivet er ein føresetnad for å få til den omstillinga og kunnskapsoverføringa som må til mellom ulike næringar, for å skape framtidens teknologi og arbeidsplassar. Det blir trekt fram at det er viktig at skulen sitt verkstadareal er fysisk tett på, då det vil gje nærleik til kompetanse og rollemodellar som lett kan komme og bistå ved praktisk opplæring og oppgåveløysing i skule.

Mange bedrifter gjer tilbakemelding på at dei usikre på kor mykje kapasitet dei har for å gje meir praksisopplæring i bedrift enn kva dei tilbyr i dag, både med tanke på tilgjengeleg utstyr og kompetanse. Enkelte melder også om utfordringar til å drive innovasjonsarbeid i eiga bedrift, då verktøy og maskinar der er i full produksjon. Arbeidslivet har difor løfta tanken om at kanskje skulen sitt areal for praksisopplæring i yrkesfaga EL og TIP kunne vore ein arena der SMB-bedrifter kunne få tilgang til maskinar og utstyr for å drive testing, prototyping og utvikling av nye løysingar. Vidare har fleire SMB-bedrifter gjerne behov for same type verktøy og maskinar, men kan ikkje forsvare ei investering på eiga hand. Då kunne ein vurdert eit spleiselag mellom bedrifter og skule, og utplassert slikt utstyr i verkstaden til «nye» Bømlø VGS. Motorlab-prosjektet som vart stoppa i 2016 er eitt eksempel på noko arbeidslivet på Bømlø framleis ønskjer å få til saman med skulen, der elevar kan ha eit fullt operativt motorrom med ein hybridmotor på land, og drive oppgave- og problemløysing på ein moderne motorlab, og bedrifter kan drive testing, utvikling og andre forsøk. I tillegg blir det trekt fram at ein prøvestasjon for automasjon (for bruk ved førebuing til fagprøven), og anna utstyr arbeidslivet ønskjer å dele med skulen, som til dømes 3D-skrivar og robotarmar, med fordel kan vurderast inn som utstyr i skulen sitt verkstadareal. Innkjøpet kan vurderast som eit spleiselag mellom skule og arbeidsliv, mot at arbeidslivet får tilgang til slikt utstyr for prototyping og testing i sitt innovasjonsarbeid. Pilotprosjektgruppa meiner difor at det bør vurderast å gjere verktøy og maskinar i skulen tilgjengeleg for arbeidslivet i periodar der skulen ikkje bruker dei sjølv.

Teknologisenteret til UNITECH som no er under oppføring på Rubbestadneset, er òg del av ein norsk katapult for berekraftig maritim industri, som er eit nasjonalt katapultsenter innanfor ulike typar energisystem som batteri, brenselceller og hybride system til havnæringane og relatert industri. Teknologisenteret vil òg ha utstyr som oppdrettsanlegg, renseanlegg for fisk, container for transport av levande sjømat, sensorar for å måle tilstand i ulike vasskar osv. ved teknologisenteret, som vil vere tilgjengeleg for utviklings- og utdanningsformål. Her ønskjer ein velkommen inn utdanningsinstitusjonar, forskarar og arbeidsliv til å bidra og til å lære å bruke ny teknologi, noko som inkluderer elevar og lærarar ved vidaregåande skule, og dette er ein arena ein absolutt må dra nytte av i praksisopplæringa ved vidaregåande skule.

Eit katapultsenter vil tiltrekkje seg bedrifter frå heile landet, òg utlandet, og opnar opp for å gje praksis til elevar i skulen saman med bedrifter som ein vanlegvis ikkje finn i regionen, men som arbeider og utviklar ny og spanande teknologi. I tillegg vil ein komme tett på innovasjonsarbeid og innovasjonsprosessar.

Pilotprosjektet bør òg vurdere fleire arenaer (bygg med verktøy og maskinar i, verkstadhallar, kompetansesenter, teknologisenter, andre skular, osv.) i Hordaland/Sunnhordland, Haugalandet, andre norske katapultsenter eller andre stadar om det finnes verktøy og maskinar som ein kan dra nytte av når det gjeld å få til integrert praksisopplæring i bedrift. Ein annan arena som blir nemnd er YouTube, og det å lage ein YouTube-kanal for opplæringsfilmar som demonstrer bruk av avansert utstyr i bedrift.

7.1.5 Auke involvering av bedrift i praksisopplæringa, både i skule og bedrift

I informasjonsinnsamlinga som er gjort, kjem det fram at arbeidslivet synes det er utfordrande å leggje til rette for meir praksis i bedrift i VG1 og VG2. Årsakene til dette er fleire, men ein av dei er aldersgrense på 18

år for bruk av verktøy og maskinar, krav om HMS- og dokumentert opplæring før bruk. Sistnemnde er tidkrevjande øvingar om det skal gjennomførast for mange elevar som skal ut i bedrift, og kanskje på ulike tidspunkt. Arbeidslivet er elles klare på at ei grunnleggjande basisopplæring må vere på plass før elevane har praksis i bedrift, både for å ha ein viss kompetanse, men òg slik at elevane kan lære og feile i trygge omgjevnader.

Ein annan grunn er liten kapasitet i arbeidslivet til å gjennomføre meir praksisopplæring, både i form av tilgjengeleg utstyr og fagfolk, spesielt for små- og mellomstore bedrifter. Elles må det nemnast at arbeidslivet er tydelege på at læretida på 2 (2,5) år er noko dei ønskjer å behalde, for dei opplever denne ordninga fungerer godt.

På framtidsverkstaden trakk informantane opp eit anna moment som er viktig å ta med seg inn i framtidas opplæringsmodell, og det er modningsgrada av elevane. Bedrifter opplever at elevar på fleire område ikkje er like modne som før, og det er svært individuelt korleis elevar utviklar seg i alderen 16-20 år. Det er viktig at skulen med sin sosialpedagogiske kompetanse er tungt inne i opplæringa av denne sida av ungdommen, og at ikkje bedriftene aleine får denne oppgåva ved praksisopplæring i bedrift.

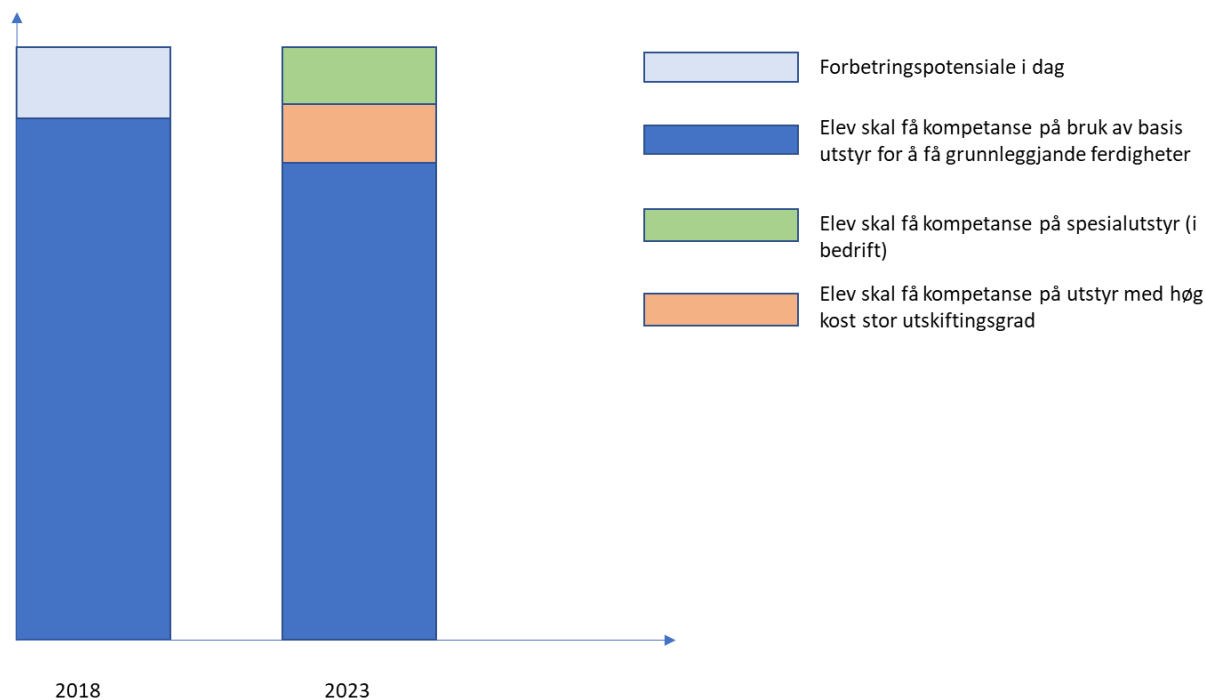
Når det gjeld integrert praksisopplæring i bedrift, har det vore uklart for arbeidslivet kva og kor mykje opplæring det er snakk om, når den skal finne stad, og korleis den skal organiserast. Fleire bedrifter fortel at ved praksisopphald i bedrift i dag, opplever bedriftene å bli overlatne til seg sjølv med eleven når elev er i praksis, at forventningar til praksisperioden ikkje er avklara på førehand (skule – elev – bedrift), bedrifta er ikkje godt nok informert om kva som er forventa, og kontakten med skulen er ikkje god nok verken før, under eller etter praksisopphaldet. Det å vere tydeleg på kven det er som skal få meir praksisopplæring i bedrift, kor mykje, når og kven som skal ha ansvar for å førebu og gjennomføre opplæringa, og om det er noko økonomisk kompensasjon om innsatsen frå bedrifta er høg, er viktige avklaringar før bedrifter i arbeidslivet kan seie ja eller nei til dette. Vidare peikar deltakarar på fagarbeidarworkshopen, at om ein skule i regionen legg opp til meir integrert praksisopplæring, er det ein risiko for at meir praksis for elevar frå «nye» Bømlø VGS vil redusere moglegheita for andre skular å få praksisopphald i bedrift. Ein ny opplæringsmodell må difor presisere kva som meinast med integrert praksisopplæring, og beskrive korleis ein tenkjer å gjere integrert praksisopplæring ute i bedrift, og syte for at ei løysing for meir praksis i bedrift gjev minst mogleg belastning på bedriftene si daglege drift.

Gjennom informasjonsinnsamlinga har det kome innspel om at det kan vere eit alternativ at ressursar frå bedriftene kjem inn i skulen og gjennomfører praktiske øvingar saman med elevane der. Ein slik måte å jobbe på vil gje ei intensiv læring med fokus på å auke forståing av teori opp mot praktisk bruk, og vonleg auke motivasjonen hos elevane. Utfordringa kan vere fordeling av lærarressursar, og at bedriftene ikkje klarar å ha fokus på tilstrekkeleg breidde i praksisen saman med elev.

Det er mange måtar å involvere bedriftene på, men eitt alternativ er at skulen tek ansvar for å trekkje fleire bedrifter inn på ein workshop for å definere ei problemstilling elevar kan jobbe med som eit prosjekt gjennom eit skuleår, som kan involvere fleire bedrifter i ein verdikjede, og som kan gå på tvers av programfaga. Bedriftene stiller med mentorar, og gjer tilgang til det verktøy og maskinar som er naudsynt for å gjennomføre oppgåva, og som skulen gjerne ikkje har tilgang til. I tillegg kan ein legge opp til å bruke verktøy og maskinar på andre arenaer ved behov, og skulen må ta ansvar for å avklare dette med dei det gjeld. Arbeidslivet må syte for at oppgåva som blir utarbeidd ikkje krev meir kapasitet enn bedrifta kan tilby, og skulen må vere inneforstått med at noko av arbeidet kanskje må finne stad utanom skulen sine vanlege tider.

Det er mange synergjar ved ein slik prosjektering av læringa, både at elev og bedrift blir betre kjent, bedrift og skule, lærarar får betre innsikt i bedriftene og meir kunnskap om korleis dei arbeider, og elevane blir meir vane med å arbeide i grupper, stille spørsmål og finne fram til gode løysingar. Her kan ein òg på sikt vurdere involvering av meir tverrfaglege team ved å trekkje inn elevar ved andre linjer inn i oppgåveløysinga, som sal, kontorlag, studiespesialisierende osv., slik at ein kan drive problemløysinga som endå meir realistiske prosjekt, og endå fleire elevar kjem tettare på arbeidslivet.

Pilotprosjektgruppa meiner at ein bør bruke meir tid utover hausten 2018 til å bli tydelegare på kva integrert praksisopplæring er, kva ein ser føre seg at elevane skal lære i bedrift, kor mykje meir belastning ein forventar å leggje utover bedriftene, og korleis dette er organisert. Figuren under gjer eit bilete på korleis fordelinga vil vere på praksisopplæring i skule og bedrift:

Som figuren viser, får elev i dag kompetanse på bruk av basisutstyr for å få grunnleggjande faglege ferdigheitar i skulen. Slik vil det òg vere etter at pilotprosjektet er implementert i 2023, men då vil ein òg ha forsøkt å tette det forbetringsgapet som finnes i skulen i dag. Her tenkjer ein i hovudsak på at elevar skal få kompetanse på arealkrevjande utstyr og maskinar og verktøy med høg utskiftingsgrad, der skulen ikkje vil klare å halde tritt, og kompetanse på spesialmaskinar og verktøy som finst i bedrifter, som til dømes eigenutvikla maskinar, eller store maskineringscenter. Dette vil gje elevane enda betre innsikt i arbeidslivet, og breiare praktisk kompetanse når dei skal ut i lære og jobb.

7.1.6 Betre styring av praksisopplæring

I YFF-faget vert det gjennomført praksisperiodar i bedrift. Tilbakemeldingar frå arbeidslivet er at det i dag er det tilfeldig og personavhengig i forhold til korleis praksis blir planlagt og gjennomført, og skulen klarar ikkje ha alle elevane ute i praksis i forhold til timetalet som er målet. Skal ein få til meir integrert praksisopplæring i bedrift i programfaga, er det ein klar forventning frå arbeidslivet at ein først får ein betre og ryddigare struktur på praksisopphald i YFF-faget, og klarar å demonstrere at ein når praksismål i bedrift i dette faget, før ein aukar mengda praksis i bedrift i programfag. Ein bør difor få på plass eit godt og brukarvennleg styringsverktøy for å følgje opp praksisopplæring i bedrift, som kan brukast for både YFF-faget og praksis i programfag. Her må praksis vere knytt opp mot læreplanmål, bedrifter må kunne dokumentere praksis som er gjennomført, og ikkje minst må bedrifter kunne melde inn kapasitet for praksisopplæring i bedrift, og når, og lærarar må kunne planlegge gjennomføring av praksisen.

Skulen bør utnytte digitalisering for å betre få styring av praksisopplæring i bedrift, anten det er snakk om YFF eller praksis i programfag, og for å få betre kontroll over kva verktøy og maskinar som finnes i nærleiken, både i skule og i arbeidslivet, der ein kan drive praksisopplæring.

Pilotprosjektgruppa tilrår difor å etablere styringsverktøy for å støtte opp under praksisopplæring i bedrift, som til dømes kan:

- Kople praksis med mål i læreplan
- Både YFF og programfag
- Vise årshjulet for kvart år
- Kor mykje praksis som skal skje i skulen
- Kor mykje praksis skal skje i bedrift
- Vise oversikt over kva utstyr/maskinar bedrifter har
- Mogleggjere registrering av ledig kapasitet til opplæring i bedrift
- Mogleggjere registrering av kva opplæring bedrift kan gje etter læreplan
- Mogleggjere registrering av behov for praksisplassar

- Foreslå måte bedrifter/skule kan velje ut praksisplassar til elevar
- Mogleggjere registrering av behov for HMS-kurs og andre kurs for å gjennomføre praksis i bedrift etter læreplan
- Handtere samarbeidsavtalar skule - bedrift
- Registrere elev og kva kurs dei har
- Bruke digitalisering til å gjennomføre kurs
- Anna

7.1.7 Auke grad av hospitering av lærarar

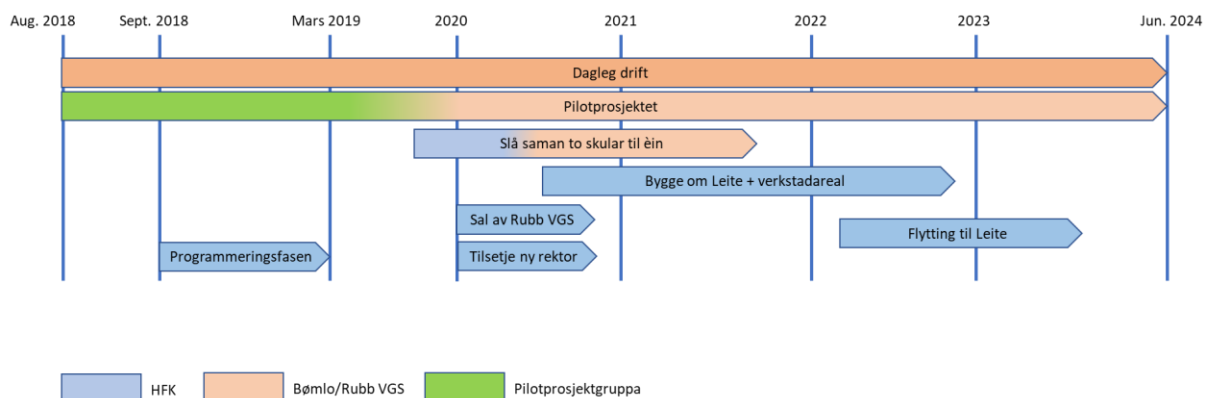
Pilotprosjektgruppa meiner at får ein til ein god modell for integrert praksisopplæring i bedrift, der lærar og elevar kjem tettare på bedrift gjennom praktisk oppgåveløysing, vil dette gje lærar eit godt bilete av kva bedrifter driv med gjennom undervisningssituasjonen, og i mykje større grad enn i dag.

Utover dette tilrår pilotprosjektet at lærarar og tilsette i bedrift hospiterer hos kvarandre i høve til ordninga som finsti dag. Hospitering bør elles inngå som ein naturleg del av skulen sitt arbeid med kompetanseutvikling.

7.2 RISIKOAR I PILOTPROSJEKTET

Å utarbeide og implementere ein ny opplæringsmodell for utdanning av fagarbeidarar er i all hovudsak eit endringsprosjekt, der både skule, arbeidsliv og andre sentrale aktørar må arbeide annleis enn i dag. Skal ein lukkast med dette prosjektet, må alle involverte aktørar vite kva prosjektet går i, involverast i arbeidet framover, og tar eigarskap til dei aktivitetane som skal utførast ved implementering av ny modell.

Det er mange risikoar i pilotprosjektet, men den største er at det er svært mange aktivitetar som går føre seg i parallell. Som figuren under viser, skal ein i tillegg til å arbeide med innhaldet i sjølve piloten, som å styrkje samarbeid skule – arbeidsliv, læreplanarbeid, og utvikling av styringsverktøy for oppfølging av praksis i bedrift, slå to skular saman til éin, det skal gjennomførast ein design- og planleggingsfase for nytt verkstadareal ved «nye» Bømlø VGS på Leite, nytt verkstadareal skal byggjast, Rubbestadneset VGS skal flytte, og samstundes skal det oppretthaldast god kvalitet i gjennomføringa av normal skuledrift.

Pilotprosjektet flaggar difor ein høg risiko for å gjennomføre alle desse endringsprosjekta i parallell, slik det i utgangspunktet er lagt opp til, og ber fylkesadministrasjonen vurdere å strekke delar av oppgåvene lengre ut i tid.

7.3 INNSPEL TIL OPPLÆRINGSMODELL

Basert på dei funna som er gjort i pilotprosjektet til no, tilrår prosjektgruppa å arbeide vidare med ei forbetring av dagens opplæringsmodell, der ein fokuserer spesielt på:

- Betring av rekrutteringsprosessen for fagarbeidaryrket
- Heilskapleg oppfølging av elev frå VG1 fram til fagbrev

- Betre samarbeid skule og arbeidsliv
- Utnytte fleire arenaer for praksisopplæring enn i dag
- Auke involvering av bedrift i praksisopplæringa, både i skule og bedrift
- Betre styring av praksisopplæring
- Auke grad av hospitering av lærarar

7.4 VURDERING AV MODELLEN

7.4.1 Strategi for opplæring i fylket

Modellen som er skissert opp, er i tråd med strategi for vidaregåande opplæring i fylkeskommunen.

OVERORDNA MÅL 1 Opplæring skal setje regional kompetanseutvikling på dagsorden og ruste innbyggjarane i Hordaland til å møte framtidige kompetansebehov Strategiar 1.1 Styrkje kunnskapsgrunnlaget for rette tilbod med rett dimensjonering 1.2 Styrkje samhandlinga med kommunane og med regionalt arbeids- og næringsliv	OVERORDNA MÅL 2 Opplæring skal utvikle og sikre utdanningstilbod som er kjenneteikna av heilskap, kvalitet og tenleg organisering og som svarar på behova i arbeids- og næringsliv Strategiar 2.1 Bygge ein framtidsretta skule- og tilbodsstruktur med rom for profilerte tilbod og med kapasitet for omstilling	OVERORDNA MÅL 3 Opplæring skal medverke til at elevane og lærlingane utviklar kunnskap, dugleik og haldningar som gjer at dei kan meistre liva sine og delta i arbeid og fellesskap i samfunnet Strategiar 3.1 Sikre god gjennomføring og fagleg kvalitet gjennom tydeleg resultatfokus og systematisk kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling på alle nivå

Modellen vil setje regional kompetanseutvikling på dagsorden gjennom målretta arbeid med rekruttering og betre samarbeid mellom skule og arbeidsliv. Gjennom dette samarbeidet vil det styrkje kunnskapsgrunnlaget for rette tilbod med rett dimensjonering, og ved involvering av både kommune og arbeidsliv i dette arbeidet, vil samhandling mellom yrkesfagleg utdanning, kommune og arbeids- og næringsliv bli styrka.

Vidare vil modellen legge til rette for å utvikle og sikre utdanningstilbod som er kjenneteikna av heilskap, kvalitet og tenleg organisering som varar på behova i arbeids- og arbeidsliv. Ved å auke involvering av bedrift i praksisopplæringa, både i skule og ute i bedrift, og betre styring av praksisopplæring i bedrift, vil ein bygge ein framtidsretta skule- og tilbodsstruktur med rom for profilerte tilbod og med kapasitet til omstilling.

Til slutt vil modellen medverke til at elevane og lærlingane utviklar kunnskap, dugleik og haldningar som gjer at dei kan meistre liva sine og delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Modellen legg ikkje opp til at andre enn skulen skal ha ansvar for eleven, danninga og sosialkunnskapen. Berre tettare samarbeid for å sikre at elevane vert utdanna med relevant kompetanse, og har eit utdanningstilbod i nærleiken som sikrar dei jobbar når læretida er omme. Ved å auke fokus på ei heilskapleg oppfølging av elev gjennom skule og læretid, betre samhandlinga mellom skule og arbeidsliv, og gjere det enklare for arbeidslivet å gje direkte tilbakemeldingar til kva kompetanse og kunnskap elevane treng å styrkjast i, vil modellen bidra til å sikre god gjennomføring og fagleg kvalitet gjennom tydeleg resultatfokus og systematisk kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling på alle nivå.

7.5 MODELLEN SIN OVERFØRINGSVERDI

I vedtaket frå fylkestinget er det peika på at modellen skal ha overføringsverdi til andre utdanningsprogram. Modellen som er skissert opp her, vil vere overførbar til alle yrkesfaglege utdanningar, inkludert EL og TIP, då det i størst grad handlar om å betre struktur og styring rundt praksisopplæring i bedrift, og betre utnytting av læringsarenaer i nærleiken.

I modellarbeidet har prosjektet og hatt ein tanke om korleis ein kan knyte tettare band mellom studiespesialiserande og yrkesfag, og ikkje minst korleis opplæringsmodellen for yrkesfaga kan mogleggjere meir praksis i utdanningsløpet til dei som går studiespesialiserande gjennom tverrfagleg prosjektarbeid.

Styringsverktøyet som er foreslått utvikla kan òg brukast av alle utdanningsprogram i samband med planlegging, gjennomføring og oppfølging av praksisperiodar i bedrift, og det kan òg gjenbrukas på eit nasjonalt nivå. Eit slikt styringsverktøy vil gje verdifull informasjon, då informasjonen som vert samla inn kan

brukt til å analysere kva bedrifter som tilbyr praksis, kor store dei er, kva kompetanse elevar får praksis i, trendar rundt aktivitet og kompetanse som kan brukast inn i arbeid med dimensjonering osv.

8. Vegene vidare

Under følgjer ei liste over aktivitetar pilotprosjektet må arbeide vidare med fram mot hausten 2019. Dei som har ansvar for aktivitetane, må og inkludere naudsynte ressursar og interessentar for å sikre eit godt resultat:

Hovudområde	Ansvarleg	Aktivitet	Sentrale aktørar/ interessentar
Betring av rekrutteringsprosessen for fagarbeidaryrket	Pilotprosjektgruppa		Kommune, næringsliv, høgskule
Heilskapleg oppfølging av elev frå VG1 fram til fagbrev	Pilotprosjektgruppa	Gå opp og beskrive roller i utdanningsløpet frå elev til fagbrev	Fagopplæringskontoret, opplæringskontoret,
Betre samarbeid skule og næringsliv	Styringsgruppa	Utpeike koordinator	Skuleleing
Betre samarbeid skule og næringsliv	Pilotprosjektgruppa	Foreslå struktur for samarbeid med lokale bedrifter opp mot læreplanarbeid	Skule, næringsliv, koordinator
Betre samarbeid skule og næringsliv	Pilotprosjektgruppa	Etablere felles møteplass der ein diskutere tema som kvalitet i opplæring, kunnskapsflyt mellom aktørar, dimensjonering og studietilbod ++	Skule, næringsliv, koordinator, opplæringskontor, kommune/ungdomsskule, rådgjevarar, fagopplæringskontor
Utnytte fleire arenaer for praksisopplæring enn i dag	Pilotprosjektgruppe	Analyse av bedriftene der elevar frå Rubb VGS har praksis og går i lære – er det små eller store? Vil dei kunne legge til rette for særleg meir praksis enn i dag?	Pilotprosjektgruppe, skule, fagopplæringskontor, næringsliv
Utnytte fleire arenaer for praksisopplæring enn i dag	Pilotprosjektgruppe	Analysere kor elevar går i lære og får arbeid etter utdanning ved ulike skular, og finne ut kor det vil vere tenleg å samarbeide mellom skular for å gje eit fullverdig tilbod i regionen (organisering i forhold til øvrig tilbod i regionen)	Pilotprosjektgruppe, skule, fagopplæringskontor, næringsliv
Utnytte fleire arenaer for praksisopplæring enn i dag	Pilotprosjektgruppe	Finne ut kva areaner som er tilgjengelege for opplæring, inkludert bedrifter	Pilotprosjektgruppe, skule, fagopplæringskontor, næringsliv
Utnytte fleire arenaer for praksisopplæring enn i dag	Pilotprosjektgruppe	Utarbeide oversikt over verkøy og maskinar som næringslivet er interessert å få tilgong til i skulen (leige tid), eller vil vere med å spleise på mot å dele på bruk osv.	Pilotprosjektgruppe, skule, fagopplæringskontor, næringsliv
Utnytte fleire arenaer for praksisopplæring enn i dag	Pilotprosjektgruppe	Utarbeide forslag til kva verkstad for yrkesfagleg opplæring på "nye" Bømlø VGS bør romme	Pilotprosjektgruppe, skule, fagopplæringskontor, næringsliv
Auke involvering av bedrift i praksisopplæringa, både i skule og bedrift	Pilotprosjektgruppe	Lage klar definisjon av kva integrert praksisopplæring er	Pilotprosjektgruppe
Auke involvering av bedrift i praksisopplæringa, både i skule og bedrift	Pilotprosjektgruppe	Utarbeide ei realistisk målsetning for kor mykje meir praksis som kan gjennomførast i bedrift ved utgangen av pilotperioden – og plan for gjennomføring	Pilotprosjektgruppe
Betre styring av praksisopplæring	Pilotprosjektgruppe	Utarbeide kravspesifikasjon for styringssystem for samarbeid elev – skule – næringsliv	Pilotprosjektgruppe, skule, fagopplæringskontor, næringsliv, elev
Betre styring av praksisopplæring	Pilotprosjektgruppe	Legge til rette for avtaleinngåing mellom skule og bedrift	Pilotprosjektgruppe, skule, fagopplæringskontor, næringsliv
Auke grad av hospitering av lærarar	Pilotprosjektgruppe	Vurdere om det er tiltak ein kan gjere i pilotprosjektperioden som kan bidra til å auke gjensidig hospitering skule - bedrift	Pilotprosjektgruppa, skule, bedrift
Andre oppgåver	Pilotprosjektgruppe	Vurdere ny modell opp mot evalueringskriteriane	Pilotprosjektgruppe
Andre oppgåver	Styringsgruppa	Vurdere om det er tenleg å knyte forskning eller ekstern finansiering til pilotprosjektet	Styringsgruppa, pilotprosjektgruppa
Andre oppgåver	Pilotprosjektgruppe	Finne ut korleis ein ny modell vil passe inn i arbeidet til oppfølgingstenesta og fagopplæringskontoret, og ev. påverke måten dei arbeider på	Pilotprosjektgruppa, fagopplæringskontoret, oppfølgingskontor, OT
Andre oppgåver	Pilotprosjektgruppa	Finne ut korleis handsame overføring frå VG1 studiespesialiserande til VG2 fagarbeidarutdanning kan passe inn i arbeidet i piloten https://www.tv2.no/a/9999310/	Pilotprosjektgruppa, fagopplæringskontoret
Prosjektgjennomføring - pilotprosjektet	Pilotprosjektgruppa	Detaljere plan for piloteringa (berre overordna som finnes til no)	Pilotprosjektgruppa
Prosjektgjennomføring - pilotprosjektet	Pilotprosjektgruppa	Benchmarke KPI-ar som prosjektet skal målast på gjennom piloten	Pilotprosjektgruppa
Prosjektgjennomføring - pilotprosjektet	Pilotprosjektgruppa	Utarbeide rutinar for måling av KPI-ar gjennom piloten	Pilotprosjektgruppa

Vedlegg A. Prosjektplan, pilotprosjektet

HORDALAND FYLKESKOMMUNE	Prosjektplan			
	Bømlomodellen – eit pilotprosjekt			
Dokumenttype: Prosjektmal	Godkjend av: (oppdragsgjevar)	Gjeld frå:	Til sider: 11	
Utarbeidd av: Prosjektgruppa	Godkjend dato:	Revidert dato:	Arkivsak:	

Versjon av prosjektplan: 0.3

Bømlomodellen – eit pilotprosjekt

Dato: 25. april 2018

Innhald

1 Bakgrunn	2
2 Formål med prosjektet (effekt mål)	2
3 Skildring av kva prosjektet skal levere (prosjekt mål)	4
4 Føresetnader og avgrensing	6
5 Interessentanalyse	6
6 Risikovurdering	7
7 Aktivitetsplan	7
8 Tidsplan	9
9 Plan for kommunikasjon og rapportering	10
10 Ressursberekning	10
11 Organisasjon	10
12 Korleis prosjektet heng saman med andre oppgåve eller prosjekt	11
13 Overlevering og oppfølging av prosjekt etter prosjektslutt	11

HORDALAND FYLKESKOMMUNE	Prosjektplan			
	Bømlomodellen – eit pilotprosjekt			
Dokumenttype: Prosjektmal	Godkjend av: (oppdragsgjevar)	Gjeld frå:	Tal sider: 11	
Utarbeidd av: Prosjektgruppa	Godkjend dato:	Revidert dato:	Arkivsak:	

1 Bakgrunn

Fylkestinget fatta følgjande vedtak (FT okt. 2016, sak 72/16):

Rubbestadnes og Bømlo vgs vert slått saman til ein skule og skal heita Bømlo vgs, den nye skulen vert lokalisert på Bremnes.

Det vert utgreidd eit pilotprosjekt ved skolen som skal styrkja samarbeidet mellom næringsliv og skule slik at m.a opplæring som krev kostbare investeringar i verkstadar og bygg innan yrkesfag (TIP), kan gjennomførast ute i bedrift. Kommune og næringsliv vert invitert med i denne prosessen.

Dimensjonering og studietilbod ved den nye skulen skal sikra eit fullverdig tilbod i høve til det ein har i dag og sjåast i samanheng med det øvrige tilbodet i regionen. Det skal vera tilbod innan yrkesfaga TIP og EL på skolen. På sikt skal ein vurdere nytt utdanningstilbod innan havbruk.

I tillegg var det under budsjetthandsaminga i fylkestinget (FT des. 2016, sak 91/16) fatta slikt vedtak:

Arbeidet med pilotprosjektet på Bømlo skal starta opp like over nyttår. Målet er ei vidaregåande opplæring basert på tett samarbeid mellom skule og arbeidsliv. Det skal utarbeidast eit mandat som er tydeleg på eit utviklingsdyktig studietilbod.

Rammer for mandatet bør m.a. ta omsyn til at arbeidslivets behov og moglegheiter for bistand til opplæring vil variere. Det skal etablerast ei prosjektgruppe i tett samarbeid med, og med representantar for, skule, kommune og næringsliv. Dette arbeidet skal vera starta opp innan januar 2017, og forslag til innhald i, og gjennomføring av prosjektet skal vera klart innan utgangen av juni. Kostnadane knytt til pilotprosjektet vert dekkja over opplæringsavdelinga sitt budsjett

3. oktober 2017 vedtok fylkestinget oppdragsspesifikasjon for pilotprosjektet (sak 79-17). Denne oppdragsspesifikasjonen ligg til grunn for utarbeiding av prosjektplan.

2 Formål med prosjektet (effektmål)

1. «Nye» Bømlo vgs skal i samarbeid med lokalt næringsliv utdanne kompetente fagarbeidarar.
2. Modellen skal sikre høg kvalitet i opplæringa og bidra til lågt fråfall og høgt læringsutbytte.
3. Modellen skal ha overføringsverdi til andre utdanningsprogram både lokalt og nasjonalt.
4. Det skal utarbeidast evalueringskriterium i utviklingsfasen som skal leggest til grunn i vurderinga av modellen.

Modellen skal mellom anna vurderast med tanke på :

- At den følgjer alle krav som vert stilt i lov, forskrift og læreplan samt dei krav som vert stilt i lovverk til dei involverte samarbeidsbedriftene.

JORDALAND FYLKESKOMMUNE	Prosjektplan			
	Bømlomodellen – eit pilotprosjekt			
Dokumenttype: Prosjektmal	Godkjend av: (oppdragsjever)	Gjeld frå:	Tal sider: 11	
Utarbeidd av: Prosjektgruppa	Godkjend dato:	Revidert dato:	Arkivsak:	

- At den sikrar at samarbeidsbedrifter følgjer alle lovkrav som vert stilt ei opplæringsbedrift.
- At den er arealeffektiv – gjev god utnytting av verkstadareal og ressursar i skule og næringsliv.

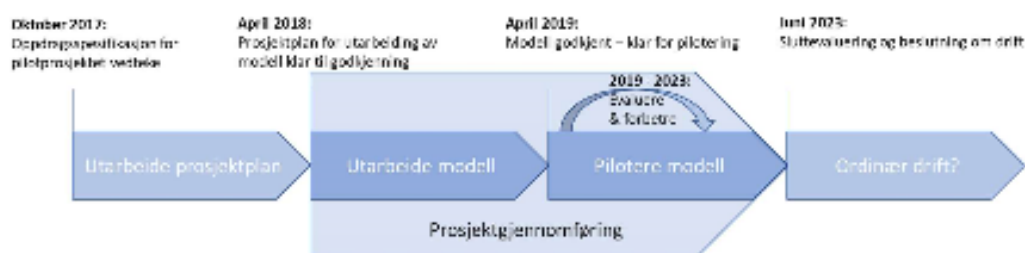
Tabellen under viser effektmåla i prosjektet og relevante indikatorar for måla. Målingar skal føregå årleg i perioden 2019 – 2022.

Mål	Indikator
«Nye» Bømlø vgs skal i samarbeid med lokalt næringsliv utdanne kompetente fagarbeidarar.	Samarbeidsavtalar på plass for elevutplassering i bedrift Hospitering av lærarar/tilsette i bedriftene
Modellen skal sikre høg kvalitet i opplæringa og bidra til lågt fråfall og høgt læringsutbytte.	Tal og prosentdel elevar med fullført og bestått skuleår målt opp mot resultat V18 Tal og prosentdel elevar med ordinær progresjon mellom trinn Tal og prosentdel elevar med overgang til lære Karakterutvikling målt i utvikling frå skuleåret før Tal og prosentdel elevar som avbryt opplæringa i skule og bedrift
Modellen skal ha overføringsverdi til andre utdanningsprogram både lokalt og nasjonalt.	Modell med naudsynte samarbeidsavtalar som kan implementerast på andre utdanningsprogram er på plass
Det skal utarbeidast evalueringskriterium i utviklingsfasen som skal leggjast til grunn i vurderinga av modellen.	Evalueringskriterium er utarbeida og godkjent av styringsgruppa

HORDALAND FYLKESKOMMUNE	Prosjektplan			
	Bømlomodellen – eit pilotprosjekt			
Dokumenttype: Prosjektmål	Godkjend av: (oppdragsgevar)	Gjeld frå:	Tal sider: 11	
Utarbeidd av: Prosjektgruppa	Godkjend dato:	Revidert dato:	Arkivsak:	

3 Skildring av kva prosjektet skal levere (prosjektmål)

Eit prosjekt går gjennom fleire fasar. Denne prosjektplanen beskriv prosjektgjennomføringa, som tek føre seg å utarbeide ein opplæringsmodell, samt pilotere denne.

Figur 1 - Oversikt over prosjektfasar.

	Hovudleveranse	Skal godkjennast av
HL	Det er utarbeidd og pilotert ein opplæringsmodell basert på tett samarbeid mellom skule og næringsliv	Styringsgruppa

	Delleveransar	Skal godkjennast av
L1	Det er gjort ei kartlegging av fordeler og ulemper med eksisterande gjennomføringsmodell på Rubbestadnes vidaregåande skule	Styringsgruppa
L2	Det er gjort ein analyse av korleis framtidens yrkesfaglege skule på Bømlo kan sjå ut, der det er mogleg å enkelt tilpasse denne til fleire studieprogram, inkludert studieførebuande	Styringsgruppa
L3	Det er utarbeidd modell for yrkesfagleg opplæring med integrert praksisopplæring i bedrift, inkludert ressursberekning av denne	Styringsgruppa
L4	Det er skildra korleis samarbeid mellom skule og bedrift skal systematiserast, og det er formalisert avtalar med lokale verksemder for gjennomføring av integrert praksisopplæring i bedrift	Styringsgruppa
L5	Detaljere ut plan for pilotering av modellen, inkludert plan for kontinuerleg evaluering og forbetring under piloteringa	Styringsgruppa
L6	Skule og næringsliv er godt informert og sett i stand til å delta i pilotprosjektet	Styringsgruppa
L7	KPI-ar for prosjektet er sett, og rutiner for kontinuerleg måling og forbetring er etablert	Styringsgruppa
L8	Pilotprosjektet blir gjennomført og kontinuerleg målt og forbeta	Styringsgruppa
L9	Pilotprosjektet er avslutta, sluttevaluering gjort, og avgjersle for vegen vidare er tatt	Styringsgruppa, politisk nivå

Som tabellen over viser, vil prosjektet innehalde fleire delleveransar. Det vil bli gjort ei kartlegging av fordelar og ulemper med eksisterande gjennomføringsmodell, og det vil bli gjort ein analyse av korleis framtida si yrkesfaglege utdanning på Bømlo kan sjå ut, der denne kan tilpassast fleire studieprogram, inkludert studieførebuande. I analysen vil ein òg ha fokus på å få svar på kva som kjennetiknar ein dyktig fagarbeidar, og kva kompetanse ønskjer ein å ruste elevane med. Etter desse to første aktivitetane vil det bli gjennomført studietur eller orienteringa frå andre skular som har implementert ulike opplæringsmodellar, der dette kan vere hensiktsmessig.

HORDALAND FYLKESKOMMUNE	Prosjektplan			
	Bømlomodellen – eit pilotprosjekt			
Dokumenttype: Prosjektmal	Godkjend av: (oppdragsgjevar)	Gjeld frå:	Tal sider: 11	
Utarbeidd av: Prosjektgruppa	Godkjend dato:	Revidert dato:	Arkivsak:	

Prosjektgruppa skal vidare utarbeide alternative opplæringsmodellar basert på vedteke oppdragsspesifikasjon og -plan, og dei funna gjort i kartlegging (L1) og analysen (L2). Alternative modellar skal strukturast på ein slik måte at opplæringa er adekvat etter næringslivet sitt behov, og sjåast i samheng med elevane sine behov. Ulike alternative modellar kan inkludere vekslingsmodellar der elevane oppnår både studie- og yrkeskompetanse, og modellen skal vere mogleg å overføre til nasjonalt nivå. Det skal også sjåast på moglegheit for meir hospitering av lærarar ute i bedrift i den nye modellen. Styringsgruppa vil vedta kva modell som skal testast ut og evaluerast i pilotprosjektet, og også vurdere om det er tenleg å knyte forskning og ekstern finansiering til pilotprosjektet.

Dersom ein endar opp med ein alternativ opplæringsmodell som gjer avvik frå den nasjonale fag- og timestrukturen, vil dette komme på bordet tidsnok til at dette kan formaliserast gjennom lokal forskrift. Pedagogiske og/eller organisatoriske forsøk utover dette krev godkjenning frå Utdanningsdirektoratet, jf. opplæringslova §1-4.

Ein føresetnad for at prosjektet skal lukkast og ein opplæringsmodell skal vere mogleg å gjennomføre, er å inngå forpliktande avtaler med aktuelle lokale verksemdar, som sikrar elevane integrert praksis i opplæringa. Prosjektet vil leggje til rette for slik avtaleinngåing mellom HFK og bedrift. Vidare vil prosjektet foreslå struktur for samarbeid med lokale bedrifter som er retta mot lokalt læreplanarbeid for å sikre kvalitet og god samheng mellom kva elevane skal lære i skule og bedrift.

Gjennom prosjektet vil prosjektgruppa også skaffe fram kunnskapsgrunnlag for kva areal og utstyr ein ny skule på Bømlø treng, med målsetnad om at elevane i større grad får opplæring i bedrift gjennom integrert praksiskopplæring. Modellen skal, jf. oppdragsspesifikasjon, vere arealeffektiv, og gi god utnytting av verkstadareal og ressursar i skule og næringsliv.

Prosjektet vil òg detaljere den overordna planen for pilotering av modellen som blir utarbeidd, avhengig av kva opplæringsmodell ein endar opp med. Planen må inkludere aktivitetar for kontinuerleg evaluering og forbetring av modellen i piloteringsperioden. Interessentanalyse, risikovurdering og kommunikasjonsplan må kanskje òg justerast noko når ein startar på piloteringa.

Ein viktig leveranse når ein skal starte piloteringa, vil vere å setje skule og næringslov godt inn i den utarbeidda modellen, og planen som er lagt. Det beste er å inkludere nøkkelpersonar frå næringsliv og skule i arbeidet med å detaljere planen for piloteringa så snart ny opplæringsmodell er utarbeidd. På denne måten vil ein sikre eigarskap og forankring av piloten hos dei som vert ståande ansvarleg for utføringa.

Det er viktig at alle KPI-ar som pilotprosjektet skal målast på vert benchmarka ved oppstarten av piloten, og at det blir utarbeidd omforente rutinar for kontinuerleg måling og forbetring. Vidare vil ein delleveranse vere sjølve gjennomføringa, det vil

HORDALAND FYLKESKOMMUNE	Prosjektplan Bømlomodellen – eit pilotprosjekt			
	Dokumenttype: Prosjektmal Utarbeidd av: Prosjektgruppa	Godkjend av: (oppdragsgjevar) Godkjend dato:	Gjeld frå: Revidert dato:	Tal sider: 11 Arkivsak:

seie implementering av opplæringsmodellen i praksis, før siste leveranse som er sluttevaluering og avgjerse for vegen vidare for opplæringsmodellen.

Målet er at opplæringsmodellen er etablert og i ordinær drift frå 2023.

4 Føresetnader og avgrensing

Det vert sett som føresetnad at prosjektet får tilgang på tilstrekkeleg med kompetanse, slik at prosjektet så tidleg som mogleg får opp eit bilete av kva utfordringar meir praksis i bedrift vil medføre, og deretter sikre at modellar som vert utarbeidd tek høgde for desse utfordringane på ein truverdig måte.

5 Interessentanalyse

Interessent <i>Hver skal ein identifisere alle individ, grupper og organisasjonar som vil bli påverka av eller ha utverknad på prosjektet?</i>	Tenkelege bidrag <i>Her skal ein forsøke å identifisere kva dei viktigaste interessentane kan bidra til prosjektet</i>	Krav/forventningar til prosjektet <i>Her skal ein forsøke å identifisere kva dei viktigaste krav/forventningane er til prosjektet</i>	Handtering <i>Her skal ein se utlaging til korleis ein vil forholde seg til dei ulike interessentane, t.d. ved at dei får eit sinne uttrykk av prosjektet, får nyttig og god informasjon og får sjåve til påverknad prosjektet. Korleis vil ein møte dei som har sjåve til påverknad prosjektet, t.d. i dei ulike fasane?</i>
Skuleeigar (HFK Opplæring)	Prosjektleing	Utvikling, utprøving og evaluering av modell, jf. oppdragsoppløysing	Sette av tilstrekkeleg med ressursar til utvikling, utprøving og evaluering.
Fylkespolitikkarar	Haldast informert	Forventning om målbare resultat.	Rapportering gjennom årlig løypemelding knytt til SBP.
Skuleleing Bømlo VGS	Deltaking i styrings- og prosjektgruppe	At det blir utarbeidd ein god gjennomføringsmodell for pilotering	Deltaking i styrings- og prosjektgruppe
Skuleleing Rubbestadnes VGS	Planlegg og gjennomfører deler av opplærings- – fellesteg, programfag og YFF	At prosjektet sikrar eit faglig bidrag av høg kvalitet. Jobbtryggleik.	Informasjon. Arbeidstakerepresentant deltek i prosjektgruppe.
Lærarar VGS (begge)	Delta i arbeidsmøte Gje innspel som sikrar god og realistisk gjennomføringsmodell	At det blir utarbeidd ein god gjennomføringsmodell for pilotering	Delta i arbeidsmøte Gje innspel som sikrar god og realistisk gjennomføringsmodell
Kommuneleing	Deltek i styringsgruppe	Bømlo kommune deltek i styringsgruppe, og opplever at HFK har eit utdanningstilbod som tilfredsstiller næringslivet i kommunen	Haldast informert
Lokalpolitikkarar	Haldast informert	At det blir utarbeidd ein god gjennomføringsmodell for pilotering	Haldast informert
Elevråd VGS (begge)	Delta i arbeidsmøte Gje innspel som sikrar god og realistisk gjennomføringsmodell	At det blir utarbeidd ein god gjennomføringsmodell for pilotering	Delta i arbeidsmøte Gje innspel som sikrar god og realistisk gjennomføringsmodell
Elevråd ungdomsskule (alle)	Delta i arbeidsmøte Gje innspel som sikrar god og realistisk gjennomføringsmodell	At det blir utarbeidd ein god gjennomføringsmodell for pilotering	Delta i arbeidsmøte Gje innspel som sikrar god og realistisk gjennomføringsmodell
Instruktørar i bedrift	Delta i arbeidsmøte Gje innspel som sikrar god og realistisk gjennomføringsmodell	At det blir utarbeidd ein god gjennomføringsmodell for pilotering	Delta i arbeidsmøte Gje innspel som sikrar god og realistisk gjennomføringsmodell

Figuren over gjer eit bilete av dei interessentane til prosjektet som er identifisert som dei viktigaste i denne fasen av prosjektet. Heile interessentanalysen finst i Vedlegg B – Interessentanalyse. Interessentanalysen vil bli oppdatert ved oppstart av ny fase i prosjektet.

	Prosjektplan			
	Bømlomodellen – eit pilotprosjekt			
Dokumenttype: Prosjektmal	Godkjend av: (oppdragsgjevar)	Gjeld frå:	Tal sider: 11	
Utarbeidd av: Prosjektgruppa	Godkjend dato:	Revidert dato:	Arkivsak:	

6 Risikovurdering

	Kva kan gå gale? Formuler dei uenske hendingane så presist som mogeleg. Døme: personopplysningar kan kome på avvege, rammingsseggarer stengje, prosjektkomparer er uklart, elevar blir mobba	Prosjektfase	Kor sannsynleg er det? 1= lite sannsynleg 2= sannsynleg 3 = svært sannsynleg	Kor store er konsekvensane? 1= små 2= middels 3 = store	Risiko = S x K
1	Rammene for prosjektgjennomføringa legg føringar som medfører at det blir vanskeleg å utarbeide modellar som tek tilstrekkeleg omsyn til utfordringar knytte til meir praksis i bedrift	Utviklingsfase	2	3	6
2	Ressursar får ikkje tilstrekkeleg med tid til å arbeide i prosjektet	Utviklingsfase	1	3	3
3	Ressurssamansetninga i prosjektet er ikkje brei nok	Utviklingsfase	2	3	6
4	Forankringa av prosjektet er ikkje god nok	Utviklingsfase	1	3	3
5	Næringslivet vil ikkje inngå forpliktande samarbeidsavtalar for gjennomføring av praksis i bedrift	Utviklingsfase	1	3	3

Figuren over gjer eit bilete av dei viktigaste risikoane i prosjektet som er identifisert i utviklingsfasen. Risikoanalysen finst i Vedlegg C – Risikovurdering. Denne vil bli oppdatert ved overgang til implementeringsfasen.

7 Aktivitetsplan

LX	M - Milestolpe	Aktivitet/milestolpe	Frist	Godkjennar
L1		Det er gjort ei kartlegging av fordeler og ulemper med eksisterande gjennomføringsmodell på Rubbestadnes vidaregåande skule	02.05.2018	<>
	M	SWOT-analyse gjennomført	01.05.2018	Styringsgruppa
	M	Kartlegging er gjennomført	01.05.2018	Styringsgruppa
L2		Det er gjort ein analyse av korleis framtidens yrkesfaglege skule på Bømlo kan sjå ut, der det er mogeleg å enkelt tilpasse denne til fleire studieprogram, inkludert studieførebuande	03.08.2018	<>
	M	Framtidsverkstad er gjennomført	08.03.2018	Styringsgruppa
	M	Analyse av kartlegging og framtidsverkstad utført	01.05.2018	Styringsgruppa
L3		Det er utarbeidd modell for yrkesfagleg opplæring med integrert praksisopplæring i bedrift, inkludert ressursberekning av denne	03.01.2019	<>
	M	Målekriterium for modell er utarbeidd og vekta	01.05.2018	Styringsgruppa
	M	Det er utarbeidd forslag til modellar	01.09.2018	Styringsgruppa

HORDALAND FYLKESKOMMUNE	Prosjektplan			
	Bømlomodellen – eit pilotprosjekt			
	Dokumenttype:	Godkjend av:	Gjeld frå:	Tal sider: 11
	Prosjektmal	(oppdragsgjevar)		
Utarbeidd av:	Godkjend dato:	Revidert dato:	Arkivsak:	
Prosjektgruppa				

	M	Modellar er vekta mot målekriterium og risikovurdert	01.09.2018	Styringsgruppa
	M	Modell som skal implementerast er beslutta	15.09.2018	Styringsgruppa
	M	Høyringsuttalar er vurdert, og modell ev. revidert	01.11.2018	Styringsgruppa
	M	Tilbod i modell er forskriftsfesta (om det er behov)	03.01.2019	Styringsgruppa
L4		Det er skildra korleis samarbeid mellom skule og bedrift skal systematiserast, og det er formalisert avtalar med lokale verksemder for gjennomføring av integrert praksisopplæring i bedrift	01.11.2018	<>
	M	Avtalar er utarbeidd	01.11.2018	Styringsgruppa
	M	Avtalar med lokale verksemder er inngått	01.11.2018	Styringsgruppa
L5		Detaljere ut plan for pilotering av modellen, inkludert plan for kontinuerleg evaluering og forbetring under piloteringa	01.10.2018	<>
	M	Piloteringsplan er oppdatert	01.10.2018	Styringsgruppa
L6		Skule og næringsliv er godt informert og sett i stand til å delta i pilotprosjektet	08.01.2019	<>
	M	Næringsliv og skule er informert og sett i stand til å delta	08.01.2019	Styringsgruppa
L7		KPI-ar for prosjektet er sett, og rutiner for kontinuerleg måling og forbetring er etablert	08.01.2019	<>
	M	Rutinar og indikatorar for å følgje opp kvalitet i opplæringa/modellen og gjere naudsynte justeringar er utarbeidd	08.01.2019	Styringsgruppa

Prosjektplan

Bømlomodellen – eit pilotprosjekt

Dokumenttype:	Godkjend av:	Gjeld frå:	Tal sider: 11
Prosjektmal	[oppdragsgjevar]		
Utarbeidd av:	Godkjend dato:	Revidert dato:	Arkivsak:
Prosjektgruppa			

L8	Pilotprosjektet vert gjennomført og kontinuerleg målt og forbetra		08.01.2023	<>
		Det er levert halvårlege statusrapportar	01.02.2020	Styringsgruppa
	M	Opplæringa/modelen er justert på bakgrunn av halvårleg vurdering	01.08.2020	Styringsgruppa
	M	Det er levert halvårlege statusrapportar	01.09.2020	Styringsgruppa
	M	Opplæringa/modelen er justert på bakgrunn av halvårleg vurdering	01.01.2021	Styringsgruppa
	M	Det er levert halvårlege statusrapportar	01.02.2021	Styringsgruppa
	M	Opplæringa/modellen er justert på bakgrunn av halvårleg vurdering	01.08.2021	Styringsgruppa
	M	Det er levert halvårlege statusrapportar	01.09.2021	Styringsgruppa
	M	Opplæringa/modelen er justert på bakgrunn av halvårleg vurdering	01.01.2022	Styringsgruppa
	M	Det er levert halvårlege statusrapportar	01.02.2022	Styringsgruppa
	M	Opplæringa/modelen er justert på bakgrunn av halvårleg vurdering	01.08.2022	Styringsgruppa
	M	Det er levert halvårlege statusrapportar	01.09.2022	Styringsgruppa
	M	Opplæringa/modelen er justert på bakgrunn av halvårleg vurdering	01.01.2023	Styringsgruppa
	M	Det er levert halvårlege statusrapportar	01.02.2023	Styringsgruppa
	M	Det vert skrive avslutningsrapport frå pilotprosjektet	01.05.2023	Styringsgruppa
L9	Pilotprosjektet er avslutta, sluttevaluering gjort, og avgjersle for vegen vidare tatt		08.01.2023	<>
	M	Prosjektet er evaluert opp mot prosjektmål	01.07.2023	Styringsgruppa
	M	Avgjerd om vidare drift av modellen er teke	01.08.2023	Politisk nivå

8 Tidsplan

Prosjektfasen der modell skal utarbeidast startar formelt opp når prosjektplan er vedteke i fylkesutvalet, men nokre tidlege aktivitetar er allereie starta, som til dømes gjennomføring av ein framtidswerkstad med aktørar frå skule og næringsliv.

Opplæringsmodell blir levert i høve til aktivitetsplan og skal vere klar til pilotering hausten 2019.

	Prosjektplan			
	Bømlomodellen – eit pilotprosjekt			
Dokumenttype: Prosjektmål	Godkjend av: (oppdragsgjevar)	Gjeld frå:	Tal sider: 11	
Utarbeidd av: Prosjektgruppa	Godkjend dato:	Revidert dato:	Arkivsak:	

9 Plan for kommunikasjon og rapportering

Prosjektet skal kommunisere og rapportere i prosjektet i henhold til kommunikasjonsplanen i Vedlegg A – Kommunikasjonsplan.

10 Ressursberekning

	Rolle	Namn på ressurs	Timar
HFK Opplæringsavd.	Prosjekteigar	Svein Heggheim	
HFK Opplæringsavd.	Prosjektleiar	Tor Ivar Sagen Sandvik	360
OME	Opplæringskoordinator	Paul Engseth	
Servogear	Lærlingansvarleg, prosjektdirektør	Lars Egil Vik	360
Bømlø VGS	Rektor	Asbjørn Mæland	
Rubbestadnes VGS	Avdelingsleiar	John Ivar Alvsvåg	360
Rubbestadnes VGS	Tillitsvald UDF	Tor Gunnar Hallaråker	
NMEC	Prosjektstøtte	Nina Ingvaldsen	

11 Organisasjon

Oppdragsgjevar: Fylkesdirektør opplæring Svein Heggheim, på vegner av Hordaland fylkesting.

Styringsgruppe:

Fylkesdirektør opplæring – Svein Heggheim (leiar)

Regionleiar – Sissel Øverdal

Rektor Rubbestadnes vgs – Rune Gåsland

Vice president HR & Org.Development, Eidesvik AS – Erling Lodden

Kommunalsjef Bømlø kommune – Bjørn Håvard Bjørklund

Arbeidstakarrepresentant næringsliv, Servogear – Tor Eivind Djuve

Prosjektgruppe:

Prosjektleiar – Tor Ivar Sandvik

Rektor Bømlø vgs – Asbjørn Mæland

Yrkeskompetanse Rubbestadnes vgs – John Ivar Alvsvåg

Representant for tilsette, Utdanningsforbundet – Tor Gunnar Halleraker

OME - Opplæringskontoret for mekaniske fag og elektrofag – Paul Engseth

Yrkeskompetanse næringsliv, Servogear – Lars Egil Vik

Styringsgruppa har vedteke å ta i mot tilbod om prosjektstøtte frå næringslivet på Bømlø. Nina Ingvaldsen blir fristilt i første omgang for perioden fram til prosjektplan er vedteke i SG, inntil 50 % stilling. Prosjektleiar og Ingvaldsen koordinerer innsats etter behov.

	Prosjektplan			
	Bømlomodellen – eit pilotprosjekt			
Dokumenttype: Prosjektmal	Godkjend av: [oppdragsgjevar]	Gjeld frå:	Tal sider: 11	
Utarbeidd av: Prosjektgruppa	Godkjend dato:	Revidert dato:	Arkivsak:	

12 Korleis prosjektet heng saman med andre oppgåve eller prosjekt

Skulebruksplan 2017-2030 legg rammer for tilbod, dimensjonering og plassering for dei vidaregåande skulane i Hordaland.

Kunnskapsdepartementet har fastsett endringar i tilbodsstrukturen for dei yrkesfaglege utdanningsprogramma. Endringane vil gjelde frå skuleåret 2020/21. Utdanningsdirektoratet får oppdraget i å gjennomføre endringane, som også medfører å oppdatere innhaldet i dagens læreplanar, utvikle nye læreplanar for nye fag, og vurdere namn på nye utdanningsprogram. Eventuelle endringar i struktur eller læreplan må vurderast undervegs i prosjektperioden.

13 Overlevering og oppfølging av prosjekt etter prosjektslutt

Prosjektet vil overlevere ein sluttrapport til styringsgruppa som viser resultat frå piloten og den kontinuerlege evalueringa undervegs. Styringsgruppa må leggje rapporten fram til politisk nivå, som tek beslutning om vegen vidare for opplæringsmodellen, korleis den skal takast vidare på Bømlø, og eventuelt overførast til andre utdanningsprogram.

Vedlegg B. Evalueringskriteriar og indikatorar

Notat til styringsgruppa

Fire ulike kategoriar/kriterium:

- Kvalitet (40)
- Praksis (30)
- Rekruttering (20)
- Kost (10)

Indikatorar knytt til kategoriane:

Kvalitet: Kvalitet i samhandling mellom nivå og arenaer, sosial kompetanse, relevant utdanning, tilgang relevant utstyr (i skule og bedrift), auka læringsutbytte, utvikling av didaktisk kompetanse.

Praksis: Uavhengighet for konjunkturar, relevant utdanning, tydeleg samheng mellom nivå og arenaer, didaktisk kompetanse, tilgang til relevant utstyr (i skule og bedrift), hospitering

Rekruttering: Skulen som føretrekt læringsarena for ungdom, attraktive tilbod, tilgang til relevant utstyr (i skule og bedrift)

Kost: Arealeffektiv modell, tilgang til relevant utstyr (i skule og bedrift)

Vekting av indikatorar

Prosjektgruppa har vekta dei ulike indikatorane innan kvar kategori. Ein eller fleire indikatorar kan gå igjen i fleire kategoriar, og kan ha ulik vektning, alt etter kva indikator som er i kva kategori. T.d. er indikatoren «tilgang til relevant utstyr og maskinar i bedrift» ein indikator som går igjen både i kategorien «rekruttering» og «kvalitet», men er vekta høgare under kvalitet enn i rekruttering. Årsaka er at prosjektgruppa trur denne indikatoren har større betydning for kvaliteten enn for rekruttering til utdanninga.

Metode og sentrale verktøy for å måle kategoriar/indikatorar:

Skule- og skuleeigar sine kvalitetsvurderingssystem: Kvalitetsvurderings- og utviklingsverktøy (per i dag «Hjernen og Hjertet»), elevundersøkinga, Elevundersøkinga.

Skulen og bedriftene sine egne kvalitative/kvantitative vurdering av elevar ute i praksis.

Dokumentanalyser av t.d. årshjul for samhandling, kvalitativ vurdering av oppfølging av desse.

Skulen har eit system for verksemdsbasert vurdering, og oppfølging og vurdering av opplæringa/modellen må integrerast i dette systemet.

Nokre av kategoriane og indikatorane er kvantifiserbare, som t.d. auka læringsutbytte i form av karakternivå og karakterutvikling, tilgang på utstyr eller kor vidt ein modell er arealeffektiv. Andre, som relasjonsbygging og sosial kompetanse kan til ein viss grad målast kvantitativt gjennom Elevundersøkinga, men her vil ein også støtte seg til kvalitative data gjennom den dialogen og kvalitetsoppfølging skulen/læraren har med elevar og bedrifter.

Vekt	Kategori	Modellen skal beskrive ein skule som legg til rette for...(evalueringkriteriar)
10	Kvalitet	Høg sosialkompetanse og danning
20	Kvalitet	Auka samhandling mellom ungdomsskule, VGS og bedrift
30	Kvalitet	Utvikle kompetanse på kompetanselæring / læringsmetodikk (dedaktikk)
40	Kvalitet	Auka læringsutbytte
50	Kvalitet	Utdanning av framtidens fagarbeidarar - relevant utdanning
60	Kvalitet	Tilgong til relevant utstyr og maskinar i skule
70	Kvalitet	Tilgong til relevant utstyr og maskinar i bedrift
80	Kvalitet	Tett oppfølging av eleven
	Kvalitet	Tilfredsstillar krav som vert stilt i lov, forskrift og læreplan

Vekt	Kategori	Modellen skal beskrive ein skule som legg til rette for...(evalueringskriteriar)
30	Praksis	Uavhengighet for konjunkturar
40	Praksis	Relevant utdanning
50	Praksis	Tydeleg samanheng mellom opplæring i skule og bedrift
10	Praksis	Utvikle kompetanse på kompetanselæring / læringsmetodikk (dedaktikk)
60	Praksis	Tilgong til relevant utstyr og maskinar i skule
70	Praksis	Tilgong til relevant utstyr og maskinar i bedrift
20	Praksis	Tilrettelegging for gjensidig hospitering/opplæring skule - bedrift
	Praksis	Tilfredsstillar krav som vert stilt i lov, forskrift og læreplan
	Praksis	Legg til rette for å ta vare på miljø (lokalmiljø, arbeidsmiljø)

Vekt	Kategori	Modellen skal beskrive ein skule som legg til rette for...(evalueringskriteriar)
40	Rekruttering	Utdanning av framtidens fagarbeidarar
30	Rekruttering	God positiv framstilling av utdanninga
20	Rekruttering	Tilgong til relevant utstyr og maskinar i skule
10	Rekruttering	Tilgong til relevant utstyr og maskinar i bedrift
	Rekruttering	Legg til rette for berekraft (dimensjonering)

Vekt	Kategori	Modellen skal beskrive ein skule som legg til rette for...(evalueringskriteriar)
10	Kost	Tilgong til relevant utstyr og maskinar i skule
20	Kost	Tilgong til relevant utstyr og maskinar i bedrift
30	Kost	Arealeffektiv modell

Vedlegg C. Overordna strategi HFK - Opplæring

Verksamdomstrategi for Hordaland fylkeskommune 2016-2020

OPPLÆRING

Vi syter for tilbod om opplæring til alle. Målet er å førebu til yrkesliv og høgare utdanning. Vi gir òg opplæring til alle med særskilte behov. Gjennom vidaregåande skular, fagskular, lærlingordning og vaksenopplæring gir vi Hordaland viktig kompetanse.

Opplæringssektoren består av opplæringsavdelinga, dei vidaregåande skulane, fagskulane, Manger folkehøgskule og Hyssingen produksjonsskole. Opplæringsavdelinga består av fire seksjonar. Desse er seksjon for fagopplæring, seksjon for skule, seksjon OT/PPT og seksjon fellestenester.

I tillegg kjem leiling og administrasjon for dei tre regionane: Region Sør/Voss Hardanger, region Sentrum/Nord og region Vest/Sunnhordland.

OVERORDNA MÅL 1

Opplæring skal setje regional kompetanseutvikling på dagsorden og ruste innbyggjarane i Hordaland til å møte framtidige kompetansebehov

Strategiar

- 1.1 Styrkje kunnskapsgrunnet for rette tilbod med rett dimensjonering
- 1.2 Styrkje samhandlinga med kommunane og med regionalt arbeids- og næringsliv

OVERORDNA MÅL 2

Opplæring skal utvikle og sikre utdanningstilbod som er kjenneteikna av heilskap, kvalitet og tenleg organisering og som svarar på behova i arbeids- og næringsliv

Strategiar

- 2.1 Byggje ein framtidretta skule- og tilbodsstruktur med rom for profilerte tilbod og med kapasitet for omstilling

OVERORDNA MÅL 3

Opplæring skal medverke til at elevane og lærlingane utviklar kunnskap, dugleik og haldningar som gjer at dei kan meistre liva sine og delta i arbeid og fellesskap i samfunnet

Strategiar

- 3.1 Sikre god gjennomføring og fagleg kvalitet gjennom tydeleg resultatfokus og systematisk kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling på alle nivå

Vedlegg D. Praksis i skulen i dag (TIP og EL)

Oversikt som viser elevane sin praksis i løpet av 1 skuleår (981 timar fordelt på 38 veker)

Nr	Utdanningstilbod	Dimensjonert for antall elevar (utstyr, rom, materiell, beliggenhet osv):	Fag som inneheld praksis:	Totalt antall timar praksis og % pr. år (antall timar praksis pr. veke varierer løpet av året):
1	Vg1 teknikk og industriell produksjon	45 (3x 15)	YFF – 168t Produksjon – 197t Tekniske ten. – 140t	133t (79%) 152t (77%) 95t (68%)
2	Vg1 elektro	30 (2x 15)	Automatiseringssystem - 140t Elenergisystem - 140t Data og elektronikk - 197t YFF - 168t	114t (81%) 105t (75%) 99t (50%) 168t (100%)
3	Vg2 Automasjon	15	Automatiseringssystem - 337t Elenergisystem – 140t YFF - 253t	152 (45%) 84t (60%) 240t (95%)
4	Vg2 maritime fag	45 (3x 15)	Drift og opera – 113t Skjostek ten. – 140t Dok. og kval - 84t YFF – 253t	57t (50%) 57t (41%) 38t (45%) 220t (87%)
5	Vg2 industriteknologi	15	Produksjon – 197t Rep og ved. – 140t YFF – 253t	114t (58%) 113t (81%) 253t (100%)
6	Vg2 Elenergi	15	Automatiseringssystem - 140t Elenergisystem - 197t Data og elektronikk - 140t Verkesfaglig fordj. - 253t	91t (65%) 114t (58%) 81t (58%) 253t (100%)
7	Vg3 Automasjonsfaget	15	Automatiseringssystem - 645t Elenergisystem - 140t Mekanisk arbeid - 140t	295t (46%) 62t (44%) 137t (98%)
8	Prøvestand for motormannsfaget	5 kandidatar pr. dag		
9	Prøvestande for automatikkfaget	2 kandidatar pr. veke	Praktisk fagprøve 36 t	29t – 80%

Skulen er dimensjonert for 180 elevar. Skulen har internat (25 plassar) og opplæringsfartøy med klasserom (12 personar). Verkstadar/klasserom/verkstadkontor er integrert i kvarandre. Teori og praksis går hand i hand.

Rubbestadneset, 01.02.2016 – Rune Gåsland

Vedlegg E. Oversikt over elever og lære plass

Oversikta er frå avgangskull 2011/2012 til 2016-2017.

Bedrift	Stad	# tilsette (2017)	Lærling frå	Opplærings- kontor	EL	TP	Retning	Fagbrev i
Apply TB	Bømlo, Stord	524	Rubb VGS	HSO	X		Elektrofag	Elektrikerfaget
Askøy VGS	Askøy	30	Rubb VGS	-		X	Teknikk og ind.	Sveisefaget
Atlantic Offshore Crew	Austevoll	161	Rubb VGS	MarOpp		X	Teknikk og ind.	Matrosfaget
Auto Service	Bømlo	21	Rubb VGS	Bilfag.OK		X	Teknikk og ind.	Bilfaget, lette kjøretøy
Bil og motorservice	Bømlo	10	Rubb VGS	Bilfag.OK		X	Teknikk og ind.	Bilfaget, lette kjøretøy
Bremnes Seashore	Bømlo	419	Rubb VGS	OME	X		Elektrofag	Automatiseringsfaget
Bømlo Holding	Stord		Rubb VGS	MarOpp		X	Teknikk og ind.	Matrosfaget
Bømlo Skipsservice	Bømlo	26	Rubb VGS	OME		X	Teknikk og ind.	Industrimekanikarfaget
Bømlotrål	Bømlo	11	Rubb VGS	OME		X	Teknikk og ind.	Matrosfaget
DOF Management	Austevoll	11	Rubb VGS	OK-Austevoll		X	Teknikk og ind.	Motormannfaget
DOF Management	Austevoll	11	Rubb VGS	OK-Austevoll		X	Maritime fag	Motormannfaget
Eidesvik Maritime	Bømlo	382	Rubb VGS	MarOpp		X	Teknikk og prod.	Motormannfaget
Eidesvik Maritime	Bømlo	382	Rubb VGS	MarOpp		X	Teknikk og prod.	Matrosfaget
Eltel Sønnico	Stord	1 210	Rubb VGS	HSO	X		Automatisering	Telekommunikasjon
Finnås Kraftlag	Bømlo	32	Rubb VGS	HSO	X		Elektrofag	Energimontørfaget
FYLKESNES BIL AS	Stord	59	Rubb VGS	Bilfag.OK	X		Elektrofag	Bilfaget, lette kjøretøy
HAUGALAND KRAFT AS	Stord			-	X		Elektrofag	Energimontørfaget
Helle AS	Bømlo	23	Rubb VGS	OME		X	Teknikk og ind.	Rørleggerfaget
HFK	Bergen	5 309	Rubb VGS	-	x		Elektrofag	IKT-servicefaget
Knester AS	Austevoll	1	Rubb VGS	OK-Austevoll		X	Teknikk og ind.	Motormannfaget
KVÆRNER	Stord	2 674	Rubb VGS	YSO		X	Teknikk og ind.	Sveisefaget
KVÆRNER	Stord	2 674	Rubb VGS	YSO	X		Elektrofag	Elektrikerfaget
KVÆRNER	Stord	2 674	Rubb VGS	YSO	X		Automatisering	Automatiseringsfaget
LEIRVIK AS	Stord	306	Rubb VGS	YSO	X		Elektrofag	Aluminiumskonstruksjonsfaget
Lentus Shipping	Bømlo	2	Rubb VGS	OME	X		Elektrofag	Motormannfaget
LOS Elektro	Bømlo	242	Rubb VGS	HSO	X		Elektrofag	Automatiseringsfaget
LOS Elektro	Bømlo	242	Rubb VGS	HSO	X		Elektrofag	Elektrikerfaget
LOS Marine	Bømlo	51	Rubb VGS	OME		X	Teknikk og ind.	Sveisefaget
Moster Elektro	Bømlo	27	Rubb VGS	HSO	X		Elektrofag	Elektrikerfaget
Norled AS	Bergen	1 322	Rubb VGS	MarOpp		X	Teknikk og ind.	Motormannfaget
Seisund AS	Austevoll	20	Rubb VGS	OK-Austevoll	X		Elektrofag	Motormannfaget
Servogear AS	Bømlo	50	Rubb VGS	OME		X	Teknikk og ind.	Industrimekanikarfaget
Siemens avd Bømlo	Bømlo	1 518	Rubb VGS	OME	X		Elektrofag	Automatiseringsfaget
Sjøtroll AS	Bømlo	82	Rubb VGS	OME		X	Teknikk og ind.	Automatiseringsfaget
Sjøtroll AS	Bømlo	82	Rubb VGS	OME		X	Teknikk og ind.	Industrimekanikarfaget
Statoil	Stavanger	18 309	Rubb VGS	-	X		Elektrofag	Elektrikerfaget
Stord kommune	Stord	2 781	Rubb VGS	-		X	Maritime fag	IKT-servicefaget
Trygvason	Bømlo	11	Rubb VGS	OME		X	Teknikk og ind.	Motormannfaget
Wärtsilä Norway	Bømlo	478	Rubb VGS	OME	X		Elektrofag	Tavlemontørfaget
Wärtsilä Norway	Bømlo	478	Rubb VGS	OME	X		Automatisering	Tavlemontørfaget
Wärtsilä Norway	Bømlo	478	Rubb VGS	OME		X	Maritime fag	Industrimekanikar
Wärtsilä Norway	Bømlo	478	Rubb VGS	OME		X	Teknikk og ind.	Industrimekanikar

Vedlegg F. Involverte interessentar

Dei som vart intervjuva i kartlegginga var:

- Asbjørn Mæland, rektor Bømlø VGS
- John Ivar Alvsvåg, avdelingsleiar Rubbestadnes VGS
- Tor Gunnar Halleråker, tillitsvald Utdanningsforbundet + avdelingsleiar Rubbestadnes VGS
- Paul Engseth, opplæringskontoret for mekaniske og elektrofag (OME)
- Lars Egil Vik, prosjektdirektør Servogear, ansvarleg for oppfølging av lærlingar og elevar i bedrifta

Dei som deltok på framtidsverkstaden var:

Namn	Gruppe/organisasjon	Namn	Gruppe/organisasjon
Prosjektgruppe		Kommune, inkl. grunnskole	
Asbjørn Mæland	PG	Nils Otto Espeland	Rådgiver, Moster skule
John Ivar Alvsvåg	PG	Margrethe Eide	Rektor, Hillestveit skule
Lars Egil Vik	PG	Brith A. Hindenes	Rådgivar, Hillesveit skule
Tor Gunnar Halleråker	PG	Madeleine Eidesvik	Elev, Hillestveit skule
Paul Engseth	PG	Knut Eliot Øksnes	Elev, Moster skule
Nina Ingvaldsen	PG, ressurs	Randi Totland	Rådgjevar, Bremnes skule
Tor Ivar Sandvik	PL, PG		
		Bedrifter	
Styringsgruppe		Ann Helen Sætre	Siemens
Rune Gåsland	SG	Torbjørn Egeland-Eriksen	UNITECH
Bjørn Håvard Bjørklund	SG	Odd Ove Jensen	Eidesvik Offshore
Tor Djuve	SG	Solfrid Sønstabø Stavland	Matre maskin
Erling Lodden	SG	Anne Marie Meling	Bremnes Seashore
		Oddgeir Alvsvåg	LOS Elektro
VGS		Inge Fylkesnes Tverrborgvik	LOS Elektro
Wenche Størksen	Avdleiar BØV	Vanja Espeland	Westcon Olvondo
Martin Vedøy	Elevrådsleiar BØV	Anne-Cathrine Aakre	Wärtsilä
Helge Atle Harkestad	Ass.rektor RUV	Torleif Økland	Wärtsilä
Andreas Tislavoll	Rådgivar og lærar RUV		
Arnhild Tveita-Larsen	HVO og lærar RUV		
Ola Steinsland	Lærar RUV		
Rebecca Hildebrandt-Paulin	Ass.rektor BØV		
Eline Nitter	UDF BØV		
Håkon Sjøvoll	Elevrådsleiar RUV		

Dei som deltok i SWOT-analyse var:

- Asbjørn Mæland, rektor Bømlø VGS
- Wenche Størksen
- John Ivar Alvsvåg, avdelingsleiar Rubbestadnes VGS
- Tor Gunnar Halleråker, tillitsvald Utdanningsforbundet + avdelingsleiar Rubbestadnes VGS
- Lars Egil Vik, prosjektdirektør Servogear, ansvarleg for oppfølging av lærlingar og elevar i bedrifta
- Anne Cathrine Aakre, Team Lead Workshop Wärtsilä Norway, ansvarleg for oppfølging av lærlingar og elevar i bedrifta
- Inge Tverrborgvik, avdelingsleiar LOS Elektro, ansvarleg for oppfølging av lærlingar og elevar i bedrifta
- Torleif Økland, Team Lead Workshop Wärtsilä Norway, ansvarleg for oppfølging av lærlingar og elevar i bedrifta

Dei som deltok på workshop-en om fagarbeidaren var:

Namn	Bedrift/skule	Rolle
Lene Pilskog	Atheno	Prosjektleiar
Lars Solberg	Atheno	Styreleiar
Svein Helge Natterøy	Blueday Technology AS	Salgsdirektør
Laila Knarvik	Bremnes Seashore	Salg
Geir Magne Knutsen	Bremnes Seashore	Utviklingssjef
Eirik Svabø	Bremnes Seashore	Driftsleiar
Randi Totland	Bremnes Ungdomsskule	rådgjevar
Kine Maria Aasheim	Bremnes Ungdomsskule	elev
Marte Berntsen	Bremnes Ungdomsskule	Elev
Nora Søvdal	Bremnes Ungdomsskule	elev
Odd Harald Hovland	Bømlo kommune	Ordførar
Vanja Espeland	Bømlo kommune	Personalsjef
Bjørn Håvard Bjørklund	Bømlo kommune	Kommunalsjef
Cecilie Vold	Bømlo Skipsservice	KHMS - Ansvarlig
Kjell Henning Rolfsnes	Bømlo Skipsservice	Driftsleder
Rigmor Sortland	Bømlo vaksenopplæring	Lærar
Asbjørn Mæland	Bømlo VGS	Rektor
Ellen Urangsæter	Bømlo VGS	Elev
Maria Våge Grindheim	Bømlo VGS	Elev
Elisabeth Førre	Bømlo VGS	Lærar
Agnete Lønning Gjøsæter	Bømlo VGS	Elev
Alvhild Halleraker	Bømlo VGS	lærer
Celine Pedersen	Bømlo VGS	Elev
Ragnhild Esperø	Bømlo VGS	Elev
Nikolai Onarheim Grønnevik	Bømlo VGS	Elev
Gunhild Walde Mikkelsen	Bømlo VGS	Rådgjevar
Linda Aga Legøy	Bømlo VGS	Lektor
Erik Tobias Selle	Bømlo VGS	Elev
Magnus Sele	Bømlo VGS	Elev
Mathias Stavland	Bømlo VGS	Elev
Vebjørn Andreas Sele	Bømlo VGS	Elev
Sunniva Teigland	Bømlo VGS	Elev
Børre Lindanger	Eidesvik	Skipsfører
Odd Kåre Mæhle	Eidesvik	Teknisk Inspektør
Erling Lodden	Eidesvik	V.P Human Resources
Brith Aslaug Hindenes	Hillestveit skule	Rådgjevar
Margrethe J. Eide	Hillestveit skule	Rektor
Ola Dahl Andersen	Hordaland fylkeskommune - fagopplæringskontoret	Spesialrådgjevar
Torbjørn Mjelstad	Hordaland fylkeskommune - fagopplæringskontoret	Fagopplæringsssjef
Jarle Mehhammer	Hordaland fylkeskommune - fagopplæringskontoret	Rådgjevar
Ragnhild Ravna Skjærvik	Hordaland fylkeskommune - fagopplæringskontoret	Leiar
Tor Ivar Sandvik	Hordaland fylkeskommune - opplæringsavdelinga	Prosjektleiar
Sissel Øverdal	Hordaland fylkeskommune - opplæringsavdelinga	regionleiar
Rannveig Litlabø	Høgskulen på Vestlandet	Prosjektleiar Ingeniørutdanning i Sunnhordland
Tor Gjøsæter	Ilder	Dagleg leiar
Øyvind Epland	Kværner	Leiar ressursavdeling, Kværner
Jan Lamo	Kværner	Personalleiar elektro
Leif Ottar Heimro	Kværner	Opplæringsleiar, fagarbeidarar
Marius Monsen	LOS Elektro	Elektriker
Inge Tverborgvik	LOS Elektro	Prosjektleder
Jarle Økland	LOS Gruppen	Økonomidirektør
Jakob Særsten	LOS Gruppen	Konsernsjef
Martin Lønning	LOS Gruppen	Eigar
Dag Frode Ådnanes	LOS Marine	Formann plate/sveis
Nils Sætre	LOS Marine	Formann mekanisk
Solfrid Sønstabø Stavland	Matre Maskin	HR Manager
Merete Fjellheim	Moster skule	Rektor
Nils Otto Espeland	Moster skule	Rådgjevar
Knut Eliot Øksnes	Moster Skule	Elev
Jarle Jæger	NELFO / HSO	Daglig leder
Nina Ingvaldsen	NMEC	Dagleg leiar
Helge Hærkestad	Rubbestadnes VGS	Assisterande rektor

Namn	Bedrift/skule	Rolle
John Ivar Alvsvåg	Rubbestadnes VGS	Avdelingsleiar
Rune Gåsland	Rubbestadnes VGS	Rektor
Jørgen Gilje	Rubbestadnes VGS	Elev
Katarina Linnéa Hesjedal	Rubbestadnes VGS	Elev
Martin Sprensen	Rubbestadnes VGS	Elev
Sander Bukkøy	Rubbestadnes VGS	Elev
Ola Steinsland	Rubbestadnes VGS	Lærer
Arnhild Tveita-Larsen	Rubbestadnes VGS	Lærer
Frode Sæverud	Rubbestadnes VGS	Lærer
Andreas Grasdal	Rubbestadnes VGS	Elev
Björg Lidal Ersland	Rubbestadnes VGS	Elev
Rune Indrehus	Rubbestadnes VGS	Lærer
Espen Bore Hollund	Rubbestadnes VGS	Lærer
Håkon Sjøvoll	Rubbestadnes VGS	Elevrådsleiar
Øyvind Halleraker	Rubbestadnes VGS	Lærer
Andreas Stautland	Rubbestadnes VGS	Elev
Endre Olson	Rubbestadnes VGS	Elev
Tor Gunnar Halleraker	Rubbestadnes vgs./utdanningsforbundet	Lærer/hovedtillisvald
Gro Jensen Gjerde	Samarbeidsrådet for Sunnhordland	Dagleg leiar
Lars Egil Vik	Servogear	Prosjektsjef
Majid Grcic	Servogear	Kvalitetskoordinator
Tor Djuve	Servogear	Medlem Styringsgruppa
Terje Husa	Servogear	Driftsleder/Prod.sjef
Morten Haldorsen	Siemens	Lærning
Kjetil Lothe	Sjøtroll Havbruk AS, avd. Brandasund	Avdelingsleiar Teknisk
Monica Urang	Sjøtroll Havbruk AS, avd. Brandasund	Personalleiar
Astrid Haugland	Stord VGS	rektor
Hermod Kirkeli	Stord VGS	Yrkesfagleg koordinator
Erik Henneli	Stord VGS	Avdelingsleiar
Jan Ove Morlandstø	Tubilah - kveiteoppdrett	Dagleg leiar
Gunnar Birkeland	UNITECH Offshore AS	VP R&D
Arne Birkeland	Westcon Group	Konserndirektør
Rune Sortland	Westcon Olvondo	Production Lean engineer/CNC-operatør
Trygve Uddu	Westcon Olvondo	HR & kvalitet
Hans-Petter Nesse	Wärtsilä Norway AS	Administrerende Direktør
Torleif Johan Økland	Wärtsilä Norway AS	Teamleder
Kjetil Sjursen	Wärtsilä Norway AS	Praktisk ansvar - lærlinger i Workshop
Stein-Erik Vorland	Wärtsilä Norway AS	Service Koordinator
Jan Istvan Vørås	Wärtsilä Norway AS	Team Leader
Tobias Totland	Wärtsilä Norway AS	Tavlemontør Lærning
Kjetil Aga Gjøsæter	Wärtsilä Norway AS	HR Manager
Odd Robberstad	Wärtsilä Wichman Veteranlaget	Pensjonert serviceingeniør

Vedlegg G. Stikkord til kartlegging

Dagens organisering av den yrkesfaglege opplæringa på skulen

Fordelar

Ulemper

Stikkord:

- YFF – yrkesfagleg fordjuping
-- Vurdering for læring når elev er ute i bedrift?
- Samarbeid mellom lærarane (effekt?)
- Vurderingspraksis på skulen?
- Tverrfagleg samarbeid | FYR-arbeid – yrkesretting av fellesfag

Dagens klasseromsundervisning

- Organisering, relevans mot yrkesfaglege programfag, FYR

Fordelar

Ulemper

Dagens verkstad for opplæring

- Tilstand, areal, maskinpark, førebuing til utplassering/læretid

Fordelar

Ulemper

Dagens kompetanse på skulen

Kven er lærarar på Rubb VGS i dag? Kva bakgrunn har dei?

Skulen sitt system for kompetanseutvikling (kompetanseplan)?

Lærarane sin kompetanse og behov for kompetanseutvikling – samarbeid med arbeidslivet lokalt om kompetanseutvikling?

Arbeid med kvalitet i skulen

Kvalitet i dei ulike delane av opplæringsløpet. Kva kjenneteiknar skulen sitt arbeid med...

- Kartlegging ved oppstart Vg1. Fagleg, sosialt... Overføringsmøte med ungdomsskulen?
- Oppfølging av elevane sitt læringsutbytte undervegs i Vg1 og Vg2.
- Elevvurdering ute i bedrift (YFF/programfag)
- Sluttvurdering Vg2 – kvalitetssikring av at elevane har eit breitt vurderingsgrunnlag – har eleven eit godt grunnlag for vidare læring og utvikling i læretida? Har eleven dei faglege og sosiale føresetnadane som bedriftene etterspør av ein lærling?
- Fag som blir ei barriere for elevane (jf. MAT)?
- Har skulen vidare kontakt med elev/lærling etter avslutning av Vg2?

Internat

Fordelar

Ulemper

Samhandling med bedrift – lokalt læreplanarbeid

Fordelar og ulemper med samarbeidet bedrift – Rubb VGS i dag?

Har skulen eit samarbeid med bedrift som går på lokalt læreplanarbeid? Kjenneteiknast av..?

Fordelar og ulemper med utdanningstilbodet RUV har i dag?

(Kor mykje av det praktiske opplæringsarbeidet må vere gjennomført på skulen før elev kjem til bedrift?)

Samhandling med bedrift – lære plass

Fordelar

Ulemper

- Kva system har skulen for å hjelpe elevar til å skaffe seg lære plass?
- Korleis arbeider skulen for å sikre overgang frå Vg2 til lære?
- Omfang elevar som vel Vg3 påbygg?

Samhandling med ungdomsskular

Korleis samarbeider ein i dag med ungdomsskulen om overgang grunnskule VG1?

Samhandling med fagskule/høgskule/universitet

Korleis arbeider ein i dag med å legge til rette for at elevar er førebudd til ev. høgare utdanning?

Rekruttering

Korleis arbeider ein med rekruttering til yrkesfagleg utdanning i dag?

Korleis samarbeider skule og arbeidsliv om rekrutteringa?

Betydinga av lokal yrkesfagleg utdanning tett på arbeidslivet

Fordelar

Ulemper

Vedlegg H. Initiell kartlegging av verktøy og maskinar i bedrift

Basisutstyr

Verktøy/maskin/utstyr	Aldersgrense	Krav til kurs/sertifisering	Antall tilgjengeleg i bedrift	Finnes det i skulen i dag?
Meggara	Nei	Nei	4	I skule, avd. elektro
Mykje handverktøy	18 år	Krav om dokumentert opplæring	3	I skule, avd. maskinering
Sveise apparat	Nei	Nei	3	I skule, avd. maritim
Mekanisk verkstad	Nei	Nei	3	I skule, avd. elektro
1000V koffert	Nei	Nei	3	I skule, avd. elektro
Div. multimeter	Nei	Nei	3	I skule, avd. elektro
WIN (Westcon Information System) ERP	Nei	Nei	2	
2 Tig. sveis	Nei	Nei	2	I skule, avd.sveis/montering
Flaskesett, skjærebrenning	Nei	Nei	2	I skule, avd. maritim
Strømforsyningar	Nei	Nei	2	I skule, avd. elektro
Eurotester, megger	Nei	Nei	2	I skule, avd. elektro
Mykje el. Handverktøy	Nei	Nei	2	I skule, avd. elektro
Sandblåser kabinett	18 år	Krav om dokumentert opplæring	1	I skule, avd.sveis/montering
Iduksjonsvarmer (lagervarmer)	18 år	Krav om dokumentert opplæring	1	
Sliperom	18 år	Krav om dokumentert opplæring, kurs	1	I skule, avd.sveis/montering
Traverskraner	18 år	Krav om dokumentert opplæring, kurs	1	
NDT MT, PT, Vis	18 år	Krav om dokumentert opplæring, kurs	1	
8 Sveiseapperat	Nei	Nei	1	I skule, avd.sveis/montering
2 manuelle plateknekker	Nei	Nei	1	I skule, avd.sveis/montering
Flaskesett	Nei	Nei	1	I skule, avd.sveis/montering
Sliperom	Nei	Nei	1	I skule, avd.sveis/montering
Mykje handverktøy	Nei	Nei	1	I skule, avd. maskinering
Hydraulisk presse	Nei	Nei	1	I skule, avd. maritim
Mig sveis	Nei	Nei	1	I skule, avd. maritim
Oscilloskop	Nei	Nei	1	I skule, avd. elektro

Enkle produksjonsmaskinar (robotarm, 3D-print)

Verktøy/maskin/utstyr	Aldersgrense	Krav til kurs/sertifisering	Antall tilgjengeleg i bedrift	Finnes det i skulen i dag?
Sveiserobot	18 år	Krav om dokumentert opplæring, kurs	1	
3D printer	Nei	Nei	1	I skule, avd. maskinering

Manuelle maskinar (fres, dreiebenk)

Verktøy/maskin/utstyr	Aldersgrense	Krav til kurs/sertifisering	Antall tilgjengeleg i bedrift	Finnes det i skulen i dag?
Boremaskiner/søyleboremaskin	18 år	HMS, Krav om dokumentert opplæring	2	
Delevaskemaskin	18 år	Krav om dokumentert opplæring	2	I skule, avd. maritim
Band sag og kald sag	Nei	Nei	2	I skule, avd. maskinering
Dreiebenk	Nei	Nei	2	I skule, avd. maritim
Delevaskemaskin	Nei	Nei	2	I skule, avd. maritim
Dreiebenkar	Nei	HMS, Krav om dokumentert opplæring	1	I skule, avd. maskinering
Fresar	Nei	HMS, Krav om dokumentert opplæring	1	I skule, avd. maskinering
Sager	Nei	HMS, Krav om dokumentert opplæring	1	I skule, avd. maskinering
Dreiebenkar	18 år	HMS, Krav om dokumentert opplæring	1	I skule, avd. maskinering
Fresar	18 år	HMS, Krav om dokumentert opplæring	1	I skule, avd. maskinering
Sager	18 år	HMS, Krav om dokumentert opplæring	1	I skule, avd. maskinering
Chris marin maskiner/ventilslipemaskiner.	18 år	HMS, Krav om dokumentert opplæring	1	
7 manuelle dreiebenker	Nei	Nei	1	I skule, avd. maskinering
4 boresøyler	Nei	Nei	1	I skule, avd. maskinering
Fres	Nei	Nei	1	I skule, avd. maritim
Kaldsag	Nei	Nei	1	I skule, avd. maritim

Maskinar spesialtilpassa produksjon og produkt

Verktøy/maskin/utstyr	Aldersgrense	Krav til kurs/sertifisering	Antall tilgjengeleg i bedrift	Finnes det i skulen i dag?
Hydraulisk verktøyjekk, hytorc, hydraulikkpresse,	18 år	HMS, Krav om dokumentert opplæring	2	I skule, avd. elektro
Elektrobedøver for fisk		Internopplæring	2	
Sløyemaskiner		Internopplæring	2	
Filetmaskin		Internopplæring	2	
Trimmemaskin		Internopplæring	2	
Skinne-maskin		Internopplæring	2	
Ismaskiner (tørris, is)		Internopplæring	2	
Robotarmer for pallettering		Internopplæring	2	
Spesialmaskiner (eigenutv.) for sentrere propellblad/rette propellakslinger	18, kan søke disp.	HMS, Krav om dokumentert opplæring	1	
3 Turboar	18 år	Krav om dokumentert opplæring, kurs	1	I skule, avd. maritim
Stunn & bleed maskin (bløggemaskin)		Internopplæring	1	
Hodekappe maskin		Internopplæring	1	
Fleicut (skjæremaskin)		Internopplæring	1	
Diverse pakke og ettikeringsmaskiner		Internopplæring	1	
Vakumeringsmaskiner		Internopplæring	1	
EB Maskin (elektronstrålesveis)		Krav om dokumentert opplæring	1	
Vakumeringsanlegg for oljefylling av kabler		Internopplæring	1	
Kalibrert trykkestingsutstyr	Nei	Krav om dokumentert opplæring	1	

Mindre styrte maskinar

Verktøy/maskin/utstyr	Aldersgrense	Krav til kurs/sertifisering	Antall tilgjengeleg i bedrift	Finnes det i skulen i dag?
Traverskran	18 år	Krav om dokumentert opplæring	2	I skule, avd.sveis/montering
Nødgenerator	Nei	Nei	2	I skule, maskinromslab
5 akser CMM måler			1	
Traverskran	Nei	Nei	1	I skule, avd.sveis/montering

Større styrte maskinar og maskineringscenter

Verktøy/maskin/utstyr	Aldersgrense	Krav til kurs/sertifisering	Antall tilgjengeleg i bedrift	Finnes det i skulen i dag?
5 freser - store dimensjoner			2	
9 dreiebenker - store dimensjoner			2	
Dreiesenter (Doosan Puma 700 1LY) for propellblad, aksling, ror	18, kan søke disp.	HMS, Krav om dokumentert opplæring	1	
Fresesenter (MTE 32KT/K20) for propellblad ev. anna	18, kan søke disp.	HMS, Krav om dokumentert opplæring	1	
CNC rørbøying			1	
Varmeovn			1	
Sager			1	
Testtrigg type 100, 1400 Bar vanntrykk			1	
Cladding			1	

Utstyr for demonstrasjon/opplæring

Verktøy/maskin/utstyr	Aldersgrense	Krav til kurs/sertifisering	Antall tilgjengeleg i bedrift	Finnes det i skulen i dag?
Div. PLS	Nei	Nei	2	I skule, avd. elektro
Div. Frekvensomformere	Nei	Nei	2	I skule, avd. elektro
Hydraulikk rom	Nei	Nei	1	I skule, avd. maritim
Div. el. Asynkronmotorer	Nei	Nei	1	I skule, avd. elektro
8 innbrudds alarmanlegg	Nei	Nei	1	I skule, avd. elektro
8 Adgangskontroll (nytt)	Nei	Nei	1	I skule, avd. elektro
8 Brannalarmanlegg	Nei	Nei	1	I skule, avd. elektro
Diverse starteskap	Nei	Nei	1	I skule, avd. elektro
Frekvensomformere,	Nei	Nei	1	I skule, avd. elektro
Diverse PLS	Nei	Nei	1	I skule, avd. elektro
8 Frekvensomformara	Nei	Nei	1	I skule, avd. automasjon
16 PLS øvingsstasjoner	Nei	Nei	1	I skule, avd. automasjon
2 Transportband med diverse utstyr montert	Nei	Nei	1	I skule, avd. automasjon
6 Simatic HMI stasjoner (S7)	Nei	Nei	1	I skule, avd. automasjon

Anna utstyr

Verktøy/maskin/utstyr	Aldersgrense	Krav til kurs/sertifisering	Antall tilgjengelig i bedrift	Finnes det i skulen i dag?
Hyperbarisk trykktanker		Internopplæring	1	
Mikroskop		Internopplæring	1	
Temperatur kalibreringsbad		Internopplæring	1	
Klimaskap		Internopplæring	1	
Trykktestings rom		Internopplæring	1	
Helium leak testere		Internopplæring	1	
ESS shaker		Internopplæring	1	
Fronius inlay welder		Krav om dokumentert opplæring	1	
TIG sveiseapparat		Krav om dokumentert opplæring	1	
Dreiebenk		Internopplæring	1	
Fres		Internopplæring	1	
Boresøyle		Internopplæring	1	
Kaldsag		Internopplæring	1	
Delevaskemaskin		Internopplæring	1	
Hydraulisk presse		Internopplæring	1	
Flaskesett, skjærebrenning		Internopplæring	1	

Vedlegg I. SWOT-analyse

Dagens skule med læreplass

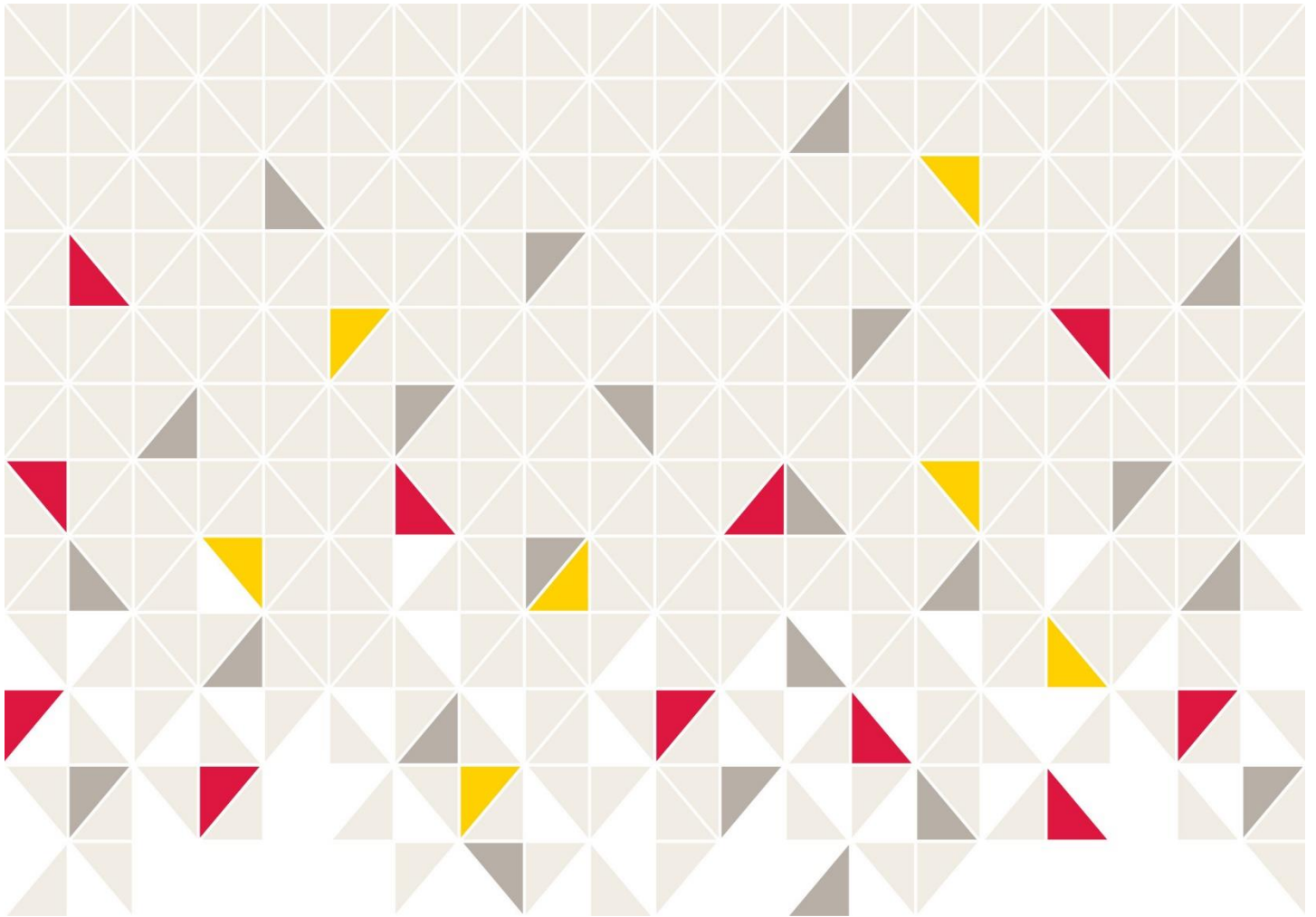
STYRKAR	Bedrift sitt perspektiv: Fagleg kvalitet og breidde - elevar har eit godt grunnlag i dag når dei kjem frå skulen til bedrift i dag Elevene veit kva dei vil og har eit mål Bedrift kan forme arbeidstakar Elev sitt perspektiv (QA med elev): Djupare kjennskap til yrket dei har læretid i, i den bedriften, kulturen Modningsprosess, disiplin, danning God oppfølging Skaffe seg nettverk Motivasjon Fagleg kvalitet Samfunnsperspektiv: Får praktisk innsikt, arbeidstrening, lærer å førehalde seg til kollegaer Eleven vert kvalifisert til eit yrke	Bedrift sitt perspektiv: Det kan vere vanskeleg å få fristilt nok tid til å følge opp lærlingen Det kan vere vanskeleg for bedrifta å gje tilstrekkeleg breidde i læretida Elev sitt perspektiv (QA med elev): Oppfølginga på læreplassen er svært personavhengig Om ting ikkje fungerer på ein arbeidsplass, er det ikkje alle bedrifter som har eit apparat som følgjer ting opp, og det er heller ingen fagopplæringskontor som har denne oppgåva «tett på» forutan MarOpp Får ikkje nok breidde i utdanninga Samfunnsperspektiv: Læreplassar kan gje eit for snevert fagfelt, slik at fagarbeidaren ikkje bli kvalifisert til eit yrke Skuleperspektiv Skulen veit lite kva som skjer med eleven etter skulen Skulen får ingen tilbakemeldingar frå læretida frå bedrift i forbetring av utdanninga som skjer i skulen	SVAKHEITAR
	Bedrift sitt perspektiv: Om ein vekslar mellom fleire bedrifter i læretida, vil ein få arbeidssøklarar med breiare kompetanse Elev sitt perspektiv (QA med elev): Veksle mellom fleire bedrifter, for å få meir breidde Samfunnsperspektiv: Om ein vekslar mellom fleire bedrifter, aukar det eleven sin moglegheit for arbeid	Bedrift sitt perspektiv: Konjunkturavhengighet og sysselsettingssituasjonen – påverkar evna til fagopplæring og oppfølging i bedrifta Elev sitt perspektiv (QA med elev): Konjunkturavhengighet og sysselsettingssituasjonen	

Dagens skule med utplasseringsperiodar (praksis gjennom YFF)

STYRKAR	Bedrift sitt perspektiv: Får kjennskap til elevane – sjå nye arbeidstakarar Elev sitt perspektiv (QA med elev): Får kjennskap til faget, og betre forståing når dei kjem tilbake til teoriundervisninga Meir motiverte til å jobbe med skulen Får vist seg fram til bedrift – lettare få jobb Får meir informasjon om dei ulike oppgåvene ein kan utføre på ein arbeidsplass Samfunnsperspektiv: Skule/lærarar oppnår kontakt med næringsliv Skuleperspektiv Nokre elevar modnast veldig under praksis (kanskje spesielt maritimt som har lengre praksisperiode, 3 – 5 veker) Skule/lærarar oppnår kontakt med næringsliv	Bedrift sitt perspektiv: Når elevar kjem ut i fagpraksis, vil alder begrense kva dei kan gjere – meir reingjering og rydding enn spennane arbeidsoppgåver Elevar i praksis får kanskje ikkje nok oppfølging - vanskeleg å binda opp folk til oppfølging Personavhengig i bedrift kva oppfølging ein får, og kor gode dei er til å motivere eleven Nokon har arbeidsstad hos kunde – utfordring at det ikkje er plass i bil til å ta elev med Transport til praksisbedrift kan vere problem for dei utan førarkort/tilgong til moped/ bil Elev sitt perspektiv (QA med elev): Nokre skular sender elevar ut ein dag i praksis, og då vert arbeidet oppstykket, og ein får ikkje sjå heilskapen i arbeidet Får bedriften kjedelege og/eller mindre meningsfylte oppgåver, kan dei bli demotiverte og uengasjerte, og får ikkje støtte til teorien Skuleperspektiv Nokre programfag må ein finne læreplassar i heile Hordaland i «konkurransen» med andre skular, noko som gjer det krevjande Kvar lærar sit på si tue og må fikse praksisplass – avhengig av læraren sitt nettverk	SVAKHEITAR
	Bedrift sitt perspektiv: Faste tider for utplassering, slik at bedriften kan komme med ønskjer og skulen planlegge deretter Elev sitt perspektiv (QA med elev): Får innsikt i fleire yrke på eit tidlegast mogleg tidspunkt, som dei ikkje er klar over Skuleperspektiv: Skule får tettare forhold til næringsliv og utviklar nettverket sitt	Bedrift sitt perspektiv: Bedrift har ikkje pedagogar eller tilsvarande som følgjer opp elev, og klarar ikkje handsame elevar som slit, godt nok Elev sitt perspektiv (QA med elev): Umotiverte elevar og umodne elevar som treng tett oppfølging, kan ramle ut av skulen grunna manglande kontroll Samfunnsperspektiv: Umotiverte elevar og umodne elevar som treng tett oppfølging, kan ramle ut av skulen grunna manglande kontroll	

Framtidas skule med meir praksis i bedrift

STYRKAR	Bedrift sitt perspektiv: Tilpasse opplæring etter behov, forma eleven etter bedrifta sitt behov Tidlegare spissing Elev sitt perspektiv (QA med elev): Får tilgong til meir moderne utstyr og variert maskinpark Breiare plattform, forutsatt at dei får besøke ulike verksemder Meir reelle arbeidsoppgåver Lærer seg bedriftskultur i praksis Skaffar seg nettverk og kontaktar Får snarar yrkesidentitet Samfunnsperspektiv: Skuleperspektiv Skulen får kunnskap om kva som er aktuelt i næringslivet Sparar areal/kost på skulen	SVAKHEITAR
MOGLEGHEITAR	Bedrift sitt perspektiv: Bedrift får vere med å påverka utdanninga i større grad Bedrift får fleire unge, kreative auger inn i bedrift det dagleg Elev sitt perspektiv (QA med elev): Aukt kompetanse, høgare nivå på elevane(?) – meir variert praktisk Tettare band med fleire vaksne (i bedrift) Skuleperspektiv Pedagogar må følgje dei opp og tilrettelegge – får meir innsikt og oversikt over kva som skjer i bedrift Kan kurse bedrifter i t.d. bruk av traverskranar	TRUSLAR

**HORDALAND
FYLKESKOMMUNE**

Agnes Mowinckels gate 5
Postboks 7900
5020 Bergen
Telefon: 55 23 90 00
E-post: hfk@hfk.no
www.hordaland.no

Hordaland fylkeskommune har ansvar for å utvikle hordalandssamfunnet. Vi gir vidaregåande opplæring, tannhelsetenester og kollektivtransport til innbyggjarane i fylket. Vi har ansvar for vegsamband og legg til rette for verdiskaping, næringsutvikling, fritidsopplevingar og kultur. Som del av eit nasjonalt og globalt samfunn har vi ansvar for å ta vare på fortida, notida og framtida i Hordaland. Fylkeetinget er øvste politiske organ i fylkeskommunen.

NotatDato: 14.01.2019
Arkivsak: 2014/10030-128
Saksbehandlar: torsan12

Til:	Yrkesopplæringsnemnda Utval for opplæring og helse Fylkesutvalet Fylkestinget
Frå:	Fylkesrådmannen

Løypemelding samarbeidsprosjekt Nordhordland

Med bakgrunn i fylkestingsvedtak (FT 4. oktober 2016, sak 72/16 og FT desember 2016, sak 91/16) starta fylkesrådmannen opp arbeid med samarbeidsprosjekt i Nordhordland for å utvikle og prøve ut nye undervisningsformer der meir av den praktiske undervisninga blir gjort ute i verksemdene.

Samarbeidsprosjektet skal i dialog med næringslivet også bidra til å få fram kunnskapsgrunnlag i høve til behov for nyinvesteringar ved å sjå på praksisopplæring og bruk av verkstadareal i skule og bedrift.

Denne løypemeldinga viser aktuelle aktivitetar og erfaringar i prosjektet frå januar til desember 2018.

Fasar og aktivitetar i prosjektet

Utviklingsfase	Hausthalvåret 2017
Prioritere og koordinere samarbeidsområde ut frå skulane sine utviklingsplanar og ut frå Nordhordland Regionråd og Nordhordland Næringslag sine mål og strategiar	
Synleggjere og dele gode erfaringar med samarbeidet skule-arbeidsliv i Nordhordland	
Utarbeide årleg aktivitetsplan med felles mål skule og arbeidsliv, m.a. for Yrkesfagleg fordjuping	
Fordele utdanningsprogram som er med i prosjektet mellom Knarvik vgs og Austrheim vgs og avklare deltaking/bidrag frå arbeidslivet i prosjektet	
Motivere, involvere og engasjere bedrifter i samarbeidet, m.a. felles workshop mellom skulane og bedrifter (nov. -17)	
	Skuleåret 2017/18
Vurdere modellar for å organisere fag- og yrkesopplæring der meir av undervisninga skjer ute i bedrift	
Følgje opp arbeid med samfunnskontrakt, rammer for samarbeidsavtalar og skriftlege avtalar mellom skular og arbeidsliv	

Avklare deltaking i internasjonalt prosjekt (Erasmus+) i samarbeid med regionalavdelinga, om utvikling av regionale senter (oppstart des. -17)	
Utprøvningsfase	Skuleåra 2018/19 og 2019/20
Prøve ut modellar for praktisk undervisning ute i verksemdene etter avtalar med bedrifter knytt til TIP og BA (med undervegsevaluering)	
Planlegge og gjennomføre kurs og kompetanseutvikling / hospitering knytt til aktuelle modellar for utprøving	
Henta frå prosjektplan	

Utviklingsfasen - skuleåret 2017/18

Tidleg i prosjektet var det einigheit blant deltakande aktørar i prosjektet at dei alternative modellane skulle basere seg på ordinær fag- og timefordeling, dvs. at ein ikkje skulle søkje å flytte på fag mellom trinn. Det gjorde det mogleg å kome raskt i gong med planlegging og implementering av modell. Samstundes var det ei vurdering at det er enklare å overføre alternative opplæringsmodellar som blir organisert innanfor ordinær fag- og timefordeling.

Det blei lagt til grunn at modellane skulle prioritere innhald og kvalitet, samarbeid mellom skule og bedrift, t.d. gjennom yrkesretting av fellesfag og programfag. Modellane skulle vidare inkludere lengre praksisperiodar. Vidare var utgangspunktet at ein av modellane skulle starte på Vg1.

I løpet av tidleg vår 2018 valde skulane ut kva utdanningsprogram dei skulle gjennomføre modellane på, samt trinn og involvering av personalet på skulane og aktuelle bedrifter.

Det blei avgjort at Knarvik vgs testar ut alternative undervisningsformer på Teknisk og industriell produksjon (TIP), og Austrheim vgs på Bygg- og anleggsteknikk (BA).

Skulane inviterte aktuelt arbeidsliv til ein felles workshop i februar 2018 for idemyldring rundt korleis organisere nye undervisningsformer. 17 bedrifter deltok, og var positive og såg moglegheitene som ligg i at elevane får meir praksis ute i verksemdene.

Denne felles samlinga blei vidare følgt opp av begge skulane, med dialog kvar for seg med aktuelle bedrifter innan høvesvis TIP og BA.

Innhald i møta med bedriftene var i stor grad knytt til praktiske problemstillingar rundt korleis organisere ei opplæring med meir praksis ute i bedriftene, som

- Alternative opplæringsmodellar – fordeling av praksis i skule og bedrift
- Konkretisere samarbeidsavtalar
- Vurdering for læring – korleis sikre ein god vurderingspraksis når eleven er i praksis i bedrift
- Fråværsføring

• Vurdere modellar for å organisere fag- og yrkesopplæring der meir av undervisninga skjer ute i bedrift

Grunnlaget for organisering og gjennomføring av alternative undervisningsformer er basert på eksisterande og veletablerte strukturar for samarbeid mellom skule og arbeidslivet i regionen. I tillegg ligg samarbeids- møte knytt til prosjektet til grunn for koordinering og planlegging av praktisk gjennomføring av auka praksisopplæring i bedrift.

I samarbeid med bedriftene har begge skulane vedteke opplæringsmodellar basert på at elevane har periodevis opplæring på skulen og i bedrift. Dette er i tråd med bedriftene sine ønskje og vil gi elevane ei

meir heilskapleg opplæring. Vurdering i faga blir gjort i samarbeid mellom elev, skule og bedrift, der bedriftene i sterkare grad vil bli invitert inn i diskusjon om karakter. Det fordrar eit forpliktande samarbeid mellom faglærar og instruktør. Det blir også sett opp samarbeidsmøte mellom skule og bedrift om læreplanarbeid.

Opphøveleg var det planlagt at ein av modellane skulle starte på Vg1. I dialog med bedriftene blei det likevel klart at det var ønskeleg å teste ut begge modellane på Vg2. Vurderinga blei gjort på bakgrunn av at elevane då har eit betre fagleg grunnlag for å delta i bedrifta sin produksjon, og truleg er litt meir modne og klar for lengre praksisperiodar enn kva tilfellet er for ein elev på Vg1.

Modellane er noko ulikt organisert i form av mengde av opplæringa som skjer i høvesvis skule og bedrift. Oversikt over utplasseringsveker er skissert under.

Lærarane sine roller ved meir utplassering i bedrift blir lik den som dei i dag har i yrkesfagleg fordjuping (YFF). Når elevane er i praksis i bedrift, er også lærar ute i bedrift etter oppsett plan. Oppgåver er t.d. dialog om innhald i opplæringa, vurdering, ev. behov for rotasjon i praksisbedrift for å fylle læreplanmåla. Denne dialogen går mellom lærar, elev og bedrift.

For å få til ei god undervegsevaluering nyttar Knarvik vgs i dag Google docs som verktøy for elevane til å skrive logg. Dette skjer undervegs medan elevane er i praksis, og gir god samhandling mellom elev og lærar. Loggen er vidare grunnlag for dialog mellom elev, lærar og bedrift medan lærar besøker elev i praksis. Dette er også døme på erfaringar i prosjektet som er direkte overførbare til Austrheim vgs, jf. mål i prosjektplan om å synleggjere og dele gode erfaringar.

- **Følgje opp arbeid med samfunnskontrakt, rammer for samarbeidsavtalar og skriftlege avtalar mellom skular og arbeidsliv**

Det er i varierende grad skrive avtalar om praksisopplæring mellom skule og bedrift i dag, då skulane har regelmessige møte med bedriftene om gjennomføring av modellane. Det har likevel ein verdi å skrive avtalar noko også NHO har peika på. Til grunn for det vidare arbeidet ligg at det i det minste skal skrivast avtalar for utplassering gjennom faget yrkesfagleg fordjuping (YFF).

- **Prøve ut modellar for praktisk undervisning ute i verksemdene etter avtalar med bedrifter knytt til TIP og BA (med undervegsevaluering)**

Knarvik vgs organiserer opplæringa gjennom å legge alle timane i YFF, og nokre av timane i programfaget produksjon ut i bedrift. Samanlikna med korleis skulen har organisert opplæringa tidlegare, betyr dette ein auke i opplæring i bedrift på tre veker i løpet av skuleåret.

Bedriftene i regionen tar i mot elevar frå fleire skular. Ved ein auke i praksisopplæring i bedrift gir det ein auka belastning på bedriftene, noko som krev eit tydeleg samarbeid også mellom skulane på utplasseringsperiodar, slik at belastninga på bedriftene ikkje blir for stor. Det er planlagt eit evalueringsmøte i etterkant av utplasseringsvekene dette skuleåret for saman å vurdere erfaringar og gjere eventuelle justeringar framover.

Austrheim vgs organiserer opplæringa gjennom å legge alle timane i YFF og programfaget produksjon ut i bedrift. Samanlikna med korleis skulen har organisert opplæringa tidlegare, betyr dette ein auke i opplæring i bedrift på sju veker i løpet av skuleåret.

Austrheim vgs har mange potensielle samarbeidsbedrifter, og elevane er fordelt over mange bedrifter, som regel berre ein elev per bedrift.

Oversikt over utplasseringsveker for Knarvik vgs og Austrheim vgs

Skule	Vekenummer - periode i bedrift		Tal veker i bedrift
	2018	2019	Skuleåret 2018/19
Knarvik vgs	43-46	4-8	9
Austrheim vgs	44-48	3-6 12-15	13

Erfaringar så langt knytt til alternative undervisningsformer

Felles tilbakemeldingar frå skulane er at modellane gir ei fagleg betre opplæring enn kva tilfellet hadde vore om all opplæring hadde gått føre seg i skulen. Elevane veks både fagleg og sosialt gjennom praksisperioden, og ei tett oppfølging av elevane er eit suksesskriterium både for skule og bedrift.

Når meir opplæring er konsentrert ute i bedriftene, betyr det at fellesfaga også blir konsentrert når elevane har opplæring på skulen. Skulane gjennomfører derfor eit blokkdagsystem.

Austrheim vgs melder at dei inneverande år ikkje har sett inn noko ekstraundervisning, sidan blokkdagane gir rom for dybdelæring og god fagleg oppfølging. Lærarane gir gode tilbakemeldingar på effekten denne ordninga gir på elevane sitt læringa utbytte.

Ei utfordring med å organisere opplæringa gjennom blokkdagar er at ein elev raskt kan overstige 10 prosent fråvær. Dokumentasjon ved fråvær er derfor særskilt viktig.

Modellane blir brukt aktivt av begge skulane i marknadsføring av eigne tilbod.

Kunnskapsgrunnlag – prosjekt næringslag/regionråd og regionalavdelinga

Hordaland fylkeskommune har løyvd inntil kr 500 000 til prosjektet **Næringsutvikling i Nordhordland** frå budsjettet for Handlingsprogram for nærings- og samfunnsutvikling i Hordaland.

Målet med prosjektet er å få fram kunnskapsgrunnlag om behov for fagtilbod, dimensjonering og behov for kompetanse og arbeidskraft i Nordhordland, minst fram til 2030.

Næringslivets behov for framtidig kompetanse – det dei vil trenge for å kunne utvikle seg - og det offentlege sitt behov for kompetanse er viktig å få kunnskap om, slik at m.a. dei vidaregåande skulane kan bidra til leveranse. Dette prosjektet skal få fram eit kunnskapsgrunnlag om næringslivet og regionen sitt behov for framtidig fagtilbod, kompetanse og arbeidskraft i Nordhordland og Gulen. Prosjektet er eit samarbeid mellom næringslivet i regionen ved Nordhordland Næringslag og Regionrådet i Nordhordland ved Nordhordland Utviklingsselskap IKS. Dette er eit prosjekt som også skal legge grunnlag for ei utvikling og styrking av eksisterande og nye samarbeidsrelasjonar mellom næringsliv, offentlig sektor og skulane i regionen. Arbeidslivet sitt behov for arbeidskraft og kompetanse skal vere avgjerande for både å styrke omstillingsbehov og dimensjonering.

Resultata av utreiinga vil bli gitt ut i ein rapport som blir gjort allment tilgjengeleg. Den vil tentativt innehalde eit ca. 10-siders samandrag og om lag 60 sider tekst. Rapporten blir gitt ut digitalt.

Universitetet i Bergen ved institutt for geografi leiar prosjektet. Teamet er sett saman av professor økonomisk geografi Grete Rusen (prosjektleiar), Gro Marit Grimsrud (Uni Rokkan) og Kari Elida Eriksen (UiB).

Universitet i Bergen har planlagt ein presentasjon av førebels rapport primo februar.

Prosjektet skal koordinerast med andre kompetanserelaterte prosjekt i Nordhordland («Right skills for the right future» - Hordaland fylkeskommune, «Drivers of regional economic restructuring» Høgskulen på

Vestlandet, «Pendler-prosjektet» - Hordaland fylkeskommune, «Sustainable development of urban centers with active involvement of VET» -Hordaland fylkeskommune, «Plan for samarbeidsprosjekt skule-arbeidsliv» - Hordaland fylkeskommune).

Hordaland fylkeskommune v/seksjon for forskning, internasjonalisering og analyse vil kunne dekke eventuelle meirkostnader knytt til å utvide det geografiske nedslagsfeltet for desse dataa til resten av fylket.

Evaluering

Prosjektet skal i løpet av skuleåret 2019/20 evaluerast i tråd med oppsette milestolpar i prosjektplan. Regionalavdelinga v/seksjon for forskning, internasjonalisering og analyse har tatt oppdraget med å evaluere prosjektet, og tek sikte på å starte evalueringa hausten 2019.

Oppsummering og evaluering (kunnskapsgrunnlag)	Skuleåret 2019/20
Oppsummere erfaringar og evaluere dei modellane for undervisning/ praksisopplæring som har vore prøvde ut i prosjektet	
Drøfte grunnlag for fagtilbod og dimensjonering av vidaregåande opplæring ut frå behov for kompetanse og framtidig fagtilbod ved dei vidaregåande skulane i Nordhordland behov for arbeidskraft, framtidige næringar og kompetansebehov i regionen	
Vurdere bruk av verkstad/bedrift for meir praktisk undervisning i verksemdene (behov og omfang)	
Vurdere konsekvensar og mogleg behov for nyinvesteringar til skuleanlegg ved modell(ar) der meir av undervisninga vert gjort ute i verksemdene. Henta frå prosjektplan	

Erasmus+-prosjekt, Development of sustainable urban centres with active involvement of VET

Regionalavdelinga har identifisert status og utfordringar på attraktive regionale senter. Det er gjennomført ein planleggingsprosess med omfattande deltaking, noko som resulterte i ein plan for vidareutvikling av 12 regionale senter i 10 kommunar. Mål og strategiar er definert for vidareutvikling.

Dette er bakgrunn for deltaking i Erasmus+-prosjektet «Development of sustainable urban centres with active involvement of VET (vocational education and training)». Regionalavdelinga har prosjektleiar-ansvaret.

Gjennom eit strategisk partnerskap med involvering av m.a. utdanningsinstitusjonar og skular, kan det etablerast ein modell for nytt og effektivt samarbeid for å knyte saman m.a. offentlege organ og tenester og lokale bedrifter for å vidareutvikle dei regionale sentra. Dette kan gjere det mogleg å etablere og utvikle kontakt på eit breitt spekter av aktivitetar og fag. Skulane kan gjere utdanninga meir relevant for elevane, og skulane kan få ei aktiv rolle i utviklinga av dei regionale sentra.

Utfordringane og moglegheitene som ligg i tverrsektorielt samarbeid mellom yrkesfaglege skular, kommune og arbeidsliv for å styrke regionale senter har blitt vurdert til å vere like på tvers av deltakande nasjonar i prosjektet, men med ei rekke variasjonar mellom landa. Ved utveksling av informasjon og identifisering av beste praksis skal partnarane i felles innsats beskrive modellar og metodar for beste praksis.

Resultata av prosjektet skal vere:

- Modellar og tilrådingar for deltaking og engasjement i utvikling av bykjerner/regionale sentre.

- Modellar og tilrådingar for utdanningsprogram som stimulerer byutvikling/utvikling av regionale sentre.

Prosjektet har høgt fokus på verdien av internasjonale kontaktar og utveksling av informasjon, særleg om beste praksis innanfor dei to nemnte tema. Internasjonal kontakt og besøk tillet partnerane å få meir detaljert og djupare forståing av korleis relevante utfordringar, plikter og oppgåver blir handtert under ulike forhold. Dette har igjen potensiale til å gi ny inspirasjon, nye ambisjonar, skape nye idear og nye metodar, og gi partnerane tillit til å implementere nye modellar.

Mål for prosjektet

- Lage styringsmodellar for aktiv involvering og deltaking av vidaregåande skular og lokale bedrifter i planlegging og utvikling av regionale sentre.
- Utvikle yrkesfaglege opplæringsløp som direkte knyter opplæringa til utfordringar og moglegheiter i dei regionale sentra.
- Etablere ein arena for samarbeid mellom yrkesfaglege skular, kommunar og arbeidslivet.

Deltakarlanda har hatt tre samlingar – Bergen, Kranj, Slovenia og Barcelona. Neste samling er Umbria i Italia. Samlingane har hatt høgt innslag av informasjon om korleis dei ulike aktørane samarbeider og kva moglegheiter og utfordringar som ligg i dette. Samtidig har det vore sentralt med skule- og bedriftsbesøk med mål om å auke kunnskap om korleis dei ulike landa organiserer opplæringa og strukturerer samarbeid med lokale myndigheiter og arbeidsliv.

Sjølv om variasjonane mellom deltakarlanda til dels er store, er det fleire område som gir grunnlag for samarbeid og at nyttige erfaringar kan samlast og brukast lokalt. T.d. er dette

- Heilskapstenking, samordning av innsats og ressursar for å oppnå vedtekne mål
- Fokus på samfunnet og arbeidslivet sitt behov for kompetanse og arbeidskraft
- Organisering og utvida samarbeid og samhandling
- Organisering av skulane og gjennomføring av opplæringa

Dette ligg til grunn for vidare arbeid med å utvikle modellar for korleis skape ei tettare samhandling mellom vidaregåande skular, kommune og arbeidsliv for å utvikle regionale sentre. Vidare er dette sentralt inn mot regional plan for kompetanse og arbeidskraft.

Prosjektet varar til 29.02.20, og det blir skriva slutt rapport for arbeidet.

Deltakande aktørar:	Land/region
Agencia Umbria Ricerche	Umbria, Italia
Instituto Professionale per l'industria e l'Atigiantato	Umbria, Italia
EARLALL European Association of Regions & Local Authorities for Lifelong Learning	Belgia
Barcelona Activa	Spania
Solski School Center	Kranj, Slovenia
Sotra vgs	Hordaland fylkeskommune
Knarvik vgs	Hordaland fylkeskommune
Fjell kommune	
Lindås kommune	
Hordaland fylkeskommune (koordinator)	

PS 4/19 Ymse

Arkivnr: 2018/17373-1
Saksbehandlar: Monica Håkonsli

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	5/19	29.01.2019
Administrasjonsutvalet		13.02.2019
Utval for opplæring og helse		12.03.2019

Plan for kompetanseutvikling 2016-2020, tiltak 2019

Samandrag

Plan for kompetanseutvikling viser strategiar og tiltak som skal medverke til langsiktig og planmessig utvikling av kompetanse for undervisningspersonale, skuleleiarar, andre tilsette og aktørar innan fag- og yrkesopplæringa. Strategiperioden går frå 2016 til 2020, og tiltaka til planen vert rullert årleg.

Økonomi: Tiltaka i denne rulleringa tek utgangspunkt i strategien og tildelt økonomi som ligg for perioden. Nokre av tiltaka i planen er heilt eller delvis finansiert av statlege midlar. Det er ingen store endringar i gitt budsjett på fylkeskommunale midlar.

Klima: Ingen målbar effekt

Folkehelse: Ingen målbar effekt

Regional planstrategi: Kompetanseutvikling av lærarar, andre tilsette i skulen samt aktørane i fag- og yrkesopplæringa.

Forslag til vedtak

Utval for opplæring og helse sluttar seg til fylkesrådmannen sine prioriteringar i rullert Plan for kompetanseutvikling 2016-2020, rullering 2019. Fordelinga på tiltak vert slik:

Skulebasert kompetanseutvikling/læringsprosjekt	1 300 000
Etterutdanning:	
Fagnettverk	6 000 000
Andre nettverk	850 000
Anna etterutdanning:	
Lærarar	2 380 000
Skuleleiing	250 000
Faglege leiarar/instruktørar og prøvenemnda	2 080 000
Miljøarbeidarar	150 000
Vidareutdanning:	
Lærarar, rådgjevarar, rektorutdanning, miljøarbeidarar	24 556 000

Det er gjort mindre endringar i prioritering av tiltak. Fagnettverka har fått ei styrking i sitt budsjett i samband med fagfornyninga.

Ingrid Kristine Holm Svendsen
kst. fylkesrådmann

Svein Leidulf Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 13.12.2018

Plan for kompetanseutvikling viser strategiar og tiltak som skal medverke til langsiktig og planmessig utvikling av kompetanse for undervisningspersonale, skuleleiarar, andre tilsette og aktørar innan fag- og yrkesopplæringa. Strategiperioden går frå 2016 til 2020, og planen vert rullert årleg.

Tiltak i denne rulleringa tek utgangspunkt i strategien og tildelt økonomi som ligg for perioden. Nokre av tiltaka er heilt eller delvis finansiert av statlege midlar.

Plan for kompetanseutvikling Strategi 2016-2020

Tiltak 2019

Innhold

Kapittel 1, Strategi 2016 - 2020	3
1. Innleiing	3
1.1 Kort om planen	3
2. Nasjonale og lokale føringar	4
2.1 Nasjonale føringar	4
2.2 Lokale føringar	5
3. Strategi for kompetanseutvikling i HFK	5
3.1 Kompetanseplanlegging- og kartlegging	5
3.2 Skulebasert kompetanseutvikling	5
3.3 Etterutdanning	5
3.4 Vidareutdanning	6
4. Kompetanseutviklingsområde	7
4.1 Pedagogiske kompetanseutviklingsområde	7
4.2 Fagfornyninga - Fagleg-pedagogisk kompetanse	7
4.3 Fagleg pedagogisk leiarkompetanse	8
4.4 Yrkesfaglærarløftet – yrkesfagleg pedagogisk kompetanse	8
4.5 Oppfølging av nytilsette	8
4.6 Interkulturell kompetanse	8
4.7 Rådgiving	9
4.8 Spesialpedagogisk kompetanse	9
4.9 Skulebibliotektenesta	9
Kapittel 2, Oversikt over prioriterte tiltak i 2019	10
5. Tiltak	10
5.1 Skulebasert kompetanseutvikling/læringsprosjekt	10
5.2 Etterutdanning	10
5.3 Vidareutdanning	11
6. Finansiering 2019	11

Kapittel 1

Strategi 2016 - 2020

1. Innleiing

Plan for kompetanseutvikling legg føringar for opplæringsavdelinga sitt arbeid med kompetanseutviklinga innan vidaregåande opplæring. Strategisk plan blir utarbeidd for ein periode på fire år. Planen skal rullerast kvart år, og det skal utarbeidast årlege tiltaksplanar og budsjett som viser prioriteringar i lys av føringar i den overordna strategien og økonomiske rammer.

Opplæringslova seier at kommunar og fylkeskommunar, som skuleeigar, har ansvar for å ha rett og naudsynt kompetanse på skulen: § 10-8 Kompetanseutvikling:

Skuleeigaren har ansvar for å ha riktig og nødvendig kompetanse i verksemda. Skuleeigaren skal ha eit system som gir undervisningspersonale, skuleleiarar og personale med særoppgåver i skuleverket høve til nødvendig kompetanseutvikling, med sikte på å fornye og utvide den faglege og pedagogiske kunnskapen og å halde seg orienterte om og vere på høgd med utviklinga i skolen og samfunnet.

Ansvarer tilseier at fylkeskommunane må ha eit system som gir tilsette naudsynt kompetanseutvikling. Kompetanseutviklinga skal vere systematisk og ha som formål å fornye og utvikle den faglege og pedagogiske kompetansen hos tilsette med oppgåver knytt til elevane og lærlingane si læring og utvikling.

Utdanningssektoren i Hordaland fylkeskommune skal vere ein attraktiv arbeidsplass der læring, fornying og forbetring er ein naturleg del av kvardagen. Plan for kompetanseutvikling skal medverke til kontinuerleg kvalitetsutvikling for å nå fylkeskommunen sine overordna mål om auka læringsutbytte og fullføring. Planen viser sentrale kompetanseutviklingsområde og strategiar for ei langsiktig utvikling av kompetanse i skulane. Målretta og systematisk satsing på kunnskapsdeling og kompetanseutvikling skal sikre at HFK og den enkelte medarbeidar har rett og framtidretta kompetanse.

Planen skal bidra til:

1. Rett kompetanse
2. Høg fagleg og pedagogisk kvalitet i undervisninga
3. Å gjere Hordaland fylkeskommune til ein attraktiv arbeidsplass for tilsette i vidaregåande utdanningssektor

1.1 Kort om planen

Målgrupper: Lærarar/instruktørar, skuleleiarar, faglege leiarar (bedrift), rådgjevarar, miljøarbeidarar og bibliotekansvarlege.

Oppbygging av planen

Kapittel 1 legg overordna føringar for den årlige rulleringa av tiltaksplanen og er delt inn i tre underkapittel:

- *Nasjonale og lokale føringar* skal leggest til grunn for vurdering og prioritering av tiltaksplanen.
- *Strategiar for kompetanseutvikling* som gjer greie for korleis fylkeskommunen planlegg å legge til rette for kompetanseutvikling.
- *Kompetanseutviklingsområde* gir ein kort omtale av sentrale tema/område som skal prioriterast i den årlege tiltaksplanen. I samband med den årlege rulleringa av planen skal kompetanseutviklingsområda inngå som tema og vurderast i lys av eventuelle nye signal i nasjonale og lokale styringsdokument.

Kapittel 2 gir ei oversikt over tiltak og økonomi for 2019. Tiltaksplan og budsjett skal utarbeidast kvart år og drøftast med organisasjonane.

2. Nasjonale og lokale føringar

Strategiplanen skal understøtte fylkeskommunen sine hovudmål og strategiar og er forankra i nasjonale og lokale føringar. Planen er i tråd med hovudavtalen (Del C, § 6) og arbeidsmiljølova (§ 4-2) sine krav om kompetanseutvikling og fagleg og personleg utvikling.

2.1 Nasjonale føringar

Felles for dei nasjonale føringane er fokus på eit *systematisk, kunnskapsbasert* og *dynamisk* arbeid med kompetanseutvikling:

- Nye krav i Læreplanverket - Fagfornyinga
- Meld. St. 28 (2015-2016) Fag – Fornyning – Forståelse
- Kompetanse for kvalitet – Strategi for vidareutdanning for lærere og skoleledere frem mot 2025
- Yrkesfaglærarløftet – strategi for kompetanseutvikling for yrkesfaglærere
- Meld. St. 18 (2010-2011) Læring og fellesskap
- Meld. St. 20 (2012-2013) På rett vei
- Meld. St. 21 (2016-2017) Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen
- NOU 2015:8 «Fremtidens skole»
- Rammeverk for lærernes profesjonsfaglige digitale kompetanse (PfdK)

Fagfornyinga

Meld. St. 28 (2015-2016) «Fag – Fordypning – Forståelse» bygger på fleire av Ludvigsenutvalet sine forslag i NOU 2015:8 «Fremtidens skole». Utvalet vurderte kva kompetansar som vil vere viktige for elevane i framtida og kva endringar som må gjerast for at elevane utviklar desse kompetansane. Stortingsmelding 28 trekkjer fram korleis innhaldet i opplæringa bør fornyast for å kunne tilpasse seg eit samfunn i endring. Arbeidet med fagfornyinga er den største læreplanendringa i skulen sidan Kunnskapsløftet. Dette er eit langsiktig fornyingsarbeid som sørger for ei brei involvering og tilstrekkeleg tid til dei ulike stega i prosessen. Det nye læreplanverket skal bli eit betre arbeidsverktøy for skulen. Nye læreplanar krev nye måtar å arbeide på, og utdanningsdirektoratet grunnjev dette med at det skal bli meir relevant innhald og samheng i faga, samt at progresjonen i elevane si læring skal bli tydelegare. I perioden 2017-2020 blir det gjennomført eit omfattande arbeid med utvikling av nye læreplanar. For alle utdanningsprogram vil innføring av nye læreplanar gjennomførast frå haust 2020 (Vg1), haust 2021 (Vg2) og haust 2022 (Vg3). Det er vedteke ein ny «Overordna del – verdiar og prinsipp for grunnopplæringa» som skal innførast som ein del av nytt læreplanverk frå skuleåret 2020-2021. Utvikling av skuleeigar og skulane sin kompetanse når det gjeld styring og leiing av lokalt arbeid med læreplanar vil vere ein viktig strategi for å bygge utviklingskapasitet i opplæringssektoren i åra framover.

Kompetanse for kvalitet – Strategi for vidareutdanning for lærarar og skuleleiarar fram mot 2025

Målsetjinga er å styrkje elevane si læring og motivasjon ved å auke læraren sin faglege, fagdidaktiske og pedagogiske kompetanse gjennom målretta vidareutdanning. Det nasjonale strategidokumentet set rammer for satsingsområde og ansvarsfordelinga mellom dei ulike partane. Dette strategidokumentet er utarbeidd i samarbeid mellom Kunnskapsdepartementet, KS, lærarorganisasjonane og Universitets- og høgskulerådet. I strategien står det blant anna at det er viktig at fylkeskommunen: «*kartlegger behov for vidareutdanning på den enkelte skole og samarbeider med arbeidstakerne om langsiktige planer for kompetanseutvikling*»

Yrkesfaglærarløftet

Regjeringa har utarbeidd ein strategi med desse måla:

- auka rekruttering og kvalifisering av yrkesfaglærarane
- god kvalitet og relevans i yrkesfaglærarutdanninga
- gode moglegheiter for kompetanseutvikling

Desentralisert ordning – lokal kompetanseutvikling

Meld. St. 21 (2016-2017) Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen peika på at nasjonale kompetansesatsingar ikkje har gitt nok rom for å tilpasse satsingane lokalt. For å skape den forankringa som er naudsynt, ønskjer departementet at avgjerder og prioriteringar om kompetanseutvikling skal flyttast nærare dei som skal gjennomføre tiltaket. Den desentraliserte ordninga skal bidra til at alle kommunar og fylkeskommunar gjennomfører eigne kompetanseutviklingstiltak. Fylkesmannen, kommunane, fylkeskommunane, lokal UH (universitet eller høgskular) og andre relevante aktørar skal samarbeide for å kartlegge behov for kompetanseutvikling og planlegge utviklingsarbeidet. Staten overfører pengar til

kommunane via fylkesmannen slik at kommunane sjølv kan bestemme innafør kva område dei treng kompetanseutvikling. Fylkeskommunane deltek i ordninga frå 2019.

2.2 Lokale føringar

Plan for kompetanseutvikling er forankra i følgjande lokale plandokument:

- Styringsdokument for det pedagogiske utviklingsarbeidet ved dei vidaregåande skulane
- Strategiplan for fag- og yrkesopplæringa i Hordaland 2016-2019
- Regional plan for folkehelse - Fleire gode leveår for alle
- Regional kulturplan for Hordaland 2015 – 2025
- Regional plan for kompetanse og arbeidskraft
- Temaplan «Likeverd i Hordaland fylkeskommune»

3. Strategi for kompetanseutvikling i HFK

Det er viktig for opplæringsavdelinga å etablere arenaer for kompetanseutvikling og eit system for kontinuerleg og systematisk arbeid med kollektiv kompetanseutvikling.

3.1 Kompetanseplanlegging- og kartlegging

I perioden 2016-2020 skal det systematiske arbeidet med kartlegging av kompetansebehov styrkast, jf. opplæringslova § 10-8. Det er avgjerande at den einskilde skule har ei aktiv og medveten haldning til kva kompetanse skulen har, og kva type kompetanse skulen treng. På bakgrunn av kompetansekartlegging må skulen vurdere kva kompetanse det er behov for og utarbeide ein plan for kompetanseutvikling som blir rullert årleg. Skulane sine kompetanseplanar skal og leggast til grunn for den årlege rulleringa av strategi for kompetanseutvikling.

3.2 Skulebasert kompetanseutvikling

Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet har i dei seinare åra vektlagt større satsing på skulebasert kompetanseutvikling. Dette er ein strategi HFK vil følgje opp og prioritere i komande strategiperiode. Skulebasert kompetanseutvikling inneber at skulane får til utviklingsprosessar på eigen arbeidsplass, gjerne i samarbeid med eksterne kompetansmiljø. Målet er å utvikle skulen sin samla kompetanse når det gjeld læring, undervisning og samarbeid. Auka fokus på skulebasert utvikling betyr at Hordaland fylkeskommune i større grad må sjå kompetanseutvikling og skuleutvikling i samanheng.

3.3 Etterutdanning

3.3.1 Fagnettverk

Fylkesdirektør opplæring etablerte fagnettverk innanfor 16 ulike utdanningsprogram/fag hausten 2016. Fagnettverka erstatta det tidlegare FAU-systemet. Fagnettverka skal sikre ei brei forankring i utdanningssektoren i HFK og vere ein arena for fremjing av fagleg kompetanseutvikling i fylket. Fagnettverka skal bidra til fagleg kompetanseutvikling innanfor ulike utdanningsprogram/-fag i tråd med nasjonale og lokale føringar. Kompetanseutviklinga skal bidra til utvikling av undervisnings- og vurderingspraksis i faga der elevar og lærlingar si læring står i sentrum.

Fagnettverka skal bestå av lærarar, skuleleiarar, skuleeigarrepresentantar og eksterne representantar frå næringsliv og/eller høgskule/universitet. Det er representantane frå HFK i fagnettverka som saman kan avgjere kva ekstern kompetanse som er hensiktsmessig å invitere til ein plass i fagnettverket.

Fagnettverka sitt arbeid skal vere målretta og forpliktande. Aktiviteten og innhaldet i det enkelte fagnettverk kan variere med omsyn til at faga-/programområda er ulike i storleik, faginnhald og sær eigenheit. For å sikre ressursar til å leie og gjennomføre arbeidet i fagnettverka med planlegging og gjennomføring av kompetansehevingstiltak, vil det bli sett av ressursar til frikjøp av lærarar i kvart av fagnettverka. Det er fylkesdirektør opplæring som lyser ut og engasjerer ressurspersonar i fagnettverka.

Arbeid med fagfornyninga skal prioriterast i alle fagnettverk og skal ligge til grunn for fagnettverka sine aktivitetar.

Fagnettverka skal:

- Drøfte og løfte sentrale problemstillingar knytt til utviklinga av utdanningsprogrammet/fagområdet
- Identifisere og kartlegge behov for kompetanseutvikling innanfor utdanningsprogrammet/fagområdet
- Tilby fagleg-pedagogiske kurs/kompetanseutviklingstiltak for lærarar
- Vurdere behov for andre typar kompetanseutviklingsarenaer som kan styrke samarbeid på tvers innan utdanningssektoren og mellom utdanningssektoren og eksterne kompetansmiljø/næringsliv

HFK har 16 fagnettverk innan følgjande fag-/programområde:

- Bygg- og anleggsteknikk
- Design og handverk
- Elektrofag
- Framandspråk
- Helse- og omsorgsfag
- Idrettsfag og kroppsøving
- Kunst, design og arkitektur
- Medium og kommunikasjon
- Musikk, dans og drama
- Naturbruk
- Norsk
- Realfag
- Restaurant- og matfag
- Samfunnsfag og økonomi
- Service og samferdsel
- Teknikk og industriell produksjon

3.3.2 Interne kurs og kompetanseutviklingstilbod i regi av HFK som skuleeigar

Skulane har varierende storleik både med omsyn til tal på elevar og fagleg kompleksitet. Det er difor av stor verdi for einssilde grupper innan sektoren å få eit tilbod om kompetanseutviklingsarenaer saman med kollegaer frå andre skular.

Fylkesdirektør opplæring ser det som ein sentral strategi for skuleeigar å legge til rette for slike læringsarenaer, og det vil også i neste strategiperiode bli lagt vekt på å utvikle nettverk og sikre møteplassar for relevant fagleg kompetanseheving og erfaringsdeling mellom personar frå ulike skular med same stilling/funksjon. Det gjeld til dømes skuleleiarar, rådgjevarar og bibliotekansvarlege.

3.4 Vidareutdanning

Tilbod om vidareutdanning til lærarar og skuleleiarar i vidaregåande opplæring skal i hovudsak prioriterast på grunnlag av nasjonale og lokale behov og rammevilkår. Det er også viktig å sjå strategi for vidareutdanning som eit ledd i ein arbeidsgjevarpolitikk som tar omsyn til individuelle ønskje og behov for kompetanseutvikling, særleg i omstillingssituasjonar.

Med vidareutdanning meinast utdanning frå universitet og høgskule som gir formell kompetanse og kan omfatte både påbygging på fag ein allereie har noko utdanning i, og utdanning i nye fag. Vidareutdanningane skal vere målretta mot fagområde det er særleg behov for å styrke. Vidare skal dei vere retta inn mot lærarar som profesjonsutøvarar og gi fagleg og didaktisk kompetanse i faga. Kva fag og pedagogisk kompetanse som skal prioriterast kvart år skal drøftast i samband med den årlege rulleringa av planen.

4. Kompetanseutviklingsområde

Dei prioriterte kompetanseutviklingsområda baserer seg på nasjonale og lokale føringar og oppdatert forskning på skulesektoren, og skal bidra til å nå overordna nasjonale og lokale mål. Nedanfor følgjer ei oversikt over dei prioriterte kompetanseutviklingsområda for perioden 2016-2020.

4.1 Pedagogiske kompetanseutviklingsområde

4.1.1 Relasjonskompetanse

Relasjonskompetanse handlar om å skape eit positivt læringsmiljø, der elevane kan konsentrere seg og bli motiverte for læring og utvikling. Læringsmiljø er avgjerande i klasserommet, i verkstaden og i bedrifta. Korleis elevane og læringane trivst har innverknad på motivasjon og psykisk helse, som igjen legg grunnlag for framtidig livsmeistring. Manglande fagleg grunnlag, svak sosial tilhøyrsløse og helseutfordringar er blant dei viktigaste årsakene til svake skuleprestasjonar og fråfall. Relasjonskompetanse omfattar både emosjonell og fagleg støtte. Emosjonell støtte kan vere knytt til eleven sin sosiale og helsemessige situasjon. Fagleg støtte handlar om at relasjonen er prega av varme og interesse for at elevane skal mestre og halde ved like motivasjonen for læring.

4.1.2 Vurdering for læring

Å sikre at elevar og lærlingar får læringsfremjande tilbakemeldingar på eigne prestasjonar og utvikling er eit sentralt kompetanseutviklingsområde i HFK. Vurdering skal ha som formål å motivere eleven/lærlingen til å nå læringsmåla. Undervegsvurdering handlar om å klargjere forventningar, beskrive og vurdere oppnådd kvalitet på læringsarbeidet, gi råd om forbetring og legge til rette for at eleven/lærlingen skal vurdere eige arbeid. Lærarane/instruktørane, skuleleiarar og prøvenemndene sin kompetanse og vurderingspraksis har stor betyding for elevane/lærlingane sitt læringsutbyte.

4.1.4 Pedagogisk bruk av IKT

Kunnskapsløftet (K06) spesifiserer digitale ferdigheiter som ein grunnleggjande ferdigheit og naudsynt kompetanse for læring i alle fag. Bruk av IKT er soleis ein føresetnad for elevane si læring og utvikling av læringsarbeidet i skulen. Forsking peikar også på at bruk av IKT kan bidra til å fremje elevdeltaking—meir elevsentrert og dialogbasert (dialogisk) undervisning. Erfaring frå utviklingsarbeid og læringsprosjekt i Hordaland synar allereie IKT si rolle knytt til utvikling av god vurderingspraksis og tilpassa opplæring¹. NOU 2015:8 «Fremtidens skole»² følgjer opp K06 si satsing på digital kompetanse og viser til korleis denne kompetansen må inngå som ein sentral del av fagområda i skulen i framtida. Bruk av IKT i læringsarbeidet krev kontinuerleg kompetanseheving for elev, lærar, skuleleiar og administrasjon — særskilt i høve til verktøykompetanse og didaktisk forståing av korleis IKT kan nyttast i fag og undervisning. Det er etablert eit nasjonalt rammeverk for lærarane sin profesjonsfaglege digitale kompetanse (PfdK). Med dette rammeverket er målet å gi innhald og mening til omgrepet profesjonsfagleg digital kompetanse for lærarar. Rammeverket skal danne grunnlag for kompetanseheving for lærarar.

4.2 Fagfornyninga - Fagleg-pedagogisk kompetanse

Stabile og robuste fagmiljø er ein føresetnad for ei opplæring av høg kvalitet. NOU: 2015:8 peikar på at faga i skulen treng fornying for å møte framtidig kompetansebehov i arbeids- og samfunnsliv. Elevane utviklar kompetanse gjennom arbeidet med faga, og utvalet meiner at ei fornying må reflektere at elevar i norsk skule vil ha behov for å utvikle fire sentrale kompetansar: Fagspesifikk kompetanse, kompetanse i å lære, kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta, og kompetanse i å utforske og skape. Fag og fagområde endrar seg raskare enn tidlegare. God kunnskap om dei mest sentrale metodane og tenkemåtane, omgrepa og prinsippa som faga består av, vil gi elevane innsikt og ferdigheiter i faget som er relevante over tid.

¹ <https://www.laringihordaland.no>

² NOU 2015:8 Fremtidens skole: side 26. "Utvalget ser digital kompetanse som en sentral del av fagområdene i skolen. Teknologitviking og bruk av digital teknologi har stor innvirkning på hvordan vi lever livene våre både privat, i skolen og i arbeids- og samfunnsliv. Digital kompetanse er i dag en forutsetning for å kunne delta i ulike former for læring og utdanning og for å delta aktivt i arbeids- og samfunnsliv.²³ Digital kompetanse er en integrert del av ulike fagområder i skole og utdanning, og er avgjørende for innovasjon og teknologitviking i næringslivet og i offentlige virksomheter."

Faga må utviklast slik at dei legg til rette for at elevane har moglegheit til å gå i djupna, og det må vurderast å redusere tal fagområde det er realistisk at skulefaga kan bestå av. Utvalet peiker også på tre fleirfaglege tema som vil vere særleg viktige framover og som må vere tydelege i læreplanverket: Bærekraftig utvikling, det fleirkulturelle samfunn og folkehelse og livsmestring. Gjennom skulebasert kompetanseutvikling, fagnettverk og vidareutdanning skal HFK sikre høg og framtidsretta fagkompetanse.

4.3 Fagleg pedagogisk leiarkompetanse

HFK skal legge til rette for vidareutdanningstilbod for skuleleiarar som er oppdatert, stimulerande, relevant og praktisk anvendeleg. Målet er at rektorane/skuleleiarane skal bli betre i stand til å utføre sine leiarpågåver i ein praktisk og travel kvardag. Tilbakemeldingar dei seinare åra tyder på at dei som har gjennomført vidareutdanning innan skuleleiing i større grad har ei klar forståing av eiga leiroll og føler seg tryggare i rolla som skuleleiar. Vidareutdanningstilbod retta mot skuleleiarar vil framleis vere det viktigaste tiltaket når det gjeld kompetanseutvikling for skuleleiarar. Målet er at alle skuleleiarar i HFK skal ha minimum 30 studiepoeng innanfor område utdanningsleiing på masternivå.

4.4 Yrkesfaglærarløftet – yrkesfagleg pedagogisk kompetanse

For at flest mogleg lærlingar og lære kandidatlar skal fullføre, er det nødvendig at åra i vidaregåande opplæring blir sett på som ein heilskap, og at det er tett kontakt mellom bedrift og skule gjennom heile løpet. Dagens regjering ønskjer å motivere arbeidslivet til å delta i kompetanseutviklinga av yrkesfaglærarane. Bedrifter og bransjar har fagkompetanse, er oppdaterte på teknologi og metodar, og kan dermed bidra til at lærarar som underviser framtidige lærlingar/arbeidstakarar også får denne kunnskapen.

Det er skilnad på korleis ein yrkesfaglærar og ein fellesfaglærar utøver profesjonen sin. Yrkesfaglærarane bør difor få eigne kompetanseutviklingstilbod som er skreddarsydde for denne gruppa. Både nasjonalt og lokalt er det sett i gang tiltak for å få meir systematisk kunnskap om kva kompetansebehov yrkesfaglærarane har.

Hospitering fører til kompetanseheving og nettverksbygging både for dei tilsette i skulane og i bedrifta. Dette fører til ei utviding av skulane sine kontaktnett hos bedrifta, samt stimulerer til betre samarbeid mellom skule og arbeidsliv.

4.5 Oppfølging av nyttilsette

Nye lærarar i HFK skal sikrast tett og god oppfølging frå arbeidsgjevar si side. Dette kan best sikrast gjennom at nye lærarar møter rettleiarar med høg fagleg og pedagogisk kompetanse. Eit tilbod om formell kompetanse innan rettleiing for mentorar er viktig for å sikre kvalifisert rettleiing av nye lærarar slik at dei meistarar jobben og blir i skulen. Utdanning innanfor rettleiing for mentorar skal sikre at den rettleiinga nye lærarar får er målretta, systematisk og profesjonell. Nye lærarar må og sikrast gode og tilrettelagte læringsarenaer på tvers av skular der dei kan møte andre lærarar i same situasjon og dele erfaringar i ein trygg kontekst.

4.6 Interkulturell kompetanse

Det å erverve seg kunnskap om andre kulturar og andre måtar å tenke og løyse utfordringar på, gjer at ein også får meir kunnskap om seg sjølv og sin eigen kulturelle bakgrunn. Interkulturell kompetanse kan blant anna definerast som å få meir grunnleggande kunnskap om seg sjølv og andre og dermed gjere ein i stand til å fungere positivt, reflektert og aktivt i eit kulturelt mangfald og i internasjonal samhandling.

Med utgangspunkt i HFK sin Internasjonale strategi frå 2013 utvikla opplæringsavdelinga sin strategi med handlingsplan i 2014. Eitt av måla for internasjonalisering i vidaregåande opplæring er:

- Internasjonal kompetanse skal gjere elevane og lærlingane i stand til å fungere positivt, reflektert og aktivt i eit fleirkulturelt norsk samfunn og eit internasjonalt verdssamfunn.

I tråd med HFK sin overordna strategi har opplæringsavdelinga som mål å auke den internasjonale kompetansen til lærarar og skuleleiarar. Skuleeigarar kan bidra med kompetanse og støtte slik at lærarar og skuleleiarar får kunnskap om å søkje ulike europeiske stipendordningar.

4.7 Rådgiving

4.7.1 Karriererådgiving

Val av utdanning og yrke blir opplevd som vanskeleg for mange elevar. Karriererådgivinga skal hjelpe elevane til å bli bevisst på sine egne verdiar, interesser og føresetningar. Eit godt system for karriererettleiing med høg kompetanse kan bidra til at den enkelte sine føresetnader og arbeidslivet sin etterspørsel etter kompetanse kan bli ivareteke på ein effektiv måte. Kompetansehevande tiltak vil i så måte knytast til karriererettleiing som læringsprosess, kor karrierelæring er sentral. Utvikling av karrierekompetanse og valkompetanse blir svært viktig i framtida. (Rapport frå ekspertutval, VOX, 2015 «CMS – et felles perspektiv for karriereveiledning i Norge?»)

4.7.2 Sosialrådgiving

Sosialpedagogisk rådgiving skal hjelpe den enkelte elev til å finne seg til rette i opplæringa. Den skal hjelpe elevane med personlege, sosiale og emosjonelle problem som kan ha betydning for elevane si opplæring og sosiale forhold på skulen. Ein sosialpedagogisk rådgivar er viktig i skulen si elevteneste og har tett samarbeid med interne og eksterne aktørar, til dømes PP-tenesta og skulehelsetenesta.

4.8 Spesialpedagogisk kompetanse

Skuleleiarane skal sikre at skulen har kompetanse til å følgje opp og gje forsvarleg opplæring til elevar med særskilte behov. Årleg blir om lag 1000 elevar/lærlingar/lærekandidatar tilvist til OT/PPT for vurdering av ulike vanskar og ønskje om råd om tilpassa opplæring og sakkunne om spesialundervisning. Skuleeigar og skuleleiarane har ansvar for å sikre at skulane har den naudsynte kompetansen slik at dei kan gje alle elevar, uansett kva lærevanskar dei har, eit forsvarleg opplæringstilbod og følgje opp råd og sakkunnige anbefalingar frå OT/PPT.

PP-tenesta har ansvar for å hjelpe skulen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å leggje opplæringa betre til rette for elevar med særlege behov jf. opplæringslova § 5-5. For å sikre god og rett kompetanse på det spesialpedagogiske området vil det vere behov for kontinuerleg og planlagt kompetanseheving for å møte behova til elevar som treng særskilt tilrettelegging for å fullføre vidaregåande opplæring.

4.9 Skulebibliotektenesta

Skulebibliotektenesta kan vere ein viktig ressurs for å skape eit godt skule- og læringsmiljø der elevane får rettleiing og hjelp til å finne og utforske tekstar gjennom alle typar media og til alle typar emne og fag. Bibliotektenesta er i stadig utvikling i ein digital kvar dag. Skulebibliotekaren er ein profesjonell rettleiar i kjeldekritikk og kvalitetssikring av informasjon. Etterutdanning i høve dagens medielandskap er ei viktig investering. Styrking av kompetansen i skulebiblioteka vil vere viktig for elevane si læring og læringsmiljøet, og bidra til å gjere biblioteket som læringsarena til ein uvurderleg møteplass mellom språk og kultur for alle elevar.

Kapittel 2

Oversikt over prioriterte tiltak i 2019

5. Tiltak

Dette kapittelet gir ei oversikt over prioriterte tiltak og økonomi for 2019. Tiltaksplanen er utarbeidd i tråd med føringar i kapittel 1 i Plan for kompetanseutvikling.

5.1 Skulebasert kompetanseutvikling/læringsprosjekt

Målområder	Tiltak	Kostnadsramme
Skulebasert Kompetanseutvikling/læringsprosjekt	- Læringsprosjekt - Skulebaserte etterretningar	1 300 000
Sum		1 300 000

5.2 Etterutdanning

Målområder	Tiltak	Kostnadsrammer
Nettverk		
Fagnettverk	Fagleg kompetanseutvikling innanfor ulike utdanningsprogram/ fag	6 000 000
Andre nettverk for: - Bibliotekansvarlege - Minoritetsspråklege - Pedagogisk bruk av IKT - Rådgjevarar - Spesialpedagogikk	Interne kurs og kompetanseutviklingstilbod i regi av HFK som skuleeigar	850 000
Sum nettverk		6 850 000

Målområder	Tiltak	Kostnadsrammer
Annan etterutdanning		
Lærarar	- Andrespråkslæring - Fagkurs for yrkesfaglærarar - Hospitering for lærarane - Læringsmiljø - Nordic Teachers Space camp - Utdannings- og reisestipend - Dei gode døma	2 380 000
Skuleleiing	- Vurdering for læring - KS- leiarprogram	250 000

Målområder	Tiltak	Kostnadsrammer
Faglege leiarar / instruktørar og prøvenemnda	- Fagleg leiar/instruktør opplæring - Hospitering for instruktørar/fagleg leiarar - Vurderingskurs for prøvenemnder	2 080 000
Miljøarbeidarar	- Kurs/samlingar	150 000
Sum annan etterutdanning		11 710 000

5.3 Vidareutdanning

Målområder	Tiltak	Kostnadsramme
Vidareutdanning		
Lærarar	- Kompetanse for kvalitet - Yrkesfaglærarløftet - Tilpassa opplæring og spesialpedagogikk	24 556 000
Rådgjeverar	- Karriererettleiing - Sosialpedagogikk	
Skuleleiarar	- Rektorutdanning 30 stp. - Leiarutdanning for avdelingsleiarar innan yrkesfaga (15 stp. masternivå)	
Miljøarbeidarar	- Stipend	
Sum vidareutdanning		24 556 000

6. Finansiering 2019

Kostnader	Kroner
Skulebasert kompetanseutvikling	1 300 000
Etter -og vidareutdanning	36 266 000
Sum	37 566 000

Finansiering	Kroner
Statlege midlar	24 505 000
HFK-midlar	13 061 000
Sum	37 566 000

Tiltaka blir finansiert ved hjelp av statlege midlar til kompetanseutvikling og midlar frå opplæringsavdelinga sine budsjet. I dette er det ikkje rekna med eigeninnsats i form av faste stillingar ved opplæringsavdelinga og skulane. Heller ikkje skulane sine vikarutgifter i samband med lærarane si etterutdanning er rekna med. Desse ressursane er betydelege. Det er lagt inn ei eigenbetaling frå skulane i samband med etterutdanning i regi av fagnettverka.

Statlege midlar til etterutdanning er midlar det har blitt søkt på til spesifikke tiltak. Det er krav om rapportering på bruk av desse midlane. I inneverande periode gjeld dette midlar til hospitering, fagkurs for yrkesfaglærarar og vurdering for læring.

Finansieringa av vidareutdanning gjennom *Kompetanse for kvalitet* er delt mellom statlege og fylkeskommunale midlar. Finansieringa er ei spleising mellom stat, skuleeigar og den enkelte lærar.

Det er to nasjonale strategiar kor det kan søkjast utdanningstøtte til vidareutdanning:

- Kompetanse for kvalitet
- Yrkesfaglærarløftet

Finansieringa av vidareutdanning gjennom **Kompetanse for kvalitet** er delt mellom statlege og fylkeskommunale midlar.

Det er to finansieringsordningar i Kompetanse for kvalitet.

- **Vikarordning:** Lærarar som tek eit 30 studiepoeng studium skal frikjøpast 37,5 prosent av full stilling. Fordelinga på finansieringa er 60 % stat, 15 % skuleeigar og 25 % for lærarar i form av bruk av eiga tid. For vidareutdanning innan matematikk og naturfag er fordelinga slik: 75 % stat og 25 % for lærarar.
- **Stipendordning:** Lærarane får 110 000 kr. i stipend for å ta 30 studiepoeng.

Den enkelte lærar avgjer sjølv i samråd med skuleleiinga kva finansieringsordning som blir søkt om.

Skuleeigar må dekkje utgifter i samband med reise, opphald og læremiddel.

Yrkesfaglærarløftet:

Det er to finansieringsordningar under denne ordninga:

- **Stipend:** Lærarane får 55 000 kr i stipend for 15 studiepoeng.
- **Frikjøp:** Lærarane som tek 15 studiepoeng studium skal frikjøpast med 18,75% av full stilling.

Stipend og frikjøp er fullfinansiert av staten. Skuleeigar må dekkje utgifter i samband med reise, opphald og læremiddel.

Arkivnr: 2019/212-1
Saksbehandlar: Berit Roksvåg

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	6/19	29.01.2019
Utval for opplæring og helse		05.02.2019

Høyring - om endringar i opplæringslova, friskulelova og folkehøgskulelova. Reglane om politiattest

Samandrag

Kunnskapsdepartementet (KD) har sendt på høyring forslag til endringar i opplæringslova, friskulelova og folkehøgskulelova. Forslaget gjeld forbod mot tilsetting i vidaregåande skular for personar som har merknad på politiattest om dom for seksuelt overgrep mot mindreårige. Forslaget gjeld også for vidaregåande friskular og for folkehøgskular.

Høyringsfristen er 31. januar 2019. Høyringssvar blir sendt innan fristen med atterhald om politisk handsaming.

KD foreslår å innføre eit forbod mot tilsetting som svarer til det som i dag gjeld i grunnskular, skulefritidsordningar, leksehjelp, kommunale musikk- og kulturskular samt andre skuleliknande aktivitetstilbod. Forbodet vil gjelde både faste og mellombelse stillingar.

I opplæringslova blir det foreslått ei mindre tilføyning slik at vidaregåande skule blir inkludert i opprekninga. Dette gjeld også friskulelova.

Den nye ordlyden i opplæringslova §10-9 tredje ledd første punktum vil vere:

«Personar som er dømde for seksuelle overgrep mot mindreårige, kan ikkje tilsetjast fast eller mellombels i grunnskulen, i vidaregåande opplæring eller i musikk- og kulturskulen, i skulefritidsordninga, for å gi leksehjelp eller skuleliknande aktivitetstilbod som nemnd i første ledd. I andre tilfelle må konsekvensane av merknader på politiattesten vurderast konkret.»

Den nye ordlyden i friskulelova §4-3 tredje ledd første punktum vil vere:

«Personar som er dømde for seksuelle overgrep mot mindreårige, kan ikkje tilsetjast fast eller mellombels i grunnskulen, i vidaregåande opplæring eller i skuleliknande aktivitetstilbod eller for å gi leksehjelp etter §7-1 e. I andre tilfelle må konsekvensane av merknader på politiattesten vurderast konkret.»

Den nye ordlyden i folkehøgskulelova § 6 vil vere:

«Den som skal ansettes fast eller midlertidig ved en folkehøyskole, skal legge fram politiattest som nevnt i politiregisterloven §39 første ledd. Personer som er dømt for seksuelle overgrep mot mindreårige, kan ikke tilsettes fast eller midlertidig i slike skoler. I andre tilfelle må konsekvensene av merknader på politiattesten vurderes konkret.»

Økonomi: ingen effekt

Klima: ingen effekt

Folkehelse: lovendring gir betre vern mot overgrep for elevar i vidaregåande skule.

Regional planstrategi: ingen effekt

Forslag til vedtak

Utval for opplæring og helse støttar forslaget til endringar i opplæringslova, friskulelova og folkehøgskulelova, og med tilhøyrande kommentarar som det går fram av saksutgreiinga.

Ingrid Kristine Holm Svendsen
kst. fylkesrådmann

Svein Leidulf Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 14.01.2019

Bakgrunn:

Kunnskapsdepartementet (KD) har sendt på høyring forslag til endringar i opplæringslova, friskulelova og folkehøgskulelova. Forslaget gjeld forbod mot tilsetting i vidaregåande skular for personar som har merknad på politiattesten sin om dom for seksuelt overgrep mot mindreårige. Forslaget gjeld også for vidaregåande friskular og for folkehøgskular.

Lenke til høyringsbrev og høyringsnotat her: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-om-endringer-i-opplaringsloven-friskoleloven-og-folkehoyskoleloven-reglene-om-politiattest/id2616950/>

Vedtak om politiattest er tatt inn i opplæringslova § 10-9. Alle som blir tilsett fast eller mellombels i grunnskulen og i den vidaregåande skulen må legge fram politiattest. Krav om politiattest for personar som blir tilsett i grunnskulen blei vedtatt i 1998 og for den vidaregåande skulen i 2005. I grunnskulen kan personar som er dømde for seksuelle overgrep mot mindreårige, ikkje bli tilsett fast eller mellombels, jf. opplæringslova §10-9 tredje ledd. Det same gjeld ved tilsetting i barnehagar. I den vidaregåande skulen har ikkje ein slik dom automatisk ført til forbod mot tilsetting. Det er berre §10-9 tredje ledd – konsekvensar av merknader – som no er foreslått endra. Det same gjeld for friskulelova. Når det gjeld folkehøgskulelova, vil heile §6 få ny ordlyd.

Departementet sine vurderingar:

Departementet ønskjer å gi elevar i vidaregåande skule same vern mot personar dømt for seksuelle overgrep mot mindreårige som elevar i grunnskulen har i dag. KD viser til at ein stor del av elevane i vidaregåande skule er mindreårige, men også elevar som er over 18 år, treng eit vern. Barn har få moglegheiter til å forsvare seg mot overgrep frå vaksne. Skadepotensialet vil vere stort. Elevar i vidaregåande skule kan beskytte seg betre mot overgrep, men elevane utgjer ei mangfaldig gruppe med ulike føresetnader, og nokre kan ha særskilt behov for vern. Dette talar for å utvide forbodet mot tilsetting for personar som har dom for seksuelle overgrep mot mindreårige også til å gjelde vidaregåande skule. Det same gjeld vidaregåande friskular.

Departementet ønskjer derfor like reglar for politiattest i vidaregåande skule som i grunnskulen og foreslår at personar som er dømde for seksuelle overgrep mot mindreårige, ikkje skal kunne tilsettast fast eller mellombels i den vidaregåande skulen. Omsynet til vern av barn og unge veg tyngre enn omsynet til ein domfelt sitt behov for resosialisering og retur til yrkeslivet. Ein politiattest kan ikkje gi ein garanti mot overgrep, men skulen er ein viktig arena, og elevar og føresette må ha tillit til at dei vaksne som er saman med barn og unge i skulekvardagen, er skikka til oppgåvene.

Forslaget vil ikkje ha konsekvensar for personar som allereie er tilsett i den vidaregåande skulen og som har dom for seksuelle overgrep mot mindreårige, men med forslaget ønskjer departementet å hindre fleire slike tilsettingar. Dersom ein søker om ny stilling ved den same skulen, eventuelt ein annan skule, skal ny politiattest leggest fram, og då vil forbod mot tilsetting gjelde dersom dom for seksuelt overgrep mot mindreårig går fram av attesten. Slik kan innføring av eit forbod mot tilsetting få konsekvensar også for dei som allereie er tilsett.

Eit omsyn i motsett retning er at den domfelte kan kjenne forbodet som ei dobbeltstraff. Personen mistar sjansen til resosialisering og moglegheita til å vere aktiv i yrkeslivet. Departementet meiner at sjølv om ein ikkje kan få tilsetting i skulen, vil det vere mange andre yrke som kan vere opne for den det gjeld.

Dersom ein person har ein dom for seksuelt overgrep mot *andre enn* mindreårige, skal det, både i grunnskulen og i den vidaregåande skulen, vurderast konkret av den som er ansvarleg for tilsettinga, kva for konsekvensar ein slik dom skal få. Tilsvarende gjeld også dersom det er brot på andre vedtak nemnt i politiattest etter politiregisterlova §39 første ledd.

Fylkesrådmannen sine kommentarar:

Fylkesrådmannen støttar forslaget til endringar i opplæringslova, friskulelova og folkehøgskulelova som gjeld forbod mot tilsetning i faste og mellombelse stillingar for personar som har merknad på politiattest om dom for seksuelle overgrep mot mindreårige. Det er svært positivt at det no blir innført like reglar for tilsetning i grunnskule og vidaregåande skule når det gjeld slik dom. I vidaregåande skule er det i dag skuleleiing og skuleeiar som er ansvarlege for om personar som har ein slik dom, blir tilsett eller ikkje ved at det skjer ei individuell vurdering av konsekvensane det vil kunne få. Dette er krevjande prosessar og kan få alvorlege følgjer. Lovendringane vil gi elevar i vidaregåande skule same vern mot personar dømt for seksuelle overgrep mot mindreårige som elevar i grunnskulen har i dag.

Arkivnr: 2019/216-1
Saksbehandlar: Berit Roksvåg

Saksframlegg**Saksgang**

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	7/19	29.01.2019
Utval for opplæring og helse		05.02.2019

Høyring - om endringar i barnehagelova, opplæringslova og friskulelova - løyve til å kreve butid for utanlandske arbeidstakarar som skal tilsettast i barnehage eller skule**Samandrag**

Kunnskapsdepartementet (KD) har sendt på høyring forslag til endringar i barnehagelova, opplæringslova og friskulelova. Høyringsnotatet gjeld forslag om å innføre heimlar til å utarbeide forskrift med krav om butid for utanlandske arbeidstakarar som skal tilsettast i barnehage eller skule. Reglane om sjølve butida vil komme seinare i eiga høyring. Departementet understrekar at det ikkje er tatt stilling til om det vil bli innført eit krav om butid. I samband med høyringa vil KD også sjå på moglege konsekvensar for andre sektorar.

Høyringsfristen er 29. januar 2019. Høyringssvar blir sendt innan fristen med atterhald om politisk handsaming.

Det er i dag eit krav om at alle som skal tilsettast fast eller mellombels i barnehage eller skule, må legge fram ein norsk politiattest. Ein slik attest vil ha liten verdi dersom den som skal tilsettast har kort butid i Norge. KD foreslår at ein kan kreve butid for utanlandske borgarar som ikkje kan levere norsk politiattest med tilfredsstillande varigheit. KD tilrår eit krav om butid på to år. Departementet meiner at barn og unge sin tryggleik er eit vesentleg samfunnsomsyn som kan grunngi bruk av butid for søkjarar til stillingar i barnehage og i skule.

Ikkje alle utanlandske borgarar vil bli omfatta av kravet om butid. EØS-borgarar kan levere politiattest frå eit EØS-land. Bakgrunnen for dette er at EØS-borgarar ikkje kan bli diskriminerte i forhold til norske borgarar, og politiattest frå eit EØS-land er i slike høve likestilt med norsk politiattest. Dette gjeld også borgarar frå Sveits. Kravet om butid vil derfor hovudsakleg gjelde tredjelandsborgarar (borgar av land som ikkje er omfatta av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen).

Krav om butid vil berre gjelde faste og mellombelse stillingar, og kravet vil derfor ikkje gjelde til dømes reingjeringspersonale som er leigd inn frå eit eksternt firma. Det vil heller ikkje gjelde utanlandske elevar og studentar som har praksis i barnehage eller skule, eller utanlandske borgarar som har arbeidstrening gjennom NAV eller arbeidspraksis gjennom introduksjonsprogrammet.

Økonomi: ingen effekt

Klima: ingen effekt

Folkehelse: lovendring vil gi betre vern av barn og unge i barnehage – og skulesektoren.

Regional planstrategi: ingen effekt

Forslag til vedtak

Utval for opplæring og helse sluttar seg til forslag til endringar i høyringsnotatet og tilhøyrande kommentarar som det går fram av saksutgreiinga.

Ingrid Kristine Holm Svendsen
kst. fylkesrådmann

Svein Leidulf Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 14.01.2019**Bakgrunn:**

Kunnskapsdepartementet (KD) har sendt på høyring forslag til endringar i barnehagelova, opplæringslova og friskulelova. Høyringsnotatet gjeld forslag om å innføre heimlar til å utarbeide forskrift med krav om butid for utanlandske arbeidstakarar som skal tilsettast i barnehage eller skule.

Lenke til høyringsbrev og høyringsnotat her: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-om/id2621345/>

Alle som søker om fast eller mellombels stilling i barnehage, grunnskule og vidaregåande skule, må legge fram politiattest. I barnehage og grunnskule er det eit absolutt forbod mot å tilsette personar som er dømde for seksuelle overgrep mot mindreårige. I vidaregåande skule skal det skje ei individuell vurdering av konsekvensane det vil få dersom ein person som blir tilsett har merknad om dom for seksuelt overgrep mot mindreårige på politiattesten. Departementet har no på høyring eit forslag som inneber at eit slikt forbod også vil gjelde for vidaregåande skule. I Danmark og Sverige er det krav til å legge fram politiattest, men det er ikkje sett krav til butid.

I Norge har ein i dag krav om butid for yrkessjåførar. Yrkestransportlova §37c krev fire års butid i landet før utanlandske borgarar kan få kjøresetel. Personell på flyplassar frå tredjeland har krav til fem års samanhengande butid for å kunne jobbe på einskilde område. Det er ikkje i dag krav om butid for yrkesgrupper som kjem i kontakt med barn. Unntaket er yrkessjåførar.

Departementet sine vurderingar:

Departementet meiner at omsyn som talar for eit krav om butid, er at politiattesten vil ha liten verdi når utanlandske borgarar har kort butid i Norge. Utanlandske søkjarar med kort butid i landet og som søker stillingar i skuleverket, vil då faktisk vere unntatt det kravet til vandel som er sett ved tilsetting i barnehage og grunnskule. Departementet seier at omsynet til vern av barn og unge i grunnskule og vidaregåande skule veg tungt sjølv om ein politiattest ikkje kan gi ein garanti mot overgrep. Barn og unge i skulen brukar mykje tid saman med andre vaksne enn dei føresette, og elevane må ha tillit til dei vaksne dei er saman med i skulekvardagen.

Departementet vurderer også omsyn som talar mot innføring av krav om butid, og kravet vil vere særleg uheldig i eit integreringsperspektiv, og det er i strid med målsettinga om at innvandrarar skal komme i jobb så raskt som mogleg og vere bidragsytarar i det norske samfunnet. Barnehagar kan få vanskar med å rekruttere naudsynt personale, og skular kan få vanskar med rekrutteringa av lærarar for å undervise i morsmål til dømes. Det er viktig med eit arbeidsliv som inkluderer utanlandske arbeidstakarar, og dei vil kunne kjenne på eit krav om butid som ei hindring på vei til integrering i det norske samfunnet.

Departementet konkluderer med at krav om butid i praksis vil fungere som eit mellombels forbod mot tilsetting i barnehage og skule, men tryggleiken til barna veg så tungt og er av ei så stor betydning at departementet likevel meiner at det bør vere krav om butid. Departementet viser til at flykningar som kjem til Norge, har rett og plikt til å delta i introdukjonsprogrammet, som har ei varigheit på inntil to år. Dette vil gjere at eit krav om butid på to år ikkje vil vere så inngripande for dei fleste utanlandske borgarane som ønskjer å arbeide i barnehage- og skulesektoren.

Ikkje alle utanlandske borgarar vil bli omfatta av kravet om butid. EØS-borgarar kan levere politiattest frå eit EØS-land. Bakgrunnen for dette er at EØS-borgarar ikkje kan bli diskriminerte i forhold til norske borgarar, og politiattest frå eit EØS-land er i slike høve likestilt med norsk politiattest. Dette gjeld også borgarar frå Sveits. Kravet om butid vil derfor hovudsakleg gjelde tredjelandsborgarar (borgar av land som ikkje er omfatta av EØS-avtala eller EFTA-konvensjonen).

Krav om butid vil berre gjelde faste og mellombelse stillingar, og kravet vil derfor ikkje gjelde til dømes reingjeringspersonale som er leigd inn frå eit eksternt firma. Det vil heller ikkje gjelde utanlandske elevar og

studentar som har praksis i barnehage eller skule, eller utanlandske borgarar som har arbeidstrening gjennom NAV eller arbeidspraksis gjennom introduksjonsprogrammet

Fylkesrådmannen sine kommentarar:

Omsynet til barn og unge sin tryggleik har ført til skjerpa krav også for norske borgarar for tilsetjing i barnehage og skule, og det kan derfor forsvarast at krav om butid blir innført. Fylkesrådmannen meiner at krav om butid ikkje må gå ut over to år. I eit integreringsperspektiv vil det vere uheldig. Det er viktig at innvandrarar kjem i jobb og blir integrert i det norske samfunnet så raskt som mogleg, men kravet om butid er ikkje urimeleg når det er snakk om fast eller mellombels stilling i barnehage- og skulesektoren. Behovet for å beskytte barn og unge veg tungt, og det er særleg viktig at vaksenpersonar som har ansvar for barn og unge i barnehage og skule er skikka til oppgåvene.

Fylkesrådmannen ser at det kan vere vanskeleg for nokre innvandrarar å vente i to år med å komme i arbeid. Det kan synast urimeleg og som ei utestenging frå norsk arbeidsliv. Fylkesrådmannen er likevel einig med departementet i at obligatorisk deltaking i introduksjonsprogrammet vil gjere at eit krav om butid på to år ikkje treng å bli eit så stort hinder. Vidare må utanlandske borgarar opparbeide seg tilfredsstillande kunnskapar i norsk for å kunne bli tilsett i barnehage og skule, og det vil gjere at det nødvendigvis vil ta noko tid før ein kan regne med fast tilsetjing i barnehage- og skulesektoren.